

การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน ผ่านงานวรรณกรรมจีน

โดย

นายธรรมชัย รุ่งจิรโรจน์
ที่ปรึกษาบริษัท โรทาเร็กซ์ (ประเทศไทย) จำกัด

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ เอกชน และการเมือง รุ่นที่ 7
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2556 - 2557

บทคัดย่อ

เรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นายชรรณมัยชัย รุ่งจิรโรจน์ หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 7

ปัจจุบันการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยถือเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อการใช้ภาษาและใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ประกอบกับเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาถูกกำหนดให้ผู้เรียนศึกษางานวรรณกรรมและวรรณคดี อันเป็นการสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมที่ดีแก่เยาวชนหากแต่งานวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กกลับปรากฏอยู่ในแบบเรียนวิชาวรรณคดี ทั้งที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพงศาวดารจีนและสงครามการเมือง แต่เหตุใดผู้กำหนดหลักสูตรจึงคัดสรรวรรณกรรมเรื่องนี้มาใช้ในการปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรม ความเหมาะสมของเนื้อหาและตอนที่น่ามาสอนในชั้นเรียนนั้น ผู้เรียนสามารถพินิจวิเคราะห์ถึงกลอุบายและเข้าใจถึงคุณค่าด้านคุณธรรมได้จริงหรือไม่เพราะด้วยลักษณะของเนื้อหาที่มีหลายมิติ ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการสร้างความเข้าใจและวิเคราะห์บทประพันธ์ในการเรียนการสอน โดยจะต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนที่เป็นเยาวชน เพราะภายหลังจากการศึกษางานวรรณกรรมชิ้นนี้จะพบว่าเนื้อหาสาระในตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉมีคุณค่าด้านคุณธรรมสอดแทรกอยู่หลายประการเช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูและความมีสำนึก โดยใช้ความโดดเด่นของตัวละครที่มีบุคลิกแตกต่างกันมาถ่ายทอดเรื่องราวให้ลุ่มลึกและมีมิติ การหยิบยกคุณธรรมในเรื่องสามก๊กมาใช้จึงเป็นสิ่งที่ต้องใส่ใจเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากด้านคุณธรรมยังมีเนื้อหาบางส่วนที่กล่าวถึงกลยุทธ์ในการทำศึกสงครามที่มีความล่อแหลมและสามารถสร้างจิตสำนึกในด้านลบแก่เยาวชน การวิเคราะห์เนื้อหาของตัววรรณกรรมจึงต้องพิจารณาถึงผลดีผลเสีย โดยจะวัดจากการวิเคราะห์ตัวละครเด่นผ่านการตีความในเนื้อหาแบบเรียน ซึ่งจะใช้เกณฑ์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งหมดนี้จึงเป็นที่มาและความสำคัญของปัญหาของการศึกษาหัวข้อวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน

คำนำ

หากกล่าวถึงระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยในอดีตกับปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน อาจเป็นเรื่องที่ไม่ถูกกล่าวถึงหรือเป็นที่สนใจนัก แต่ในสังคมปัจจุบันที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด กระแสวัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่ล้นหลามเข้ามาเป็นจำนวนมาก ประจวบกับปัญหาทางการเมือง และเศรษฐกิจภายใน ทำให้สังคมไทยต้องหันมาใส่ใจกับการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนมากยิ่งขึ้น เพราะเยาวชนที่เติบโตมาในสังคมนั้น จะเป็นฟันเฟืองที่จะขับเคลื่อนกลไกทุกระบบของประเทศให้ เจริญรุ่งเรืองและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนไทยในปัจจุบัน ภาครัฐได้มุ่งหวังที่จะสร้างเยาวชนให้มีความรู้ในศาสตร์ต่างๆ มีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นวิสัยทัศน์ของโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ ทุกสถาบันการศึกษาจะต้องนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การ หยิบยกประเด็นทางการศึกษามาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการนำเอาเรื่องของการปลูกฝังคุณธรรม แก่เยาวชนที่แลดูว่าสังคมไทยในปัจจุบันคล้ายจะเลือนหายไปทุกที เพราะด้วยปัญหาเศรษฐกิจและ การเมืองที่กำลังเป็นที่สนใจ ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ละเลยที่จะดูแลลูกหลานให้เป็นคนดีมีศักยภาพ และพร้อมที่จะสร้างชาติไทยให้เข้มแข็ง

เพื่อให้บรรลุกับเป้าประสงค์ของหลักสูตร งานวรรณคดีและวรรณกรรมจึงถูกนำมาเป็น เครื่องมือในการสร้างคุณลักษณะทั้ง 3 ประการ อันได้แก่ความรู้ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ และคุณธรรมจริยธรรม ผู้ที่คัดสรรงานวรรณคดีและวรรณกรรม จึงต้องคัดสรรงานที่สร้างองค์ ความรู้แก่ผู้อ่านและสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์เรื่องราวอย่างมีเหตุผลพร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมที่ดี เยาวชน และเมื่อศึกษาถึงงานวรรณกรรมที่ได้รับการคัดสรรมานั้นจะพบว่าวรรณกรรมจีนเรื่องสาม ก๊ก เป็นงานวรรณกรรมที่มีความเด่นชัดและถูกยกย่องให้เป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าเด่นชัดด้าน คุณธรรม โดยคัดเอาตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ ซึ่งตอนที่คัดสรรมาจะมีคุณค่าทั้งในรส วรรณคดี จินตนาการของผู้แต่ง อันจะสอดคล้องและตรงต่อเป้าหมายของหลักสูตร จึงเป็นที่มาของ การเลือกหัวข้อที่ว่า “การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน”

นาย

(นายบรรณมัยชัย รุ่งจิโรจน์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปม.รุ่นที่ 7

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	
สารบัญแผนภาพ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมและจริยธรรม	6
แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development Concept)	10
ความหมายของคำว่าพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรม	11
คุณลักษณะทางคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคล	12
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	13
การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	16
สากกักกับสังคมไทย	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในงานวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก	38
การบรรจุนวนวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ”	38
ความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรม	43
ผลของการศึกษาวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ”	48
สรุป	51

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรม แก่เยาวชน ผ่านงานวรรณกรรมจีน	52
การวิเคราะห์การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน	52
ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรม	54
ปัจจัยเรื่องหลักการและแนวคิดที่ได้จากวรรณกรรมจีน	55
สรุป	56
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	57
สรุป	57
ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	67
วรรณคดีไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	67
ประวัติย่อผู้วิจัย	89

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 แสดงวรรณคดีที่กำหนดให้เรียน	20

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2-1 สามก๊กกับวรรณกรรม	25
2-2 แสดงตัวอย่างภาพวาดตัวละคร และเหตุการณ์ ในเรื่องสามก๊ก	27
2-3 ลายกำมะลอ เรื่องสามก๊กในอุโบสถวัดนางนองวรวิหาร	27
2-4 จิตรกรรมในอุทยานสามก๊ก	28
2-5 ตัวอย่างปฏิมากรรมรูปแบบต่างๆ	28
2-6 ภาพสลักสามก๊ก วัดพิชัยญาติ	29
2-7 สามก๊กกับนาฏกรรม	29
2-8 สามก๊กกับการบริหารธุรกิจ	31
2-9 สามก๊กกับภาพยนตร์	32
2-10 สามก๊กกับภาพยนตร์การ์ตูน	32
2-11 สามก๊กกับหนังสือการ์ตูน	33
2-12 ภาพของเทพเจ้ากวนอู เทพเจ้ากวนอูกับม้าเซ็กเซวี่และง้าวคู่ใจ	33

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาของเยาวชนไทยในปัจจุบัน ได้ถูกกำหนดไว้ภายใต้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา ซึ่งหลักสูตรได้กำหนดขอบเขตการศึกษา เนื้อหาความรู้ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในกระแสโลก ฉะนั้นการกำหนดหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาของประเทศ เพราะการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันในเวทีโลก

ปัจจุบันการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชาต่างพัฒนาความเข้มข้นของเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อให้เยาวชน ผู้ศึกษาเล่าเรียนได้เข้าใจและพัฒนาตนตามครรลองของสังคมไทย โดยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยถือเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อการใช้ภาษาและใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ประกอบกับเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสพการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพ การคิดวิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งภาษาไทยยังเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์และสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในสังคมอันแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้ผ่านงานวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

ปัจจุบันการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้จัดตั้งมาตรฐานการเรียนรู้ออกเป็น 5 สาระ อันประกอบด้วย

สาระที่ 1 : การอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้คัดสรรงานวรรณคดีและวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าเหมาะสมกับวัย ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียนตามช่วงชั้น โดยช่วงชั้นสุดท้ายหรือช่วงชั้นปีที่ 4 จะเป็นช่วงชั้นสุดท้ายในการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือจัดได้ว่าเป็นกลุ่มเด็กที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี งานวรรณคดีและวรรณกรรมจึงมีความลุ่มลึกและซับซ้อนขึ้นจากเดิม โดยกำหนดให้เรียนในวิชาวรรณคดี ซึ่งวรรณคดีที่ถูกกำหนดให้อยู่ในแบบเรียนได้แก่ บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา บทละครอิเหนา ตอน คีตกะหมังกุหนิง สามก๊ก ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตอน กวนอูไปปราบราชการกับโจโฉ ลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ตอนกระทำยุทธหัตถี ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ฉบับกรมวิชาการ เช่น กัณฑ์ มัทรี เป็นต้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 352)

วรรณคดีและวรรณกรรมที่คัดสรรมานั้น ส่วนใหญ่จะเป็นงานเขียนที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หรือศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย แต่ที่แตกต่างและโดดเด่นจากงานวรรณกรรมชิ้นอื่น คือวรรณกรรมเรื่องสามก๊กที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพงศาวดารจีนและสงครามการเมือง ซึ่งถูกนำมาบรรจุในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการคัดสรรงานวรรณกรรมต่างจากชิ้นอื่นๆ

งานวิจัยชิ้นนี้จึงหยิบยกประเด็นสำคัญที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนำเอาวรรณกรรมจีนเรื่องนี้มาใช้ในการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย ซึ่งจากวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีใจความดังนี้

“แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวรรณคดีด้านต่างๆ เช่น คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านคุณธรรม คุณค่าด้านวรรณศิลป์ และคุณค่าที่สร้างสรรค์จากจินตนาการของกวี นอกจากนี้ยังส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดี วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีไทย เพื่อช่วยกันธำรงรักษาสืบไป”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : ก)

หากมองจากวัตถุประสงค์จะเห็นได้ว่า ผู้กำหนดหลักสูตรต้องการที่จะปลูกฝังให้เยาวชนไทยตระหนักและเห็นคุณค่าความเป็นไทย อันคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีไทย แต่การนำเอาวรรณกรรมจีนมาบรรจุให้ผู้เรียนเรียนนั้น อาจดูไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงจำเป็นต้องมีสาเหตุสำคัญ หรือ งานวรรณกรรมชิ้นนี้มีคุณค่าต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก เพราะหากศึกษาย้อนกลับไปในั้น จะเห็นว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊กได้รับการแปลเป็นสำนวนภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 1 โดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) อีกทั้งนักภาษาและวรรณคดีไทยส่วนมากต่างยอมรับว่าหนังสือสามก๊กฉบับนี้ใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งรูปประโยคและถ้อยคำสำนวน

ศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชชนแสดงความเห็นต่อวรรณกรรมสามก๊กไว้ว่า “ข้าพเจ้าอ่านแล้วก็ว่าแต่งดี เพราะแต่งกระทัดรัด ใช้คำพูดไม่ก็คำก็ได้ข้อความบริบูรณ์ และเป็นสำนวนอย่างไทย อ่านแล้วเข้าใจดี” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 47)

นอกจากนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพยังทรงแสดงทรรศนะไว้อีกว่า “ในบรรดาหนังสือพงศาวดารจีนที่ได้แปลเป็นภาษาไทย นับถือกันว่าสำนวนหนังสือสามก๊กดีกว่าเรื่องอื่น ด้วยใช้ถ้อยคำและเรียงความเรียบร้อยสม่าเสมออ่านเข้าใจง่าย” จึงสมกับเป็นวรรณคดีสโมสรในรัชกาลที่ 6 ลงมติให้ สามก๊กเป็นยอดของเรียงความเรื่องนิทาน

จากข้อความที่ได้กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก เป็นงานชิ้นสำคัญที่ผู้อ่านหรือ ผู้ศึกษาในสมัยก่อนล้วนแล้วแต่เป็นขุนนางหรือผู้มียศฐาบรรดาศักดิ์ โดยจะนำมาใช้ในการบริหารบ้านเมือง ซึ่งเรื่องราวของวรรณกรรมเรื่องสามก๊กนั้น จะกล่าวถึงยุคสมัยที่ประเทศจีนเกิดความแตกแยก เหล่าขุนนางแบ่งฝักแบ่งฝ่ายขาดความเป็นเอกภาพ โดยแบ่งออกเป็นสามก๊ก ได้แก่ วุยก๊กจ๊กก๊กง่อก๊ก เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์จิ้นนับแต่รัชกาลพระเจ้าเลนเต้ไปจนถึงรัชกาลบูเต๋สูมาอี เป็นสงครามการสู้รบที่กินเวลาร่วม 100 ปี ภาพรวมของเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมืองและการชิงอำนาจด้วยกลอุบายทางการเมืองด้วยสงคราม

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมืองและสงครามของวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก เพราะเหตุใดวรรณกรรมจีนอย่างสามก๊กจึงถูกหยิบยกขึ้นมาใช้ในระบบการเรียนการสอนของไทย ความเหมาะสมของเนื้อหาและตอนที่น่ามาสอนในชั้นเรียนนั้นเยาวชนไทยสามารถพินิจวิเคราะห์ถึงกลอุบายและเนื้อหาที่สอดแทรกได้จริงหรือไม่ และการกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐมีทิศทางอย่างไรในการปลูกฝังเยาวชนด้านคุณธรรมผ่านการใช้งานวรรณกรรมจีน ทั้งหมดนี้จึงเป็นที่มาและความสำคัญของปัญหาของการศึกษาหัวข้อวิจัยเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมผ่านงานวรรณกรรมจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการปลูกฝังคุณธรรมผ่านวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ต่อเป้าหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระที่ 5 ด้านวรรณคดี
2. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม ในสาระที่ 5 ด้านวรรณคดีและการบรรจุวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3. ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดี

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2521-2544 ที่ถือเป็น โครงสร้างสำคัญในการเข้าใจวิถีทัศน์ของผู้เขียนหลักสูตรต่อการปลูกฝังเยาวชนไทย และ ศึกษาการกำหนดหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระที่ 5 ด้านวรรณคดีและ วรรณกรรม ซึ่งการวิเคราะห์ห้วงพันธจะศึกษาเฉพาะตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ที่ บรรจุอยู่ในแบบเรียนวิชาวรรณคดีชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และตีความของ ผู้ประพันธ์ต่อการเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการบรรจุงานวรรณกรรมสามก๊กในหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีนนี้ มีวิธีการศึกษาใน หลายขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิจัย โดยสามารถแบ่งการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. ตั้งคำถามวิจัยและคัดสรรหัวข้อวิจัยนั้น โดยจะกำหนดขึ้นภายใต้กรอบด้านการศึกษา เป็นหลัก ซึ่งกรณีศึกษาที่เลือกจะใช้การศึกษาเป็นหลัก โดยเลือกเฉพาะด้านการปลูกฝังคุณธรรม คือ การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน

2. การกำหนดที่มาและความสำคัญเป็นการศึกษาแนวทางที่ต้องการศึกษาให้มีความ ชัดเจนและถูกต้องจากหัวข้อวิจัยดังกล่าวนี้

3. การค้นคว้าข้อมูล ซึ่งวิจัยฉบับนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยทางด้านเอกสารและการ สัมภาษณ์ (Documentary and Interview Research) โดยอาศัยข้อมูลดังนี้

ข้อมูลด้านเอกสาร มี 3 ประเภท

3.1. หลักสูตรการศึกษาและแบบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3.2. วิทยานิพนธ์

3.3. ข้อมูลจากหน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณคดีและวรรณกรรมในการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมแก่เยาวชนไทย อันสอดคล้องต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นการสอดแทรกวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ถูกต้อง รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อะไรถูก อะไรผิด เป็นหลักคิดที่มุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างน้อย 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. การเข้าใจตนเอง
2. การเข้าใจสังคม
3. การเข้าใจธรรมชาติแวดล้อม

เมื่อเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมประพฤติปฏิบัติตนตามความเข้าใจนั้น สุดท้ายจะนำมาซึ่งความเป็นสังคมมนุษย์ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเสมอภาค และสันติสุข หากแต่เรื่องคุณธรรมจริยธรรมนี้ เป็นเรื่องของวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น ควรเป็นเรื่องพื้นฐานเบื้องต้นของการเรียนรู้ ที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์บุคคลากรให้มีศักยภาพและสอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ เป็นการจับประเด็นด้านความรู้ความสามารถทักษะและคุณค่าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความสามารถ และทักษะในสื่อสาร ทั้งด้านการพูดและการเขียน ด้านการคำนวณ ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต ส่วนคุณค่านั้น หมายถึง ความมีจิตใจอันงดงาม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา การอนุรักษ์สืบสานเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ในขณะที่เดียวกันก็มีวิสัยทัศน์ที่ทันต่อความเป็นไปในสังคมอื่น และความก้าวหน้าในสังคมโลก

สำหรับในบทที่ 2 นี้ จะศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการปลูกฝังคุณธรรมผ่านวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ต่อเป้าหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระที่ 5 ด้านวรรณคดี ศึกษาแนวทางการส่งเสริม การปลูกฝัง และกระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกรู้สีกนึกคิด และวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดีต่อไป

ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมและจริยธรรม

Mc Kown (1953) กล่าวว่าวิธีพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม การพัฒนาโดยตรง หมายถึง การพิจารณากำหนดอุดมการณ์ คุณงามความดี หรือบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ไว้อย่างแน่ชัด แล้วจึงพัฒนาบุคคลเพื่อให้เกิดสิ่งเหล่านั้น โดยการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ถ้อยคำ สุภาษิต คำคม การท่องอาขยาน การอ่านวรรณกรรมต่างๆ เป็นต้น ส่วนการพัฒนาทางอ้อม คือ การจัดสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์พิเศษให้สัมพันธ์กับการร่วม โดยตรงซึ่งทั้งสองวิธีนี้ควรทำควบคู่กันไป

ทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget's Theory)

Piaget (1960 อ้างถึงใน บรรเทา, มปป. : 46) พบว่า การตัดสินใจทางจริยธรรมมีส่วนสัมพันธ์กับหลักการพัฒนาการทางสติปัญญาด้วย และการพัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นไปตามลำดับขั้นต่อเนื่องกัน พัฒนาการทางจริยธรรมแบ่งออกเป็น 3 ขั้น คือ

1. **ขั้นก่อนจริยธรรม (Egocentric)** เริ่มแต่เกิดจนถึงอายุ 3 ขวบ ขั้นนี้เด็กจะถือตนเองเป็นใหญ่ ไม่เข้าใจคนอื่น เอาแต่ใจตนเอง ไม่รับรู้ในสภาพแวดล้อมและกฎเกณฑ์ใด ๆ

2. **ขั้นยึดคำสั่งหรือความจริงที่เห็นได้ชัด (Heteronomous Morality)** เริ่มแต่อายุ 4-11 ปี เป็นระยะเริ่มพัฒนาจริยธรรม โดยจะยึดคำสั่งเป็นกฎเกณฑ์ เด็กจะยึดคำสั่งแล้วทำตามทีผู้ใหญ่สั่งสอน โดยไม่มีข้อสงสัยเป็นระยะว่านอนสอนง่ายเด็กระยะนี้เป็นวัยประถมศึกษาจึงมักไม่มีปัญหาทางพฤติกรรมเป็นระยะปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมได้ง่ายความสามารถในการตัดสินใจจริยธรรมในขั้นนี้มีดังนี้ คือ

2.1 มีจริยธรรมตามความจริง วัยนี้จะตัดสินใจกระทำด้วยเหตุผลที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาจากความจริงที่ปรากฏโดยไม่คำนึงถึงความมุ่งหมายของการกระทำ

2.2 มีความเที่ยงธรรม วัยนี้จะถือว่า ถ้ามีการกระทำผิดแล้วจะต้องถูกลงโทษเสมอ เช่น เด็กขโมยของแล้วหลบหนีเด็กจะคิดว่า การหลบหนีเป็นเพราะขโมยของ ถ้าไม่ขโมยของก็จะไม่หลบหนีเป็นต้น

2.3 ยอมรับการถูกลงโทษตามความผิด วัยนี้การยอมรับการลงโทษตามปริมาณของความผิดที่ได้กระทำ เช่น การได้รับโทษจะต้องได้รับโทษตามปริมาณแห่งความเสียหาย ถ้าเสียหายมากก็ได้รับโทษมากตามไปด้วย

3. **ขั้นยึดหลักการแห่งตน (Autonomous)** เริ่มแต่อายุ 11 ปีขึ้นไป การพัฒนาพฤติกรรมวัยนี้เป็นระยะค่อนข้างยาก เพราะเด็กจะใช้สติปัญญาหาเหตุผลเป็นระยะที่แสวงหาค่านิยมของตนเอง เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตเมื่อเป็นผู้ใหญ่เด็กจะใช้สติปัญญาในการตัดสินใจจริยธรรมความสามารถในการตัดสินใจจริยธรรมในขั้นนี้มี 2 ขั้นดังนี้ คือ

3.1 **ขั้นยึดจริยธรรมจากผู้อื่น (Heteronomous Morality)** ขั้นนี้ พบในเด็กวัยก่อน 8 ขวบ ในช่วงแรกเกิด - 2 ขวบยังไม่เกิดจริยธรรม มีการเรียนรู้จริยธรรมจากประสาทสัมผัส และมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น เมื่ออายุ 2-8 ขวบจะเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่โดยไม่คิดถึงเหตุผล นั่นคือยึดกฎเกณฑ์ตายตัวผิดเป็นผิดถูกเป็นถูก ถ้าทำผิด หมายถึงต้องได้รับโทษโดยไม่คำนึงถึงสาเหตุอื่น ตัดสินความเลวด้วยการมองที่ปริมาณของความเสียหายไม่คำนึงถึงแรงจูงใจ

3.2 **ขั้นยึดหลักจริยธรรมของตนเอง (Autonomous Morality)** พบในเด็กวัย 9 -12 ขวบ เด็กเริ่มมีความคิดเป็นของตนเองมากขึ้นตามประสบการณ์ที่สะสมมาและพัฒนาการทางสติปัญญา ความผิดหรือถูก ดูจากเจตนาและการกระทำ เขาเชื่อว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกิดจากการตกลงกันของกลุ่มเพื่อน เขาเข้าใจเจตนาและแรงจูงใจของบุคคลอื่นมีพัฒนาการทางสังคมคือ

3.2.1 มีจริยธรรมเชิงสัมพัทธ์ กล่าวคือ การตัดสินถูกผิด จะต้องดูจากเจตนาหรือความมุ่งหมายของการกระทำ และผลที่เกิดขึ้น เช่น เด็กขโมยเงินเพื่อไปเที่ยวเตร่

3.2.2 มีความรับผิดชอบต่อการชดใช้ความผิด เด็กวัยนี้จะคิดว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษเสมอ และพร้อมจะรับโทษแห่งความผิดนั้น เช่น การลักขโมยสิ่งของการชดใช้ความผิดจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เป็นเจ้าของของสิ่งขโมยมา

3.2.3 ยอมรับการถูกลงโทษเพื่อทำให้ดีขึ้น วัยนี้มีความคิดว่าการกระทำผิดย่อมมีการถูกลงโทษ เพื่อทำให้เกิดความถูกต้องต่อคนอื่น เช่น เด็กทำผิดจะต้องถูกลงโทษแต่ต้องเป็นการลงโทษเพื่อให้เกิดความหลาบจำต่อการกระทำความผิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ถูกต้อง

ทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg' s Theory)

Kohlberg (1976 : 32-34) อาศัยทฤษฎีของ Piaget เป็นพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีของ Kohlberg เป็นทฤษฎีตามแนวคิดพัฒนาการทางสติปัญญาของการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับ และแต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre Conventional level) เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 2-10 ขวบ เด็กวัยนี้จะใช้การลงโทษและรางวัลเป็นการตัดสินความถูกความผิด เป็นวัยเชื่อถือผู้ใหญ่ ความสนใจจะอยู่ที่ตนเอง พัฒนาการของเด็กวัยนี้มี 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 เป็นขั้นการใช้การลงโทษเป็นเหตุผลของการตัดสิน เป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 2-7 ปี เป็นขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์ หรือคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะกลัวการลงโทษ

ชั้นที่ 2 เป็นขั้นใช้การตอบสนองความต้องการของตนเป็นเหตุผลในการตัดสินเป็นวัยที่มีอยู่ระหว่าง 7-10 ปี เป็นขั้นการแสวงหารางวัล ชั้นนี้เด็กจะทำดีตามคำสั่งและกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการเป็นรางวัล เป็นสิ่งตอบแทน มาตัดสินในการประพฤติปฏิบัติ เช่น เด็กทำดีเพราะต้องการได้รับคำชมเชย หรือได้รับรางวัลอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการตอบแทน

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 10-16 ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้จะยึดถือกฎเกณฑ์ของสังคมหรือของกลุ่มไม่ย่อหย่อนความผิดเพราะต้องการให้กลุ่มหรือสังคมยอมรับคนหรือให้ตนเป็นที่ยอมรับของกลุ่มวัยนี้เป็นวัยที่ยึดบุคคลที่แบบ

ฉบับหรือระเบียบของกลุ่มเป็น หรือระเบียบของกลุ่มเป็นเกณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ต่อเนื่องจาก 2 ชั้นแรก คือ

ชั้นที่ 3 ชั้นใช้การยอมรับของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ ชั้นนี้เด็กจะทำตามความเห็นชอบของกลุ่ม ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม หรือค่านิยมของสังคมเพื่อต้องการการยอมรับของกลุ่มหรือสังคม ระยะเวลาเด็กจะมีอายุระหว่าง 10-13 ปี

ชั้นที่ 4 ชั้นใช้ระเบียบแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ ระยะเวลาเด็กจะมีอายุระหว่าง 13-16 ปี เป็นชั้นทำตามหน้าที่ของสังคมเด็กจะใช้กฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนของสังคมมาเป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level) เป็นระยะที่เด็กมีอายุ 16 ปีขึ้นไป ระดับนี้บุคคลจะเข้าใจค่านิยม คุณค่าทางจริยธรรม และหลักเกณฑ์ที่นำไปใช้ในสังคม เป็นจริยธรรมที่แยกออกจากกฎเกณฑ์ และการคาดหวังจากคนอื่นแต่จะใช้ความคิดตรรกะตรงซังใจ เป็นแนวทางการเลือกการประพฤติปฏิบัติแบ่งออกได้เป็น 2 ชั้น ต่อเนื่องจาก 4 ชั้นแรกตามลำดับดังนี้คือ

ชั้นที่ 5 ชั้นใช้สัญญาสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ เป็นชั้นที่เลือกการกระทำโดยมีเหตุผล นำค่านิยมของสังคม สภาพการณ์สิทธิและหน้าที่ ตลอดจนกฎเกณฑ์ที่มีเหตุผลที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ เหตุผลในการตัดสินใจการกระทำโดยไม่ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้คนหรือหมู่มาก และสามารถควบคุมบังคับใจเองได้ พัฒนาการทางจริยธรรมชั้นนี้จะเป็นวัยรุ่นตอนปลายอายุ 16 ปีขึ้นไป

ชั้นที่ 6 ชั้นใช้หลักการจริยธรรมสากลเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ พัฒนาการทางจริยธรรมในชั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในสังคมมีวัฒนธรรมอันดีงาม และมีความเจริญทางสติปัญญา ชั้นใช้หลักการ ทางจริยธรรมสากล เป็นเหตุผลในการตัดสินใจนี้เป็นขั้นสูงสุดของเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนรวม

Kohlberg (1976 อ้างถึงใน พรธณี, 2538: 170) มีความเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์จะต้องเป็นไปตามลำดับขั้น ไม่มีการข้ามขั้น แต่สามารถกระตุ้นให้เกิดเร็วขึ้นได้โดยวิธีการสอนที่เหมาะสม และพัฒนาการทางจริยธรรมจะเกิดได้ก็ด้วยการนำประสบการณ์ทางสังคมความสามารถใช้เหตุผลขั้นต่ำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลขั้นสูงและการใช้เหตุผลขั้นต่ำก็จะถูกใช้น้อยลง

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development Concept)

พัฒนาการทางความคิด ความเข้าใจ และการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยเดียวกันมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก (โดยเฉพาะทรศนะเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความถูกผิดกฎเกณฑ์ และเรื่องกรรมตามสนอง)

ทองคูณ หงส์พันธ์ (2542, อ้างถึงใน บรรเทา, มปป.: 43) ได้ให้แนวคิดเป็น 2 แนวคิด คือ

1. พัฒนาการสติปัญญา (Cognitive Development) บุคคลที่มีแนวคิดทางด้านนี้ ได้แก่ Piaget และ Kohlberg หลักสำคัญของแนวคิดนี้ คือ การพัฒนาเจตคติเชิงจริยธรรมตามลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับอายุ โดยมีความเชื่อว่า

1.1 การพัฒนาจริยธรรมมีพื้นฐานจากองค์ประกอบโครงสร้างทางปัญญา และเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2 การสนใจเบื้องต้นในการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ การสนใจเกี่ยวกับการยอมรับความสามารถ ความนับถือตนเอง หรือความสำนึกในตนเองมากกว่าความต้องการทางชีววิทยาหรือความปลดปล่อยความวิตกกังวล หรือความหวาดกลัว

1.3 การพัฒนาทางจริยธรรมเป็นวัฒนธรรมสากล เพราะการไปมีบทบาทและความขัดแย้งทางสังคม จะเป็นการกำหนดจริยธรรมโดยส่วนรวมขึ้น

1.4 หลักการของการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ โครงสร้างที่เกิดขึ้นโดยผ่านประสบการณ์จากปฏิสัมพันธ์ในสังคม ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น

1.5 อิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ คุณภาพและขอบเขตของความรู้ และสิ่งเร้าจากสังคม มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็กตลอดเวลา

2. การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) แนวคิดนี้ก็คือ กระบวนการทางสังคม ประพฤติ (Socialization) หรือการขัดเกลาทางสังคมนั่นเอง ทฤษฎีนี้ถือว่า อิทธิทางสังคมทำให้บุคคลเกิดการยอมรับลักษณะและกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะและจริยธรรมของตน แนวคิดการพัฒนาจริยธรรม แนวคิดการพัฒนาจริยธรรม แนวคิดนี้มีนักจิตวิทยาสังคมหลายท่าน เช่น Bronfenbrenner , Bandura , Skinner โดยมีแนวคิดดังนี้ คือ

2.1 การพัฒนาจริยธรรม เป็นความเจริญเชิงพฤติกรรมและอารมณ์ที่เป็นไปตามกฎของจริยธรรมมากกว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางปัญญา

2.2 การสนใจเบื้องต้นในการพัฒนาจริยธรรมมีรากฐานจากความต้องการทางจิตวิทยา คือ การแสวงหารางวัลในสังคม และการหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม

2.3 พัฒนาการทางจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของสังคม

2.4 หลักการของการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ การตอบสนองของบุคคลต่อกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ภายนอก

2.5 อิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ ปริมาณของการให้รางวัล การลงโทษ ข้อห้ามต่าง ๆ แบบอย่างของพฤติกรรมที่ได้จากบิดามารดา และแหล่งของการให้การอบรมกล่อมเกลาจิตใจ

จากแนวคิดในการพัฒนาจริยธรรมจะเห็นได้ว่า ระดับสติปัญญา การอบรมกล่อมเกลாதงสังคม ศาสนาและปรัชญาทางจริยศาสตร์ ทำให้เกิดหลักการทางจริยธรรม (Moral Principle) และการยึดมั่นในค่านิยมต่าง ๆ ของสังคม

สรุปได้ว่า เป็นการเรียนรู้ซึมซับกฎเกณฑ์ที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม เพื่อเป็นที่ยอมรับในกลุ่มพวกเดียวกัน สถานการณ์ที่จะต้องเลือกทำอะไรสิ่งหนึ่งจากตัวเลือกหลายตัว เราต้องเลือกกระทำที่เราเห็นว่าก่อประโยชน์สูงสุดแก่คนจำนวนมากที่สุดการกระทำที่เกิดจากการสำนึกในหน้าที่ มิใช่จากอารมณ์ความรู้สึก และการกระทำที่เกิดจากการสำนึกในหน้าที่ ก็คือการกระทำตามคำสั่ง โดยไม่มีเงื่อนไขหรือเป้าหมายใด ๆ

ความหมายของคำว่าพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรม

พฤติกรรมเชิงคุณธรรม และจริยธรรม หมายถึง การกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมการกระทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ละเว้นในสิ่งที่ควรเว้น กระทำการอย่างฉลาด รอบคอบ รู้เหตุรู้ผลตามกาลเทศะ ซึ่งก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข วัตถุประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานที่ 1 ข้อ 5 ด้านผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 4 ด้าน ได้แก่

1. **การมีวินัยในตนเอง** หมายถึง บุคคลที่สามารถควบคุมความประพฤติของตนเองให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมซึ่งเป็นที่ยอมรับ การมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยพื้นฐานในการแสดงออกทางจริยธรรมบุคคลจะมีวินัยในตนเองได้ต้องเกิดจากการปลูกฝังให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในเบื้องต้น ซึ่งจำเป็นต้องเริ่มในวัยเด็กและหมั่นอบรมสั่งสอนอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นนิสัยประจำตัว เมื่อบุคคลรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองจน เป็นนิสัย และมีวินัยอย่างเคร่งครัด ต่อตนเองแล้ว เมื่อเติบโตขึ้นบุคคลก็จะเป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป

2. **ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต** หมายถึง ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจปลอดจากความรู้สึกแค้นเคืองหรืออคติ ไม่ใช่เล่นหักหลังโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

3. **ด้านความมีเมตตากรุณา** หมายถึง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้ที่มีความเดือนร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย และสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ให้เกิดขึ้นในชุมชน

4. **ประหยัด** หมายถึง ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะทางการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

คุณลักษณะทางคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2536) ได้แบ่งคุณลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. **ความรู้เชิงจริยธรรม** หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับสังคมและสามารถบอกได้ว่าการกระทำชนิดใดดีและควรกระทำ การกระทำชนิดใดเลวและไม่ควรกระทำ พฤติกรรมลักษณะใดเหมาะสม สังคมจึงเปลี่ยนแปลงไปตามระดับอายุ ระดับการศึกษา พัฒนาการทางสติปัญญา และความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา

2. **เจตคติเชิงจริยธรรม** หมายถึง การมีความรู้หรือความรู้สึกต่อพฤติกรรมต่างๆ ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบมากนักน้อยเพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมักจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมและการทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น ควรทำนายตามเจตคติเชิงจริยธรรม ซึ่งสามารถทำนายได้เที่ยงตรงมากกว่าการทำนายตามความรู้เชิงจริยธรรม

3. **เหตุผลเชิงจริยธรรม** หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงเป็นเหตุจูงใจซึ่งอยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล อย่างไรก็ตามบุคคลที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันหรือมีการกระทำที่แตกต่างกันก็ได้และเหตุผล เชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ด้วย

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2529) กล่าวว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ เช่น บุคคลจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับว่าผลของพฤติกรรมจะเกิดแก่ ตนเอง หมู่คณะ สังคมส่วนใหญ่หรือมนุษยชาติทั้งหมด ขึ้นพัฒนาของเหตุผลเชิงจริยธรรมจะกระจายจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไปสู่เหตุผลการยึดตัวเองน้อยที่สุดหรือการยึดมวลมนุษยชาติเป็นศูนย์กลาง

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมและปฏิเสชการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม พฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีความสำคัญต่อความสงบสุขและความมั่นคงของสังคมอย่างยิ่ง จึงเป็นหน้าที่ของสมาชิกในสังคมที่จะต้องอบรมและปลูกฝังเยาวชนให้เป็นผู้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างมั่นคง

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2529) กล่าวว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ดั่งงามในทุกโอกาสจนกลายเป็นบุคลิกภาพของบุคคล เริ่มพัฒนาตั้งแต่การปฏิบัติตามคำสั่ง การปฏิบัติตามเหตุผล การปฏิบัติด้วยความดีและพึงพอใจ จนเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่และปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวาในทุกโอกาส

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมเป็นคุณสมบัติของความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติ มีพื้นฐานจากการให้เหตุผลทางจริยธรรมและโครงสร้างทางสติปัญญา ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งเร้าจากสังคมในการพัฒนาจริยธรรมและสัมพันธ์กับวัฒนธรรมกระทำตามบรรทัดฐานของสังคมประเพณี กฎหมาย และศาสนา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่ใช้อยู่ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ.2544 คือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 1)

ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยกรมวิชาการได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร ผลจากการศึกษาพบว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการและไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ในเรื่องความสำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น
2. การจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันประเทศไทยให้เป็นผู้นำด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภูมิภาคได้

3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและค้นคว้าหาความรู้จากจากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงาน เพื่อช่วย กอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มั่นคงอย่างยั่งยืน จึงมีการปรับโครงสร้างและระบบ การศึกษาที่มุ่งเน้นทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และ ความ รับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ทุกคนมี ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ สังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่อง การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้ เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และ ทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะด้านการ ประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้พัฒนาให้เป็นที่ไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย จากวิสัยทัศน์ของภาครัฐ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ภายหลังจากการประกาศใช้ฉบับใหม่ได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องและ ช่องว่างของหลักสูตรฉบับเก่าให้มีความทันสมัยและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ หลักสูตรจึงมีวัตถุประสงค์หลักที่จะมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 4)

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนเองนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและเทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญาและทักษะในการดำเนินชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสังแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามให้สังคม

นอกจากการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ยังมี การปรับโครงสร้างรายวิชาให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้กำหนดหลักสูตรมีเป้าประสงค์ที่จะปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถรอบด้านเพื่อพัฒนาตนและดำเนินชีวิตให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ประกอบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ทำให้ประเทศไทยต้องพบกับสภาวะความตกต่ำทางการเงินภายใน การศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจและความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการให้มั่นคงและยั่งยืนได้ การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนจึงเป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ เพราะด้วยสภาพสังคมที่ต้องแข่งขันและการรับเอาการวัฒนธรรมเทคโนโลยีจากภายนอกเข้ามา จำต้องใช้ดุลพินิจและความเหมาะสมในการปรับตัวต่อความหลากหลายและสื่อสารสนเทศที่รวดเร็ว

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวของผู้กำหนดหลักสูตร นอกจากการสร้างองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการยังมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญ โดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมผ่านการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นแกนหลักในการสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพของชาติในอนาคตที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ความสามารถและคุณธรรมที่จะสร้างสรรค์สังคมไทยให้น่าอยู่

การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ สื่อสารกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง ซึ่งถือเป็น ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนกัน ในสังคม โดยกลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตลอดหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี จำต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 5 สาระอัน ประกอบด้วย (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 2546 : 7)

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท.1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำรงชีวิต

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท.2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียน เรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมี ประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดูและการพูด

มาตรฐาน ท.3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท.4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของ ภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท.4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัยบุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคมและชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท.5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

การกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 สาระจะกำหนดให้สอดคล้องและ ครอบคลุมตามหลักสูตร โดยคำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่ควรเรียนตามลำดับก่อนหลังแต่ละปี ความยากง่ายที่สอดคล้องต่อวัยของผู้เรียน ซึ่งจะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆตามแต่ละช่วงชั้น โดยทั้ง 4 สาระ แรกจะเป็นการสร้างทักษะกระบวนการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจ

โดยในการนำไปใช้ในการเรียนการสอนจริงนั้นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของภาษาไทยที่สะดวกและเหมาะสมที่สุดคือ การใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นแกนหลัก ซึ่งตามธรรมชาติการใช้ภาษาไทยเป็นเรื่องของทักษะ การเรียนเนื้อหาสาระของแต่ละทักษะจำเป็นต้องศึกษาควบคู่ไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง เช่นการอ่านแจกลูกสะกดคำในมาตราต่างๆ การจับใจความ การเลือกใช้คำให้ตรงความหมาย การเขียนเรื่องแสดงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ความรู้สึก ความต้องการ จินตนาการ การนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในการตัดสินใจ ฯลฯ จำเป็นต้องสอนทุกช่วงชั้นเพราะเป็นเรื่องของทักษะทางภาษา แต่ละช่วงชั้นจะมีเนื้อหาในการฝึกทักษะที่เพิ่มความซับซ้อนและยากมากขึ้น เช่นจำนวนคำเพิ่มขึ้น ประโยคที่ใช้จะยาวและซับซ้อนขึ้น เรื่องที่นำมาอ่านจะยาวและมีเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ ส่วนภาษาที่หลากหลาย และใช้ภาษาอย่างมีศิลปะมากขึ้น เป็นต้น

การเรียนการสอนในวิชาภาษาไทยจึงบูรณาการสาระทั้ง 5 เข้าด้วยกันโดยใช้งานวรรณกรรมเป็นหลักในการเรียนของแต่ละชั้นปี โดยจะคัดสรรงานวรรณกรรมที่เหมาะสมกับวัยผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น และจำกัดเนื้อหาให้มีความซับซ้อนและลุ่มลึกแตกต่างกันไป ประกอบกับการปลูกฝังวิถีคิด คุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์ความเป็นไทย เพื่ออนุรักษ์และสืบสานสมบัติของชาติให้คงอยู่สังคมไทยต่อไป

1. การศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ว่า “เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : ก)

รวมทั้งได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้รายปี นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดรายชื่อกวีวรรณคดีที่เสนอให้เลือกเรียนแต่ละช่วงชั้น รวมทั้งแนวทางการเรียนการสอนและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

วรรณคดีที่กำหนดให้เรียนและเลือกเรียนนั้น คัดสรรมาจากวรรณคดีต่างสมัยซึ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียนตามช่วงชั้น ทั้งยังเป็นวรรณคดีที่ใช้รูปแบบ กลวิธีการเขียน และถ้อยสำนวนภาษาอย่างดี มีความไพเราะ เหมาะทั้งเสียงคำและความหมาย

ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้แต่ละช่วงชั้นเรียนวรรณคดี 6 เรื่อง โดยเลือกเรียนชั้นปีละ 2 เรื่อง วรรณคดีส่วนใหญ่จะมีรูปแบบทั้งร้อยแก้วและร้อยกลอง ในด้านเนื้อหาที่มีทั้งประเภทบันเทิงคดี เช่น เรื่องเล่าต่างๆและประเภทสารคดีเช่น สุภาษิตต่างๆ ซึ่งงาน

วรรณคดีทุกประเภทจะสอดแทรกข้อคิด ข้อสังเกต บ้างมีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ อาจมีความแตกต่างกันเพียงลักษณะของสังคมเท่านั้น งานวรรณคดีประเภทเนื้อเรื่อง ผู้อ่านจะต้องคิดพิจารณา จะเห็นข้อคิดเห็น การเรียนวรรณคดีจึงเป็นการเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์อย่าง เหตุผล

2. แนวการจัดการเรียนการสอนในวิชาวรรณคดี

การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม นับได้ว่าเป็นงานที่มีคุณค่ายิ่งของ ครูภาษาไทย เนื่องจากช่วยให้นักเรียนได้พบว่า วรรณคดีและวรรณกรรมที่เรียนนั้นมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์อย่างไร มีคุณค่าต่อตนเองและต่อสังคมอย่างไร เมื่อเห็นคุณค่าแล้ว ผู้เรียนย่อมเรียน วรรณคดีและวรรณกรรมอย่างมีความหมาย สนุกและเกิดประโยชน์สูงสุดได้ แนวทางการจัดการ เรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ครูผู้สอนอาจดำเนินให้นักเรียนเห็นคุณค่า ได้สารประโยชน์ ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

อ่านเข้าใจ การอ่านเข้าใจนับเป็นขั้นตอนแรกในการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งครูผู้สอนจะต้องเตรียมการสอน โดยอ่านวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่จะสอนนั้นให้เข้าใจและ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถเข้าใจด้วย

1. เข้าใจเรื่อง คือ สามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ สามารถ ตอบคำถามได้ว่าเรื่องนั้นคืออะไร กล่าวถึงใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำอย่างไร และผลของการ กระทำนั้นเป็นอย่างไร ถ้าผู้เรียนสามารถตอบคำถามได้ถือว่าการเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม ประสบความสำเร็จได้ต่อการเข้าใจเรื่อง

2. เข้าใจศัพท์ คือ สามารถเข้าใจความหมายของศัพท์ยากหรือศัพท์ต่างยุคสมัยได้ การศึกษาวรรณคดีควรศึกษาความหมายของศัพท์นั้นให้เข้าใจเสียก่อน โดยอาจค้นความหมายจาก พจนานุกรม ฯลฯ

ได้เสียงเสนาะ การสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ไม่ว่าจะป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง ล้วนแต่มีเสียงเสนาะของบทประพันธ์ ในการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนอ่านออกเสียง ก็จะพบว่า เสียงเสนาะของข้อความนั้นอยู่ที่ลีลาการอ่านออกเสียงให้เหมาะสมกับข้อความนั้นๆ

1. เสียงเสนาะร้อยแก้ว เกิดจากการอ่านที่ใช้น้ำเสียง ลีลา การเว้นจังหวะ การเน้น เสียง การผ่อนเสียง การกระแทกกระทั้น ฯลฯ เพื่อให้เสียงที่อ่านสื่ออารมณ์ตามเนื้อหาและรูปฉันทลักษณ์ของรูปประพันธ์

2. เสียงเสนาะร้อยกรอง เกิดจากการอ่านออกเสียงตามแบบวิธีของร้อยกรองชนิด นั้นๆ เรียกว่าการอ่านทำนองเสนาะ ครูผู้สอนควรให้ผู้เรียนฝึกอ่านทำนองเสนาะเพื่อสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างน้ำเสียงกับอารมณ์และความหมาย ผู้เรียนก็จะรับรู้ได้ถึงสุนทรียรสจากบทประพันธ์ตามที่ครูต้องการ

เจาะแนวคิดสำคัญ การสอนให้ผู้เรียนสามารถจับแนวคิดสำคัญของเรื่องได้ จะต้องให้ผู้เรียนอ่านให้เข้าใจเสียก่อน แล้วจึงจะสามารถประมวลเรื่องที้อ่านทั้งหมดเพื่อวิเคราะห์สาระต่างๆ ในเรื่อง โดยสามารถวิเคราะห์และจับสาระที่หลากหลายของเรื่องได้ว่าท้ายที่สุดแล้วสาระเหล่านั้นมุ่งสู่ผลอย่างเดียวกัน ก็แสดงว่าผู้อ่านมีศักยภาพในการอ่านสูงในระดับที่สามารถวิเคราะห์วิจารณ์สารได้สามารถที่เชื่อมโยงสาระหรือเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่องและสามารถอธิบายสาระหรือเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นอย่างมีเหตุผล

1. วิเคราะห์วิจารณ์ การสอนให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ คือ การสอนให้นักเรียนสามารถแยกแยะพิจารณาเรื่องที้อ่านได้ทั้งรูปแบบ เนื้อหา กลวิธีและการใช้ภาษา ว่าแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดอย่างไร ในกระบวนการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์เนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมนั้น ผู้เรียนต้องสามารถอ่านตีความได้ กล่าวคือ สามารถเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ในเรื่องที้อ่านโดยที่ผู้ประพันธ์ไม่ได้สื่อออกมาตรงๆ

2. การวิพากษ์วิจารณ์ การสอนให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกความคิดเห็นต่อเรื่องที้อ่านมีความสำคัญ โดยสามารถวิเคราะห์วิจารณ์รายละเอียดต่างๆ และสามารถแสดงให้เห็นความประสานสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ อย่างมีเหตุผล เชื่อมโยงเหตุการณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนประกอบได้อย่างกลมกลืน

สัมพันธ์เนื้อหา การเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมให้สัมพันธ์กับเนื้อหาอื่นๆ ในวิชาเดียวกันและต่างวิชา

1. สอนให้สัมพันธ์กับราชาศัพท์
2. สอนให้สัมพันธ์กับการแต่งคำประพันธ์
3. สอนให้สัมพันธ์กับหลักภาษา
4. สอนให้สัมพันธ์กับการพูดและการฟัง
5. สอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาอื่นๆ

3. การพิจารณาคัดสรรวรรณคดี มาใช้ในการเรียนการสอน

การคัดสรรวรรณคดีและวรรณกรรมในการเรียนการสอนเป็นสิ่งทีครุผู้สอนควรให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะเนื้อหาของงานแต่ละชิ้นจะให้สาระที่เป็นประโยชน์หรือมีคุณค่าต่อเยาวชนและต่อสังคมอย่างไร และพิจารณานั้นควรคำนึงถึงเหมาะสมของวัย ความสนใจและความสามารถของนักเรียนเป็นสำคัญ

ประเภทของวรรณคดีจะถูกแบ่งออกเป็น 4 ช่วงชั้น

ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6

วรรณคดีจะแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ วรรณคดีที่กำหนดให้เรียนและวรรณคดีที่เสนอให้เลือกเรียน มีรูปแบบทั้งร้อยแก้วและร้อยกลอน โดยเริ่มศึกษาจากเพลงกล่อมเด็ก นิทานอีสป ประถม ก กา ดอกสร้อยสุภายิต บทละครนอก นิทานคำกลอน โคลงสุภายิต บทเสภาฯลฯ จะเห็นได้ว่า วรรณคดีจะมีความซับซ้อนและลุ่มลึกมากขึ้นตามระดับชั้นของผู้เรียน ทั้งในด้าน โครงเรื่อง เนื้อหา คำศัพท์ ภาษา ตัวละครและเหตุการณ์

ในช่วงชั้นที่ 4 งานวรรณคดีที่กำหนดให้เรียนจะมีเนื้อหาสาระเข้มข้น โดยผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการทั้ง 5 สาระในการศึกษาและเจาะประเด็นสำคัญเพื่อทำความเข้าใจ พินิจวิเคราะห์ อย่างลึกซึ้งและรอบรู้โดยมีวรรณคดีที่กำหนดให้เรียนดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 352)

ตารางที่ 2-1 : แสดงวรรณคดีที่กำหนดให้เรียน

วรรณคดีที่กำหนดให้เรียน	ผู้แต่ง
นมัสการมาตาปิตุคุณ นมัสการอาจารย์คุณ บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน (ตอน ขุนช้าง ถวายนฎีกา)	พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
บทละครเรื่องอิเหนา (ตอน สีกกระหมักหญิง)	พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
สามก๊ก (ตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ)	เจ้าพระยาพระคลัง(หน)
ลิลิตตะเลงพ่าย (ตอนกระทำยุทธหัตถี)	พระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก (กัณฑ์ มัทรี)	ฉบับกรมวิชาการ ของ เจ้าพระยาพระคลัง(หน) เป็นต้น

ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 352

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของไทย มีความมุ่งมั่นที่จะปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมและความเป็นไทยแก่เยาวชนเป็นสำคัญ เพราะนอกจากจะมีความรู้ในศาสตร์ด้านต่างๆ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การปลูกฝังคุณธรรมควร จะควบคู่ไปพร้อมกับการศึกษาเล่าเรียนด้วย อีกทั้งการเข้าใจรากเหง้าและวิถีชีวิตแบบไทยควร จะส่งเสริมให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของ บรรพบุรุษในการธำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีและ วิถีไทยอันดีงาม การใช้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการเพาะบ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ กำหนดหลักสูตรจะคัดสรรวรรณคดีที่เหมาะสมแก่สภาพสังคมของไทยเพื่อสอดคล้องต่อ จุดมุ่งหมายและวิสัยทัศน์ของภาพรวม แต่จะเห็นได้ว่าวรรณคดีในช่วงชั้นสุดท้ายจะมีความ หลากหลายมากขึ้น การรับเอาวรรณคดีที่มีโครงเรื่องจากภายนอกมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น บทละครเรื่องอิเหนา สามก๊ก ฯลฯ ซึ่งเป็นพงศาวดารของชาติอื่นแต่กลับถูกนำมาบรรจุในหมวด วรรณคดีที่กำหนดให้เรียน ถึงแม้ว่าเนื้อหาส่วนใหญ่จะได้รับการเรียบเรียงและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับ ความเป็นไทยมากขึ้นแต่การนำเอาวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ แตกต่างจากไทยมาใช้ อาจผิดเป้าประสงค์บางประการของหลักสูตร งานวิจัยชิ้นนี้จึงจะศึกษากรณี ตัวอย่างของงานวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ว่ามีความสำคัญต่อ การปลูกฝังเยาวชนไทยอย่างไร งานวรรณกรรมที่เป็นพงศาวดารจีนจะสามารถสร้างเสริมคุณค่าและ คุณลักษณะที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ได้อย่างไรจึงจะศึกษาในบทต่อไป

สามก๊กกับสังคมไทย

วรรณคดีกับสังคมเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงกันได้หลายด้าน เพราะทั้งวรรณคดีเป็น สิ่งต้องเกื้อหนุนกันและกัน โดยเฉพาะวรรณคดีสังคมเป็นทั้งกรอบในการผลิต ไม่ว่าจะเป็กรอบ ทางภาษา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนผู้อ่าน ฯลฯ สังคมเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ เพราะผู้สร้างวรรณคดีย่อมได้รับแรงบันดาลใจ เนื้อหา ตัวละครจากสังคมที่เขาอยู่นั่นเอง และ ประการสุดท้ายสังคมเป็นที่รองรับวรรณคดี ที่ศิลปินผลิตออกมาแล้วนั้น และการที่สังคมเสพ วรรณคดีจึงอาจกล่าวได้ว่าท้ายที่สุดแล้ววรรณคดีก็ส่งผลต่อสังคมเช่นกัน จึงมีคำกล่าวที่ว่า เรา สามารถดูวรรณคดีจากสังคม และดูสังคมได้จากวรรณคดี

วรรณคดีสามก๊กเองก็ตกอยู่ในกระแสความสัมพันธ์ดังกล่าว และนับตั้งแต่มีการแปล เป็นภาษาไทย ก็ถือว่าเป็นวรรณคดีสำคัญที่มีบทบาทต่อสังคมเป็นอย่างมาก จึงถือว่าเป็นวรรณคดีที่ สามารถสะท้อนภาพสังคมได้เป็นอย่างดี โดยในบทความนี้จะแบ่งความสัมพันธ์กับสังคมไว้ 3 ช่วง คือ

ความสัมพันธ์กับสังคมในช่วงแรก เป็นความสัมพันธ์ในช่วงเวลาที่มีการแปลวรรณคดี กล่าวกันว่าสามก๊กเข้ามาในเมืองไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งหนังสือสามก๊กคงเป็นที่สนใจในหมู่ผู้ปกครองประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกสงคราม ดังข้อความว่า (พิศุทธิ์ อัครพิพัฒน์, 2543: 3) “เคยฟังกันมาว่าท่านผู้ใหญ่แต่ก่อนนิยมอ่านสามก๊ก ยิ่งท่านที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับรบทัพจับศึกด้วยแล้ว ว่ากันว่าถือเป็นหนังสือสำคัญเรื่องหนึ่งที่จะต้องอ่านและรู้ไว้ เพราะนับถือเอาว่าเป็นเรื่องที่ให้ความรู้ และแง่คิดในกลยุทธ์และยุทธวิธีต่าง ๆ ดูเหมือนตอนที่อ่านกันสนุกสนานมากก็เห็นจะเป็นตอนที่สุมาอี้กับขงเบ้งซ่อนกลศึกกันที่จำกันได้คือ ตอนที่ขงเบ้งถอยทัพไม่ทัน จึงใช้กลอุบายเปิดประตูเมืองแล้วแต่งตัวขึ้นไปติดกระຈប់ที่อยู่กับเด็ก 2 คนบนหอรบทำทีลวงสุมาอี้ให้ถอยทัพ ตรงนี้คล้ายกับที่เจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ลวงอแซห่วนก็ เมื่อตั้งรักษาเมืองพิษณุโลกในปลาย พ.ศ. 2318 สมัยกรุงธนบุรีด้วยเห็นเหลือกำลังที่จะรักษาเมืองไว้คิดจะถอยทัพจากเมืองพิษณุโลก จึงให้เอาปีพาทย์ไปติดตามป้อมหลวงให้เข้าศึกคิดว่าจะต่อสู้อยู่ในเมืองนานวัน แต่แล้วก็ทิ้งเมืองฝ่าหนีออกไป”

การแปลสามก๊กนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับจีน การถ่ายทอดวรรณคดีจากจีนมาสู่เมืองไทย และคงมีคนจีนรักษาราชการอยู่ไม่น้อย แต่วิทยาการการแปลหนังสือในสมัยนั้นถือว่ายังไม่ก้าวหน้านัก เพราะคนจีนที่อยู่ในไทยไม่ใช่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาเท่าใดนัก อีกทั้งข้าราชการไทยยังไม่มีผู้ชำนาญภาษาต่างประเทศ ดังที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงกล่าวไว้ว่า (สุนันท์ พวงพุ่ม, 2528 : 15) “ลักษณะการแปลหนังสือจีนเป็นภาษาไทยแต่โบราณ (หรือแม้จนชั้นหลังมา) อยู่ข้างลำบาก ด้วยผู้รู้หนังสือจีนไม่มีใครชำนาญภาษาไทย ผู้ชำนาญภาษาไทยก็ไม่มีใครรู้หนังสือจีน การแปลจึงต้องมีพนักงานเป็นสองฝ่ายช่วยกันทำ ฝ่ายผู้ชำนาญหนังสือจีนแปลความออกให้เสมียนจดลง แล้วผู้ชำนาญภาษาไทยเอาความนั้นเรียบเรียงแต่งเป็นภาษาไทยให้ถ้อยคำและสำนวนความเรียบร้อยอีกชั้นหนึ่ง”

จากกระบวนการแปลที่ยากลำบากทำให้เกิดภาพสะท้อนในหนังสือหนังสือเรื่องสามก๊กที่มีความคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับหลายประการ โดยการศึกษาสามก๊กในสมัยหลังพบว่าสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง มีความคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีนมากโดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น

1. ความวิปริตของชื่อบุคคล
2. ความวิปริตของชื่อสถานที่
3. ความวิปริตของชื่อคำแปล

เจ้าพระยาพระคลัง (หน) แปลสามก๊กมาเป็นภาษาไทย โดยใช้วิธีแปลแบบถอดความ ท่านได้เปลี่ยนแปลงความบางตอน รวมทั้งได้ตัดและเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วน เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนวัฒนธรรมของไทย

ความคลาดเคลื่อนนี้ นอกจากจะแสดงปัญหาเรื่องภาษาต่างประเทศในสมัยนั้นแล้ว ยังแสดงนัยทางการเมืองอีกด้วย โดย วรรณิการ์ สารทปรุง ตั้งข้อสังเกตเรื่องการผลิตวรรณคดีใน สมัยนั้นคือเรื่อง สามก๊ก ไช้อัน ราชาริราช รามเกียรติ์ ฯลฯ ว่า (วรรณิการ์ สารทปรุง, 2541 : 3) “การเสียดกรงอยุธยาไม่ได้เอื้อให้ชนชั้นเดิมได้สืบทอดอำนาจ... เนื่องจากราชวงศ์ที่ปกครองอยุธยา ได้สิ้นพระชนม์ และถูกกวาดต้อนไปแทบทั้งหมด... กลุ่มชนชั้นนำในสมัยกรุงธนบุรีและ รัตนโกสินทร์จึงมีความจำเป็นที่แสดงให้ปรากฏถึงสิทธิธรรมในการปกครองบ้านเมืองและ ความชอบธรรมในการได้มาซึ่งอำนาจ”

การที่รัชกาลที่ 1 โปรดให้มีการแปลเรื่องสามก๊กขึ้นมาขึ้นมานั้นคงจะมีได้มีพระราชประสงค์ ที่จะใช้สามก๊กในเรื่องศึกสงครามเป็นหลัก.....เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับสามก๊กฉบับแปลใหม่แล้ว พบว่า สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) มักมีการตัดทอน (หรือละเลย) เนื้อความ..” นอกจากนั้นวรรณิการ์ยังเสนอว่าการตัดทอนและแต่งเติมดังกล่าวเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ใน บ้านเมืองสมัยนั้น นอกจากนั้นหากพิจารณาเวลาในการผลิตงานวรรณคดีดังกล่าวถือว่ารีบเร่งมาก เพราะมีรับสั่งให้แปลตั้งแต่ต้นรัชกาล ที่ที่ในเวลานั้นบ้านเมืองยังไม่สงบทั้งภายในและภายนอก การผลิตวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ไช้อัน ราชาริราช รามเกียรติ์ ฯลฯ จึงน่าจะมีประโยชน์ด้านอื่น ร่วมด้วย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับความสนใจจากนักวิชาการท่านอื่นเช่นข้อความที่ว่า ความคลาด เกลื่อนของสามก๊กนั้นแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์คือ (เฉลิมศักดิ์ น้อยศรี, 2544: 38)

1. เพื่อไม่ให้สามก๊กฉบับภาษาไทยมีแนวคิดใดๆ ที่ขัดแย้งหรือไม่เหมาะสมต่อ สถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น
2. เพื่อให้แนวคิดหรือแบบปฏิบัติในสามก๊กสอดคล้องกับแนวคิดซึ่งเป็นที่ยอมรับหรือ กระทำกันอยู่ในสังคมไทย
3. เพื่อลดหย่อนความรุนแรงของหลักการหรือแนวปฏิบัติในการช่วงชิงอำนาจของตัว ละครต่างๆ ลง

โดยสันนิษฐานว่าในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกนั้น แม้ปัญหาการ รวบรวมราชอาณาจักรจะได้รับการผ่อนปรนไปแล้วจากสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี แต่ความล่มสลาย ของอาณาจักรอยุธยาและความวุ่นวายในตอนปลายของสมัยกรุงธนบุรีก็ยังส่งผลกระทบต่อ ความรู้สึกและความเชื่อมั่นในเรื่องทิศทางและความชอบธรรมของผู้ปกครองอยู่ไม่น้อย

ด้วยเหตุนี้หากสังเกตวรรณกรรมที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงนิพนธ์ ขึ้นเองและวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ ที่ให้แต่งขึ้นในสมัยของพระองค์ อาทิเช่น ราชาริราช รามเกียรติ์ สามก๊ก ไช้อัน ฯลฯ น่าจะมีจุดมุ่งหมายหวังผลทางการเมืองอยู่ไม่น้อย

แต่ถึงจะมีจุดมุ่งหมายอื่นใดหรือไม่ ในยุคต้นรัตนโกสินทร์ สามก๊กเป็นหนังสือที่นิยมศึกษาในด้านการศึกสงครามกันมาก เช่นในเรื่องกาพย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กล่าวถึงคำพูดของไวฑูรย์ที่แสดงความมั่นใจเมื่อจะยกทัพไปรบกับควาวีว่า

จะเข้าออกยกยื้อนพอนปรน เล่ห์กลเรานี้อย่าวิตก
ทั้งพิชัยสงครามสามก๊ก ได้เรียนไว้ในออกสารพัด
(ควาวี)

แต่ในระยะต่อมาความสนใจสามก๊กในด้านการศึกสงครามดูเหมือนจะลดลงกว่าระยะแรก โดยหันมาสนใจในฐานะเป็นสื่อให้ความบันเทิงมากขึ้น เช่น มีการแสดงงิ้วละครหุ่นตลอดจนนำมาแสดงละคร เช่น บทละครเรื่องสามก๊ก ตอนพระเจ้าเลนเต้ประกาศสวน จนถึงตั้งโต๊ะเข้าไปขู่พระเจ้าเหียนเต๋ของขุนจบพลรักษ์ (ทิม) จำนวน 16 เล่มสมุดไทย บทละครเรื่องสามก๊ก ตอนจิวยี่คิดอุบายเอาเมืองเกงจิ๋ว จนถึงเล่าเจี้ยงรู้ว่าม้าเฉียวเข้ากับเล่าปี่ ของขุนเสนานุชิต (เจต) ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2436 บทละครนอกเรื่องสามก๊กฉบับพลัด ไม่ปรากฏนามผู้ประพันธ์

นอกจากนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวสามก๊กยังได้รับการพิจารณาในฐานะเป็นวรรณคดี คือ ในสมัยรัชกาลที่ 6 วรรณคดีสโมสรยกย่องสามก๊กว่าเป็นยอดแห่งนิทานร้อยแก้ว หลังจากนั้นสามก๊กก็เป็นแบบอย่างในการใช้ภาษา และเกิดวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสามก๊กเป็นจำนวนมาก เช่น สามก๊กฉบับวิมลพิภพ สามก๊กฉบับนายทุน พิชัยสงครามสามก๊ก ฯลฯ

มาถึงสมัยปัจจุบันมีการศึกษาสามก๊กอย่างกว้างขวาง มีหนังสือเกี่ยวกับสามก๊กหลายร้อยเล่ม เพราะสามก๊กมีความเป็นสากล สามารถปรับใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าจะสังคมโลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร หรือเทคโนโลยีจะมีอิทธิพลต่อโลกมากเท่าใด วรรณกรรมสามก๊กไม่ล้าสมัย ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ในโลกปัจจุบันสามารถไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในสามก๊กได้เสมอ

ในปัจจุบันสามก๊กก็ยังถือว่าเป็นหนังสือสำคัญ มีการศึกษาพิจารณาสามก๊กในหลายแง่มุม เพื่อดึงเอาประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นแง่มุมอำนาจ การปกครอง อิทธิพลกลยุทธ์ อุบาย การวางแผน คติเตือนใจ ฯลฯ

การแพร่กระจายของสามก๊กในประเทศไทย

สามก๊กถือเป็นวรรณกรรมที่อยู่คู่คนไทยมาตั้งแต่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 1 เพราะเป็นวรรณกรรมที่รู้จักและได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย คนไทยนิยมอ่านสามก๊กกันมากจนกล่าวกันว่า "หากยังไม่ได้อ่านสามก๊ก อย่างเพิ่งคิดการใหญ่..." "ผู้ใดอ่านสามก๊กจบสามหน คบไม่ได้..." ดิตปากคนไทยทุกสาขาอาชีพ นอกจากนั้นสามก๊กยังเป็นวรรณกรรมที่

แพร่หลายไปสู่ทุกภูมิภาคของโลก จึงมีคนจำนวนมากที่ได้ศึกษาและได้รับผลกระทบจากรรณคดีเรื่องนี้

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2534 : 9) กล่าวว่า สามก๊กเป็นวรรณกรรมที่มีใช้วรรณกรรมจีนเสียแล้ว เป็นวรรณกรรมระดับโลกที่ว่าได้ ความนิยมของประชาชนทั่วไปที่มีต่อหนังสือสามก๊กฉบับที่กล่าวถึงนี้ มิได้เนื่องมาจากความสละสลวยของภาษาหนังสือเพียงสถานเดียว แต่เนื่องมาจากเนื้อหาของหนังสือเองเป็นประการสำคัญ เพราะเรื่องราวในสามก๊กนั้นสนุกเร้าใจ สอดแทรกความรู้และแง่คิดในกลยุทธ์สงครามไว้มากมาย กล่าวว่าเป็นเสมือนตำราสำหรับศึกษาอุบายการเมืองการสงครามได้ที่เดียว จึงไม่น่าแปลกที่จะมีผู้อ่านจำนวนมากอ่านหนังสือสามก๊กอย่างจริงจังในแง่ของการศึกษาสาระ ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์สงคราม ยุทธวิธีการรบ สภาพภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ ลักษณะนิสัยและลักษณะเฉพาะของตัวละคร (สังข์ พัชรีโนทัย, 2535 : 11)

นอกจากนั้นมีการนำสามก๊กมาวิเคราะห์วิจารณ์กันอย่างแพร่หลายทั้งในเชิงการค้า การพาณิชย์ การลงทุน การบริหารงาน การเมือง โดยมีหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสามก๊กออกมามากมาย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสามก๊กมีอิทธิพลต่อสังคมไทยอย่างกว้างขวาง มีความเกี่ยวข้องกับทุกสาขาวิชาการ และเป็นแหล่งบันดาลใจให้เกิดผลงานสร้างสรรค์จำนวนมาก

1. สามก๊กกับศิลปะ

สามก๊กเป็นวรรณคดีที่ยิ่งใหญ่ ก่อให้เกิดความรู้สึกระทึกใจ สะเทือนใจได้เป็นอย่างดีสามก๊กจึงเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดผลงานศิลปะมากมายหลายแขนง ทั้งวรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การแสดง เป็นต้น

แผนภาพที่ 2-1 : สามก๊กกับวรรณกรรม

นอกจากหนังสือสามก๊กจะเป็นวรรณคดีชั้นเลิศได้รับการยกย่องจากรรณคดีสโมสรว่าเป็นเลิศประเภทนิทานแล้ว หนังสือสามก๊กยังมีผลทำให้เกิดวรรณคดีวรรณกรรมอีกเป็นจำนวนมาก เช่น สามก๊กอิน (หลินยฺว่นซี, 2549 : 50-56) เป็นนิยายอิงประวัติศาสตร์ แสดงวิพากกรรมของ

ตัวละครจากเรื่องไซ่ฮั่นสู่เรื่องสามก๊ก ว่าทำอะไรไว้บ้างในเรื่องไซ่ฮั่นจึงต้องมาเกิดในเรื่องสามก๊ก เพื่อใช้กรรม ฉบับภาษาจีนสันนิษฐานว่าแต่งโดย จู๋เยว่ซันเหริน อยู่ในสมัยชุนชิวไทเฮา ฉบับภาษาไทย แปลเมื่อ พ.ศ. 2428 เนื้อหากล่าวถึงการชดใช้กรรม เช่น เสียวโหใช้ปัญญาลวงฮั่นสินให้เข้าไปถูกพระนางหลีเฮาจับฆ่า จึงต้องเกิดเป็นเอี้ยวสิน ถูกโจโฉซึ่งเป็นฮั่นลึกลับชาติมาเกิดฆ่า ตันแฉงใช้อูบายทำให้ฟ้าแจ้งตรอมใจตายจึงมาเกิดเป็นจิวอี้ ถูกฟ้าแจ้งที่กลับชาติมาเกิดเป็นขงเบ้งใช้ปัญญาซ่อนกลจนยิวอี้กระอักเลือดตาย เป็นต้น

บทละครเรื่องสามก๊ก ตอนพระเจ้าเลนเต้ประพาสสวน จนถึงตั้งโต๊ะเข้าไปบูพระเจ้าเหียนเต๋ของขุนจบพลรั๊ก (ทิม) จำนวน 16 เล่มสมุดไทย

บทละครเรื่องสามก๊ก ตอนจิวอี้คิดอุบายเอาเมืองเกงจิ๋ว จนถึงเล่าเจี้ยงรู้ว่าม้าเฉียวเข้ากับเล่าปี่ ของขุนเสนาชูต (เจต) ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2436

บทละครนอกเรื่องสามก๊กฉบับปลัด ไม่ปรากฏนามผู้ประพันธ์

สามก๊กฉบับนิพนธ์ของยาขอบ เป็นฉบับที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอแง่มุมชีวิตและเรื่องราวของตัวละครแต่ละตัวในแบบฉบับการเล่าของ “วณิพก” มีการตั้งชื่อเรื่องโดยยกชื่อตัวละครแล้วตามด้วยฉายา การเล่าเรื่องเริ่มต้นด้วยการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง ปิดเรื่อง ผ่านภาษาที่สละสลวย (สุนันท์ พวงพุ่ม, 2528 : 241)

นอกจากนี้ยังมีหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสามก๊กอีกมาก เช่น

สามก๊กฉบับนายทุน : โจโฉนายกตลอคการ และเบ้งเฮกผู้ถูกกลืนทั้งเป็น ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

อินไซค์สามก๊ก ของ อ.ร.ค.

สามก๊กฉบับย่อ และสามก๊กฉบับกาพย์ ของ นายหนววย

สามก๊กฉบับพิศวาส : ชีวิตรักของโจโฉ ของ สุทธิผล นิติวัดนา

สามก๊กฉบับวิจารณ์ ของ สุทธิผล นิติวัดนา

สามก๊กฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ ของ วัลลภ โรจนวิสุทธิ

พิชัยสงครามสามก๊ก ของ สังข์ พัธโนทัย

บุคคลภานิตในสามก๊ก ของ เปลื้อง ณ นคร

สามก๊ก ฉบับลิ่วล้อ ของ เล่าเซียงฮุน

สามก๊กฉบับปริทัศน์ ของ เขียวชัย เอี่ยมวรเมธ

ขงเบ้งจอมปราชญ์ ของ สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร

พรานมังกกร ของ แสงเดือน

เสนาริการฮกหลง ของ ศ. อักษรอาสา

สามก๊กฉบับศิโก้ ของ บุศย์ ปัทมทัตต์

ฯลฯ

2. สามก๊กกับจิตรกรรม

จิตรกรรมจากสามก๊กเป็นศิลปะที่พบมากทั้งที่เป็นภาพบุคคลและภาพแสดงเนื้อหาในสามก๊ก ภาพตัวละครในสามก๊กแบบต่าง ๆ เช่น

แผนภาพที่ 2-2 : แสดงตัวอย่างภาพวาดตัวละคร และเหตุการณ์ ในเรื่องสามก๊ก

แผนภาพที่ 2-3 : ลายกำมะลอ เรื่องสามก๊กในอุโบสถวัดนางนองวรวิหาร

กำมะลอหมายถึงชื่อเรียกของลวดลายแบบญี่ปุ่นและจีน เช่น หีบ โอ กระบะ ว่าเครื่องกำมะลอ....เรียกลายที่เขียนที่เครื่องกำมะลอเป็นลายสีทอง หรือลายทองแทรกสี ว่าลายกำมะลอ..

ภาพถ่ายกำแพงลือ เรื่องสามก๊กในอุโบสถวัดนางนองวรวิหาร แบ่งเป็นตอนๆ ทั้งหมดจำนวน 12 ห้อง ห้องละ 48 ภาพ เล่าเรื่องตั้งแต่เล่าปีหนีมาพึ่งเล่าเปียว ถึงจูล่งสกัดทัพโจโฉ

แผนภาพที่ 2-4 : จิตรกรรมในอุทยานสามก๊ก

อุทยานสามก๊กตั้งอยู่ที่ อ. บางละมุง พัทยา จังหวัดชลบุรี โดยเนื้อที่อุทยาน 360 ไร่ จัดแสดงเรื่องราวในสามก๊ก โดยในส่วนเนื้อหาจัดเป็นระเบียบภาพกระเบื้อง แสดงเรื่องราวสามก๊ก ตั้งแต่ต้นจนจบ

3. สามก๊กกับ ประติมากรรม

ประติมากรรมส่วนมากเป็นรูปปั้นตัวละคร แกะสลักจากหินบ้าง เครื่องปั้นดินเผาบ้าง โดยตัวละครที่นิยมมากที่สุด คือตัวละครจากก๊กจ๊ก ของเล่าปี่ โดยเฉพาะกวนอูพบมากเป็นพิเศษ

แผนภาพที่ 2-5 : ตัวอย่างประติมากรรมรูปแบบต่างๆ

สถานที่พบประติมากรรมตุ๊กตาจีนมักพบตามวัด วัดที่มีตุ๊กตาจีนมากที่สุดคือ วัดอรุณราชวราราม รองลงมาคือวัดพระเชตุพน หรือวัดโพธิ์ วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดราชโอรสาราม และวัดอื่นๆ ที่รัชกาลที่ 3 ทรงสร้างและปฏิสังขรณ์

แผนภาพที่ 2.6 : ภาพสลัก สามก๊กวัดพิชัยญาติ

วัดพิชัยญาติหรือวัดพิชัยญาติการามวรวิหาร เดิมเป็นวัดร้างได้รับการบูรณในสมัยรัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2384) โดยในการบูรณดังกล่าวมีการนำภาพแกะสลักหินเรื่องสามก๊กตามความนิยมจีนในสมัยนั้น ภาพสามก๊กนั้นเป็นภาพสลักหินฐานอุโบสถด้านนอก จำนวน 22 ภาพ โดยไม่ได้เป็นเรื่องราวเรียงต่อกัน แต่เป็นการยกเรื่องราวเด่นๆ ในแต่ละตอนมาแกะสลักไว้ เช่น ตอนขงเบ้งคิดพิณหลวงสุมาอี้ ตอนจูล่งฝ่าทัพรับอาเต๊า ตอนกวนอูปล่อยโจโจ หรือตอนม้าเฉียวแตกทัพโจโจ เป็นต้น (ผู้จัดการรายวัน, 2548 : 36)

4. สามก๊กกับนาฏกรรม

แผนภาพที่ 2-7 : สามก๊กกับนาฏกรรม

สามก๊กกับศิลปะการแสดงนั้นคู่กันมาแต่สมัยโบราณ เพราะในประเทศจีนเองใช้เนื้อหาในสามก๊กสำหรับแสดงงิ้ว และการแสดงงิ้วเรื่องสามก๊กก็เข้ามาสู่เมืองไทยพร้อมกับคนจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย แต่นอกจากการแสดงงิ้วแล้วสามก๊กยังถูกใช้ในการแสดงอื่นๆ อีกมาก ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการแต่งบทละครเรื่องสามก๊กไว้หลายฉบับ

5. สามก๊กกับการเมืองการปกครอง

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าจุดมุ่งหมายในการแต่งสามก๊กทั้งในจีนและไทย ส่วนต้องการนำไปใช้ในด้านการศึกษาและการเมืองการปกครอง ดังนั้นในเรื่องการปกครองนี้จึงมีการศึกษาและปรับใช้ในสังคมเรื่อยมา ทั้งในการปกครองประเทศ การปกครองหน่วยงานและองค์กร การทูต โดยมีนักคิดนักเขียนหลายท่านที่วิเคราะห์สามก๊กในแง่มุมมองการปกครอง เช่น สามก๊กฉบับนายทุน : โจโฉ นายกตลอคการ ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อินไซด์สามก๊ก ของ อ.ร.ด. สามก๊กฉบับวิจารณ์ ของ สุทธิผล นิติวัฒนา สามก๊ก ฉบับลี้ลือ ของ เล่าเซียงซุน สามก๊กฉบับปริทัศน์ ของ เขียวชัย เอี่ยมวรมธ เสนาธิการชลกลง ของ ส. อักษรอาสา สามก๊กฉบับการเมือง ของ วีรเพ็ชรอุไร ส่วนมากเป็นการนำหนังสือเรื่อง สามก๊ก มาวิเคราะห์ ในแง่การบริหารงาน การทูต และการเมือง สุดแต่เนื้อความตอนใดควรแก่การวิเคราะห์ในแง่ใด

6. สามก๊กกับตำราพิชัยสงคราม เพราะเนื้อหาของเรื่องเกี่ยวกับอุบายการเมือง การสงคราม โดยอาศัยหลักการจากตำราพิชัยสงครามจริงๆ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ในเมืองไทยไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ามีการนำพิชัยสงครามจากสามก๊กมาใช้ แต่ก็พบเห็นในวรรณคดีบางเรื่องเช่นมาก เช่น ในเรื่องคำวิของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กล่าวถึงคำพูดของไวทัตที่แสดงความมั่นใจเมื่อจะยกทัพไปรบกับคำวิว่า

จะเข้าออกยกย่อนผ่อนปรน	เล่ห์กลเรานี้อย่าวิตก
ทั้งพิชัยสงครามสามก๊ก	ได้เรียนไว้ในออกสารพัด

(คำวิ)

นอกจากนั้นยังพบข้อความเป็นเกร็ดประวัติศาสตร์ ดังข้อความว่า (พิศุทธิ์ อัครพิพัฒน์กุล, 2543: 3)

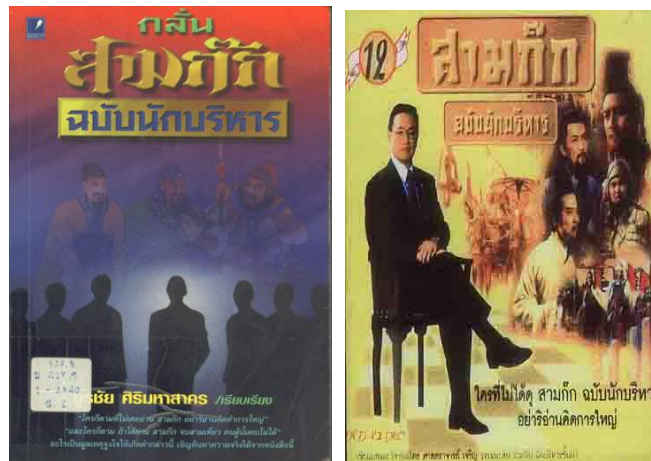
“เคยฟังกันมาว่าท่านผู้ใหญ่แต่ก่อนนิยมอ่านสามก๊ก ยิ่งท่านที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับรบทัพจับศึกด้วยแล้ว ว่ากันว่าถือเป็นหนังสือสำคัญเรื่องหนึ่งที่จะต้องอ่านและรู้ไว้ เพราะนับถือเอาว่าเป็นเรื่องที่ทำให้ความรู้ และแง่คิดในกลยุทธ์และยุทธวิธีต่าง ๆ ดูเหมือนตอนที่อ่านกันสนุกสนานมาก ก็เห็นจะเป็นตอนที่สูมาอื่กับขงเบ้งซ่อนกลศึกกันที่จำกันได้คือ ตอนที่ขงเบ้งถอยทัพไม่ทัน จึงใช้กลอุบายเปิดประตูเมืองแล้วแต่งตัวขึ้นไปติดกระบังป้อมอยู่กับเด็ก 2 คนบนหอรบ ทำทีลวงสูมาอื่ให้ถอยทัพ ตรงนี้คล้ายกับที่เจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ลวงอแซห่วนก็ เมื่อตั้งรักษาเมืองพิษณุโลกในปลาย พ.ศ. 2318 สมัยกรุงธนบุรีด้วยเห็นเหลือกำลังที่จะรักษาเมืองไว้ คิดจะถอยทัพ

จากเมืองพิษณุโลก จึงให้เอาปีพาทยไปติดตามป้อมหลวงให้ข้าศึกคิดว่าจะต่อสู้อยู่ในเมืองนานวัน แต่แล้วก็ทิ้งเมืองฝ่าหนีออกไป”

7. สามก๊กกับการบริหารธุรกิจ

ญี่ปุ่นดูเหมือนจะเป็นชาติแรกที่น่า “สามก๊ก” ไปใช้ในการค้าเป็นธุรกิจ นอกจากการใช้ในด้านอื่นๆ ในอีกหลายประเทศ โดยเป็นการปรับจากส่วนที่เป็นตำราพิชัยสงคราม และกลยุทธ์ต่างๆ มาใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจ ปัจจุบันมีการมีหน่วยงานธุรกิจมากมายทั่วโลกที่น่าหลักการดังกล่าว ไปใช้ในธุรกิจของตน (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2534: 9)

แผนภาพที่ 2-8 : สามก๊กกับการบริหารธุรกิจ

8. สามก๊กกับภาพยนตร์

สามก๊กเป็นวรรณคดีมีเนื้อหาเกี่ยวกับวีรกรรมของวีรบุรุษ มีฉากสงคราม และการต่อสู้เป็นจำนวนมาก จึงเหมาะอย่างยิ่งที่จะสร้างเป็นภาพยนตร์ มีการสร้างภาพยนตร์จากเรื่องสามก๊กหลายครั้ง ทั้งที่สร้างเป็นฉบับสมบูรณ์มีเนื้อหาครบถ้วน และสร้างเฉพาะบางเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ซึ่งภาพยนตร์เรื่องสามก๊กฉบับสมบูรณ์เคยฉายทางสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยด้วย

แผนภาพที่ 2-9 : สามก๊กกับภาพยนตร์

9. สามก๊กกับภาพยนตร์การ์ตูน

เช่นเดียวกับฉบับภาพยนตร์ สามก๊กฉบับภาพยนตร์การ์ตูนมีการสร้างหลายครั้ง เพียงแต่ฉบับการ์ตูนมักมีการแปลงเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้ชมที่เป็นเด็ก และที่น่าสนใจคือมีผู้ผลิตในประเทศไทยสร้างสามก๊กฉบับภาพยนตร์การ์ตูนเพื่อฉายทางโทรทัศน์ด้วย คือบริษัท วิริตาแอนิเมชัน นอกจากนี้เป็นการสร้างจากต่างประเทศ เช่น ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องบวนการสามก๊ก เป็นต้น

แผนภาพที่ 2-10 : สามก๊กกับภาพยนตร์การ์ตูน

10. สามก๊กกับหนังสือการ์ตูน

แผนภาพที่ 2-11 : สามก๊กกับหนังสือการ์ตูน

สามก๊กแม้จะเป็นหนังสือสำคัญ แต่ก็ เป็นหนังสือที่มีอายุนับพันปี ประกอบกับเนื้อหา ยาวมาก ทำให้เป็นหนังสือที่อ่านยาก โดยเฉพาะสำหรับเด็ก จึงมีผู้แปลสามก๊กเป็นหนังสือ การ์ตูนเพื่อให้อ่านง่าย ซึ่งสามก๊กฉบับการ์ตูนนี้มีทั้งฉบับที่ผลิตในจีน ญี่ปุ่น หรือแม้แต่ประเทศ ไทยก็มีผู้ผลิตออกมาจำหน่ายหลายสำนวนด้วยกัน

11. สามก๊กกับความเชื่อ

แผนภาพที่ 2-12 : ภาพของเทพเจ้ากวนอู เทพเจ้ากวนอูกับม้าเซ็กเซวี่และง้าวคู่วูโจ

หลอกวันจง เป็นผู้ที่นำเอาเรื่องสามก๊กมาเรียบเรียงจัดลำดับจาก ตัวละครให้เหมาะสม สร้างภาพตัวละครแบบวรรณกรรมได้ดี จนเป็นที่ประทับใจ เป็นวรรณกรรมที่สมบูรณ์แบบ มีการแบ่งฝ่ายตัวละครขึ้น เป็นพระเอก หรือผู้ร้าย คนดีหรือคนเลว ซึ่งเล่าปีนั้นได้กลายเป็นพระเอกจาก ปลายปากของหลอกวันจงนี่เอง ดังนั้น กวนอู เตียวหุย ขงเบ้ง จึงอยู่ฝ่ายข้างพระเอก ในบรรดาตัวละครสามก๊กทั้งหมด กวนอู ได้รับการยกย่องมาก เพราะหนังสือสามก๊คนั้นเขียนเชิดชู กวนอู ไว้มาก โดยมักจะเรียก กวนอู ว่า “กวนกง” ซึ่งเป็นการให้เกียรติกวนอูเหมือนกับเป็นเทพเจ้า จนทำให้ ผู้คนยกย่องกวนอูเป็นเทพเจ้าไปด้วย

ไม่เพียงแต่คนจีนเท่านั้น แม้แต่คนไทยก็ได้รับอิทธิพลจากหนังสือสามก๊กสูงมาก จนพลอยติดกับภาพพจน์อันสูงส่งของกวนอูไปด้วย คนจีนนั้นยกย่องกวนอูเป็น "เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์"ยังไม่พอยังยกย่องให้เป็นถึง“จงอ้อเหยินหย่งเสินคำตี้” รวมแล้วก็แปลว่า “มหาเทพแห่ง ความภักดี ความเป็นธรรม ความกล้าหาญ”

บทสรุป

สามก๊กเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่ายิ่ง ในด้านวรรณคดีถือเป็นหนังสือที่ดีเด่นทั้งเนื้อหา และภาษาวรรณศิลป์ ในด้านคุณค่าประโยชน์ใช้สอย สามก๊กเป็นหนังสือที่ทันสมัยในทุกกาลเวลา สามารถประยุกต์ใช้ในธุรกิจการงานมากมาย ดังที่ พลเอก เสริม ณ นคร กล่าวถึงประโยชน์ของ สามก๊กว่า “ประโยชน์ของหนังสือเล่มนี้มีอยู่มากมายจนมิอาจกล่าวอธิบายได้หมดสิ้น แต่ขอมั่นใจว่า ประโยชน์ของหนังสือนั้นมิได้อยู่ที่หนังสือทั้งหมด หากอยู่ที่การรู้จักเลือกสรร และพิจารณาของผู้อ่านอีกด้วยเป็นประการสำคัญ..คุณค่าของวรรณกรรมเก่าๆ นั้นมิได้ลดลงตามกาลเวลาที่ผ่านไป แต่ยังคงคุณค่าเป็นอมตะต่อผู้ใฝ่ใจเพียรอ่านศึกษา”

จึงไม่อาจกล่าวถึงคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ได้หมดสิ้น เพราะแต่ผู้อ่านแต่ละคนเป็นผู้กำหนดคุณค่า และประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับงานของตน นอกจากนั้นสามก๊กยังเป็นหนังสือที่ยิ่งใหญ่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจสร้างสรรค์ผลงานที่เกี่ยวข้องกับสามก๊กมากมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัลป์ธีร์ พละศรี (2554. อ้างถึงใน พัลลภ ทองระอา, พล.ร.ศ., 2554 : 25-26) ได้วิจัยเรื่อง ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรมสำหรับเด็กนักเรียนให้มีรากฐานที่มั่นคงของชุมชนและสังคม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เพราะเด็กในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในวัยที่ช่างจดจำ เรียนรู้ได้เร็ว และชอบเลียนแบบจาก

สิ่งแวดล้อมรอบตัว อีกทั้งมีพลังในการสร้างสรรค์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยผ่านการจัดกิจกรรมผ่านกระบวนการเรียนการสอน โครงการ กิจกรรมที่หมุนเวียนตลอดทั้งปี ทำให้นักเรียนที่มีโอกาสพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเกือบครบทุกด้าน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญในการสร้างความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุข เพราะหากไม่นำคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นแกนหลักในการพัฒนาแล้ว ย่อมนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้ยาก ทั้งนี้เพราะผู้มีความรู้ดีแต่ไม่รู้วิธีจะประพฤติตน ย่อมก่อความเสียหายได้มากกว่าผู้มีความรู้่น้อย ดังนั้นผ่านกระบวนการจัดการศึกษาไปตั้งแต่ระดับต้นๆ คือการจัดในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเน้นพัฒนาให้เด็กในวัยนี้นั้น สืบเนื่องจากระดับความคิดและพัฒนาการทางสมองของแต่ละวัยจะแตกต่างกัน เช่น วัยอายุ 4 – 6 ปี คุณธรรมที่ควรพัฒนา คือ ความจริงใจ (Sincerity) ซื่อสัตย์ ยึดมั่นในสิ่งจะ (Forth Rightness) การไม่เห็นแก่ตัว (Generosity) วัยอายุ 6 – 8 ปี ควรพัฒนาคุณธรรมในด้านความอดสาหะ (Industry) การทำงานหนักและขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบต่อคำพูด ต่อการกระทำ ต่อความคิด การมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจดี อนุเคราะห์ความทุกข์ของผู้อื่น วัยอายุ 9 – 12 ปี ควรพัฒนาด้านการเชื่อฟังผู้ใหญ่ (Obedience to Elders) ชื่นชมในความเป็นผู้รู้และการมีประสบการณ์ของคนอื่น ความกล้า (Fortitude) หรือความเข้มแข็งทางจริยธรรม วัย 12 – 18 ปี ควรพัฒนาด้านการอดทนอดกลั้น หรือควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Temperance) ความจงรักภักดี (Loyalty) ความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility)

กชกร จินตนสถิตย์ (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาคุณธรรมด้านการเสียสละที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมด้านการเสียสละที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม เปรียบเทียบคุณธรรมด้านการเสียสละที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก เปรียบเทียบคุณธรรมด้านการเสียสละที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก หลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง ที่ 1 จำแนกตามเพศและระดับผลการเรียนและเปรียบเทียบคุณธรรมด้านการเสียสละที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก หลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองที่ 2 จำแนกตามเพศและระดับผลการเรียน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 137 คน จาก 3 ห้องเรียน แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มควบคุม ไม่ได้ให้อ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมด้านการเสียสละ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มทดลอง

ที่ 1 ให้อ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมด้านการเสียสละด้วยตนเอง กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 ให้อ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมด้านการเสียสละ โดยมีบรรณารักษ์แนะนำการอ่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ วรรณกรรมสำหรับเด็กที่ส่งเสริมคุณธรรมด้านการเสียสละที่จัดพิมพ์ระหว่างปี 2543-2549 จำนวน 30 ชื่อเรื่อง แบบทดสอบเพื่อประเมินคุณธรรมด้านการเสียสละ แบบติดตามผลหลังการอ่าน สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยเทคนิคเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมด้านการเสียสละหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีคุณธรรมด้านการเสียสละหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 มีคะแนนคุณธรรมด้านการเสียสละหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนคุณธรรมด้านการเสียสละหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน (3) คุณธรรมด้านการเสียสละหลังการทดลองของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงทั้งในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (4) คุณธรรมด้านการเสียสละหลังการทดลองของนักเรียนที่มีผลการเรียนแตกต่างกันทั้งในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

วิลโลว์ ตั้งจิตสมคิด (2538. อ้างถึงใน พัลลภ ทองระอา, พ.ล.ร.ต., 2554 : 26-27) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักศึกษาตามทัศนะของอาจารย์ในกลุ่มรัตนโกสินทร์ สรุปได้ว่า ปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่ศึกษาที่เป็นปัญหามากคือ ปัญหาความประพฤติปฏิบัติของอาจารย์ ปัญหาสภาพสังคมภายในและภายนอกสถาบัน และปัญหาจากสื่อมวลชน อาจารย์ในกลุ่มรัตนโกสินทร์ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักศึกษาไม่แตกต่างกัน สำหรับอาจารย์ในกลุ่มรัตนโกสินทร์ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่ศึกษาต่างกัน ส่วนข้อเสนอแนะของอาจารย์ในกลุ่มรัตนโกสินทร์เกี่ยวกับปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่ศึกษา คือ ด้านการเรียนการสอนไม่ควรสอนโดยเน้นความสามารถทางวิชาการเท่านั้น ควรสอดแทรกจริยธรรมควบคู่กันไปในการสอนวิชาต่างๆ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันควรมีการจัดสภาพชั้นเรียนให้เหมาะสมกับจำนวน

นักศึกษา ตลอดจนมีการสร้างบรรยากาศที่จัดให้นักศึกษามีความรู้สึกรักและภูมิใจในสถาบัน ด้านความประพฤติปฏิบัติของอาจารย์ ควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความประพฤติและควรให้มีความรักความเข้าใจแก่นักศึกษาทุกคน และมีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ของนักศึกษาด้วย ด้านอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนักศึกษา อาจารย์ควรสร้างสมพันธภาพอันดีในหมู่นักศึกษาและให้เพื่อนนักศึกษาด้วยกันชักจูงกันไปในทางที่ดีงาม ตลอดจนร่วมทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์แก่สังคม ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และเวลา ซึ่งกิจกรรมที่จัดควรตรงกับความสนใจของนักศึกษาด้วย ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านนักศึกษา อาจารย์และผู้ปกครองควรมีการพบปะเพื่อปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอและใกล้ชิด เพราะการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมควรเริ่มที่บ้านเป็นพื้นฐานสำคัญ ด้านสภาพสังคมภายในและภายนอกสถาบัน อาจารย์และผู้ปกครองจะช่วยกันสอดส่องดูแลความประพฤติของนักศึกษา และด้านปัญหาจากสื่อมวลชนทุกประเภทอย่างจริงจังในการเสนอที่เป็นพิษเป็นภัยต่อเยาวชน และสื่อมวลชนไม่ควรคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ทางการค้ามากเกินไป

บทที่ 3

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในงานวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก

การบรรจุนวนวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ”

ภายใต้กรอบวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้วางโครงสร้างหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างบุคลากรที่มีความศักยภาพทั้งในด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ ควบคู่ไปพร้อมกับการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมอันดี โดยใช้การศึกษาเป็นสื่อกลาง ในการเพาะบ่มเยาวชน แต่การนำเอาวรรณกรรมจากภายนอกอย่างสามก๊กมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้น จำต้องเห็นคุณค่าในงานวรรณกรรมที่ต่อตรงจุดมุ่งหมาย ของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เพราะด้วยความแตกต่างทางวัฒนธรรม รูปแบบทางความคิดและ โครงสร้างทางสังคมอันจะแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ในบทนี้จึงจะกล่าวถึงเนื้อหาของ วรรณกรรมและความสำคัญต่อการศึกษา โดยศึกษาคุณค่าที่ทางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมี ทรศนะต่องานวรรณกรรมเรื่องสามก๊กในการสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพและตรงต่อคุณลักษณะที่ดี ของสังคมไทย

1. การเข้ามาของวรรณกรรมจีน เรื่อง สามก๊กในประเทศไทย

วรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กถูกนำมาแปลเป็นสำนวนภาษาไทยเป็นครั้งแรกสมัยกรุง รัตนโกสินทร์ตอนต้นในรัชสมัยของรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระราชดำรัสให้แปลหนังสือพงศาวดารจีนเป็นภาษาไทย 2 เรื่อง คือ เรื่องไซฮั่น กับเรื่องสาม ก๊ก สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ กรมพระราชวังหลังทรงอำนวยการแปลเรื่องไซฮั่น และเจ้าพระยาพระ คลัง (หน) อำนวยการแปลเรื่องสามก๊ก โดยสันนิษฐานว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊กถูกแปลในปี พ.ศ. 2348 และเรื่องไซฮั่นในปี พ.ศ.2349

สามก๊กมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปกครองบ้านเมืองและการชิงอำนาจกันด้วยอุบาย การเมืองและสงคราม ภาษาที่ใช้ก็เป็นโวหารเปรียบเทียบกับคมคายและเป็นคติสอนใจ โดยเฉพาะ สำหรับผู้ปกครองบ้านเมืองและผู้ที่ได้ปกครอง จึงเป็นเรื่องที่มีผู้นิยมอ่านกันมากและได้รับการแปล เป็นภาษาต่างๆหลายภาษา

ต้นเรื่องของสามก๊กฉบับภาษาจีน คือ จดหมายเหตุเรื่องสามก๊ก ซึ่งเรียกกันว่าสามก๊ก จี้ เป็นประวัติศาสตร์จีนตอนหนึ่งซึ่งข้าราชการชื่อตันซู่เป็นผู้บันทึกและเรียบเรียงขึ้นในสมัย

ราชวงศ์จิ้น (ประมาณปลายคริสตวรรษที่ 3) ต้นชีวแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่องคือ จดหมายเหตุก๊กวุย จดหมายเหตุก๊กจ๊ก และจดหมายเหตุก๊กง่อ

แต่เนื่องจากต้นชีวบันทึกเรื่องราวไว้อย่างย่อมาก ในสมัยต่อมาประมาณปลาย คริสตวรรษที่ 4 พระเจ้าซ่งบุ๋นตี้ จึงสั่งให้ขุนนางชื่อผวยซงจื่อเขียนอธิบายจดหมายเหตุที่ ต้นชีวบันทึกไว้ โดยให้เพิ่มเติมเหตุการณ์บางตอน และแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ต่อเนื้อเรื่อง บางตอนของต้นชีวด้วย ต่อมาให้สมัยราชวงศ์เหม็ง (ประมาณต้นคริสตวรรษที่ 6) หลอกว้างจงหรือ ล่อกวางตง ได้นำเนื้อหาจากจดหมายเหตุสามก๊กของต้นชีวมาเป็นแกนกลางในกาดำเนินเรื่อง โดยใช้ บทอธิบายของผวยซงจื่อประกอบ และอาศัยเค้าเรื่องจากตำนานและนิทานเก่าๆ ประกอบกับ จินตนาการของตนแต่งเติมให้เรื่องสามก๊กสนุกสนานชวนติดตามมากขึ้น หนังสือสามก๊กฉบับนี้มี ชื่อว่า สามก๊กจี๋ซงกเอี้ยนหัง ซึ่งหมายความว่า นิทานแสดงความหมายของจดหมายเหตุ-เหตุสามก๊ก สำหรับสามัญชนเรียกสั้นๆ ว่า สามก๊กเอี้ยนหัง

สามก๊กเอี้ยนหัง เริ่มเรื่องตั้งแต่เหตุการณ์ในรัชกาลพระเจ้าเลนเต้ ไปจนถึงรัชกาล พระเจ้าบูเต้สุมาเอี้ยน รวมเวลากว่า 100 ปี เป็นเรื่องเล่ายาวติดต่อกันอย่างมีเอกภาพ มิได้แบ่งเป็น ภาคๆ และภาคสามก๊กอย่างไร สามก๊กจี๋ซงกเอี้ยนหัง จึงเชื่อกันว่าเจ้าพระยาพระคลัง (หน) คงจะแปล และเรียบเรียงจากฉบับภาษาจีนชื่อสามก๊กของหลอกว้างจง มิใช่สามก๊กของต้นชีว (สำนักงาน คณะกรรมการศึกษาขึ้นพื้นฐาน, 2548 : 48)

ในช่วงแรกสามก๊กถูกเผยแพร่ในกลุ่มขุนนางและชนชั้นสูงของไทย โดยนำมาใช้ศึกษา เป็นตำราพิชัยสงครามและใช้ในแวดวงวรรณคดี เนื้อหาในบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ที่มีกรกล่าวถึงตำราพิชัยสงครามและสามก๊ก นับเป็นหลักฐาน การยืนยันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความคุ้นเคยของชาวไทยที่มีต่อสามก๊ก และมีการค้นพบจดหมายเหตุ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ซึ่งทรงโปรดปรานบทร้อยแก้วของสาม ก๊กที่เป็นการแปลฉบับของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) และกลายเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ทรงมี พระราชดำริรับสั่งให้แปลหนังสือพงศาวดารจีนเรื่องอื่นๆ อีกหลายเรื่อง เพื่อสำหรับนำไปใช้ในการ บริหารราชการบ้านเมืองสืบต่อไป ทั้งยังเป็นที่ยังเป็นที่แพร่หลายอย่างมากในเวลาต่อมา (ณรงค์ชัย ปัญญานนทชัย, 2550 : 19)

นอกจากนี้ สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพยังทรงแสดง ทัศนคติไว้อีกว่า “ในบรรดาหนังสือเรื่องพงศาวดารจีนที่ได้แปลเป็นภาษาไทย นับถือว่าสำนวน หนังสือสามก๊กดีกว่าเรื่องอื่น ด้วยใช้ถ้อยคำและเรียงความเรียบร้อยสม่าเสมออ่านเข้าใจง่าย” (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขึ้นพื้นฐาน, 2548 : 47) จึงสมกับเป็นวรรณคดีสโมสรในรัชกาลที่ 6 ลงมติให้สามก๊กเป็นยอดของความเรียงเรื่องนิทาน ซึ่งนักภาษาและวรรณคดีไทยส่วนมากต่าง

ยอมรับกันว่า หนังสือ สามก๊กฉบับของพระยาพระคลัง (หน) ใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งรูปประโยคและถ้อยคำสำนวน

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าฟ้าเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงโปรดให้ราชบัณฑิตยสภา ชำระสอบทานต้นฉบับ แล้วจัดพิมพ์เป็นหนังสือพระราชทานในงานพระเมรุสมเด็จพระปิตุลาเจ้าสุขุมลามาธิบดี พระอัครราชเทวี ต่อมาโรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากรได้ขอประทานอนุญาตจัดพิมพ์จำหน่าย ในชื่อ "หนังสือสามก๊ก ฉบับราชบัณฑิตยสภา" ในปี พ.ศ. 2471 ซึ่งสามก๊กที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายหลังจากนั้น พิมพ์ตามต้นฉบับหนังสือสามก๊ก ฉบับราชบัณฑิตยสภามาโดยตลอด จนกระทั่งมีการตรวจสอบและชำระสอบทานต้นฉบับอีกครั้งด้วยความร่วมมือระหว่างสำนักพิมพ์ดอกหญ้ากับหอสมุดแห่งชาติ

สามก๊กจึงเป็นที่แพร่หลายอย่างกว้างขวางในสังคมไทย โดยมีฉบับประพันธ์ของนักกวีท่านอื่นๆ อาทิ ฉบับวิมลผล ผลงานการประพันธ์ของยาขอบ ฉบับคำราพิชัยสงครามแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดย สังข์ พัชรีโนทัย ฉบับคนขายชาติเรียบเรียงโดยเรื่องวิทยาคมและอื่นๆอีกมากมาย ซึ่งเนื้อหาก่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยและภาษาที่เข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีการนำมาทำบทละคร โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือการ์ตูน การ์ตูนและเกมออนไลน์ ฯลฯ

ในระบบการศึกษาของไทยวรรณกรรมเรื่องสามก๊กถูกบรรจุลงในแบบเรียนวิชาภาษาไทย โดยนำฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน)มาใช้และถึงเฉพาะตอนที่มีคุณค่าสำคัญ ซึ่งปรากฏการบรรจุวรรณกรรมเรื่องสามก๊กตั้งแต่สมัยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2521 ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนจุล่งฝ่าทัพปราบอเต่า (ประภาศรี สีหอำไพ, 2524 : 21) ภายหลังการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปี พ.ศ.2544 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบางส่วนและโยกย้ายช่วงชั้นเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การปรับปรุงหลักสูตร ได้เปลี่ยนจากการเรียนในวิชาภาษาไทยมาเป็นการวิชาวรรณคดีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2. บทประพันธ์เรื่องสามก๊กตอน “กวนอูไปปราบราชการกับโจโฉ”

ภายหลังจากการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วรรณกรรมเรื่องสามก๊กตอน “กวนอูไปปราบราชการกับโจโฉ” ก็ถูกบรรจุลงในสาระและมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระที่ 5 ด้านวรรณคดีและวรรณกรรม โดยจัดอยู่ในวิชาวรรณคดีที่กำหนดให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือมัธยมศึกษา ตอนปลาย อีกทั้งวรรณกรรมเรื่องสามก๊กตอน “กวนอูไปปราบราชการกับโจโฉ” ยังปรากฏอยู่ในหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้พื้นฐาน “วรรณคดีวิจิตร” ที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

การเลือกสรรมาสอนเพียงคนเดียว ครูผู้สอนจำเป็นต้องเกริ่นนำให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นมาของเรื่องราวทั้งหมดก่อนที่จะศึกษาวรรณคดี โดยให้เนื้อหาพอสังเขป เพราะหากศึกษางานวรรณกรรมเรื่องสามก๊กอย่างลึกซึ้งแล้ว สามก๊กคือพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ชาติ ซึ่งโดยลักษณะภูมิประเทศของจีนที่กว้างใหญ่ ประวัติศาสตร์อันยาวนานและความหลากหลายของชาติพันธุ์ ทำให้การบันทึกประวัติศาสตร์จะมีความซับซ้อน การให้ความรู้แก่ผู้เรียนนอกจากจะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวได้ดีแล้ว ยังเป็นการสร้างความรู้ในทางประวัติศาสตร์อีกด้วย

2.1 เนื้อเรื่องสามก๊กโดยสังเขป

แผ่นดินจีนในปลายสมัยราชวงศ์ฮั่น มีกลุ่มโจร โทกผ้าเหลืองที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อนไปทั่ว ชาวเมือง 3 คน ได้แก่ เล่าปี่ กวนอู (กวนอู เป็นชาวอำเภอไถ่เหลียง มีชื่อรองหวินจง รูปร่างสูงใหญ่ ใบหน้าแดงเหมือนผลพุทราสุก นัยน์ตายาวรี หนวดเครางามถึงอก มีง้าวยาว 11 สอกหนัก 82 ซึ่งเป็นอาวุธคู่กาย เรียกว่าง้าวมังกรเขียว มีกำเนิดในครอบครัวนักปราชญ์ เชี่ยวชาญด้านคัมภีร์พิชัยสงคราม เก่งกาจวิทยายุทธ จงรักภักดี กตัญญูและซื่อสัตย์เป็นเลิศ ภายหลังได้ปลั่งมือฆ่าปลัดอำเภอและนำชายตายจนต้องหลบหนีและพบกับเล่าปี่และเตียวหุยจนสาบานตนเป็นพี่น้องกัน ร่วมทำศึกกับเล่าปี่มาโดยตลอด เป็นหนึ่งในห้าทหารเสือของเล่าปี่ ครองเมืองเกงจิ๋วร่วมกับกวนเป๋งบุตรบุญธรรมและจิวย๋ง ภายหลังถูกแผนกลยุทธ์ของลกซุนและลิบอง จนเสียเมืองเกงจิ๋ว กวนอูคับแค้นใจที่เสียทีลกซุนและลิบองจึงนำทัพไปตีเกงจิ๋วเพื่อแย่งคืน แต่ต้องหลุมพรางและถูกจับได้พร้อมกวนเป๋งที่เขาเจาสันและถูกประหารในปี พ.ศ. 762 รวมอายุได้ 59 ปี) และเตียวหุย ซึ่งสาบานเป็นพี่น้องกันได้อาสาปราบโจร โทกผ้าเหลืองจนสามารถตีโจรแตกพ่ายไปได้ พระเจ้าแผ่นดินจึงปูนบำเหน็จให้เล่าปี่ไปครองเมืองหนึ่งโดยมีกวนอูและเตียวหุยเป็นขุนนางเอก ฝ่ายขุนพลหนุ่มอีกผู้หนึ่งชื่อโจโฉ (โจโฉ มีชื่อรองเม่งเต็ก หรือเมิ่งเต้อ เรียกชื่อเต็มว่า "โจเม่งเต็ก โฉ" เป็นลูกบุญธรรมของขันทีในวังหลวง แต่เดิมแซ่แฮหัวและคาดว่าน่าจะเกิดจากความแตกแยกในตระกูล ทำให้แยกออกมาเป็นแซ่โจ รูปร่างสูงใหญ่ คิ้วเล็ก หนวดยาว สติปัญญาเฉลียวฉลาด ชำนาญด้านอักษรศาสตร์และตำราพิชัยสงคราม กลุ่มหลงสุรานารี ในวัยเด็กมีนิสัยเกเร ชอบเอาชนะผู้อื่นและตั้งตนเป็นหัวหน้าเสมอ มีหมอดูเคยทำนายโชคชะตาของโจโฉว่า "โจโฉจะสามารถครอบครองโลกได้ แต่โลกก็จะถูกเป็นไฟเพราะความฉลาดปราดเปรื่องของตนเอง") ก็สามารถปราบโจร โทกผ้าเหลืองแตกพ่ายได้เช่นกัน

ในแผ่นดินต่อมา เมื่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ขึ้นครองราชย์ ได้แต่งตั้งตั้งโต๊ะ เป็นมหาอุปราช และลิโป้ เป็นทหารเอก ตั้งโต๊ะเป็นคนอธรรม ทำให้ผู้คนเดือดร้อนไปทั่ว จึงมีผู้คิดกำจัดตั้งโต๊ะโดยใช้อุบายให้ลิโป้ ผิดใจกับตั้งโต๊ะ และฆ่าตั้งโต๊ะ โจโฉเข้ากุมอำนาจราชการและ

ยกกองทัพไปปราบหัวเมืองต่างๆ จนมีอิทธิพลและบารมีมาก ต่อมาได้เป็นเจ้าเมืองกุนจิว มีอำนาจอยู่ทางตอนเหนือและสู้รบกับเล่าปี่อยู่เนืองๆ

เล่าปี่ปราชัยแก่โจโฉตลอดเวลา เมื่อได้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาคลศึก ขงเบ้งก็แนะนำให้เป็นพันธมิตรกับซุนกวนผู้มีอำนาจในดินแดนลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงทางใต้ ขงเบ้งคิดกลศึกร่วมกับจิวยี่ซุนกวนเอกของซุยกวน ทำให้โจโฉพ่ายไปได้ แต่ต่อมาเล่าปี่กับซุยกวนแตกพันธมิตรกัน ทำให้เกิดการสู้รบกันเป็นศึกสามด้าน เมื่อสิ้นพระเจ้าเหี้ยนเต้แผ่นดินจีนก็แบ่งเป็น 3 ก๊ก คือ ก๊กฮั่น (หรือก๊กจ๊ก) ของเล่าปี่ ก๊กวุ้ยของทงหยู และก๊กง่อกของซุนกวน ทั้งสามก็รบพุ่งกันมาเป็นเวลานานถึง 60 ปี จึงรวมกันเข้าอยู่ใต้การปกครองของกษัตริย์องค์เดียวอีกวาระหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 49)

2.2 เนื้อเรื่องสามก๊ก ตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ โดยสังเขป

ในสมัยพระเจ้าเหี้ยนเต้โจโฉตั้งตัวเป็นมหาอุปราชสำเร็จราชการแผ่นดิน และคิดกำจัดเล่าปี่ ซึ่งขณะนั้นครองเมืองซีจิ่วอยู่ เล่าปี่หนีไปพำนักลี้ภัยอยู่ที่เมืองกิจิ่ว ฝ่ายโจโฉเมื่อเข้ายึดเมืองซีจิ่วของเล่าปี่ได้ ก็ยกไปตี เมืองห่าฝือของกวนอู โจโฉส่งทหารไปล่อให้กวนอูไล่ตามออกมานอกเมืองและล้อมจับตัวกวนอูไว้เดี๋ยวเดียว (ทหารฝ่ายโจโฉ) ซึ่งกวนอูเคยช่วยชีวิตไว้เป็นผู้เกลี้ยกล่อมกวนอูให้ไปอยู่กับโจโฉ กวนอูยอมจำนนแต่ขอเงื่อนไขเป็นสัญญา 3 ข้อจากโจโฉ คือ ขอให้ได้เป็นข้ารับใช้พระเจ้าเหี้ยนเต้ ขอให้ปรนนิบัติและคุ้มครองพี่สะใภ้ทั้งสอง และขอไปหาเล่าปี่ทันทีเมื่อรู้ว่าอยู่ที่ใด แต่แรกโจโฉไม่ยอมรับเงื่อนไขข้อสุดท้าย เดียงเลี้ยวจึงยกนิทานเรื่องอิเอยงผู้กตัญญูมาเล่าเพื่อชี้ให้เห็นว่ากวนอูนั้นเป็นคนกตัญญูมาก หากโจโฉเลี้ยงดูอย่างดีอาจผูกใจกวนอูไว้ได้ โจโฉจึงยอมรับเงื่อนไขของกวนอู

โจโฉพากวนอูไปถวายตัวเป็นทหารพระเจ้าเหี้ยนเต้ และให้กวนอูกับพี่สะใภ้ทั้งสองได้อาศัยอย่างสุขสบาย แต่กวนอูก็มีได้มีน้ำใจตอบสนองโจโฉ กลับแสดงท่าทีว่ายังซื่อสัตย์แฉจงรักภักดีต่อเล่าปี่อย่างแนบแน่น โจโฉ คิดน้อยใจแต่ก็เชื่อว่ากวนอูเป็นคนกตัญญูจะไม่จากตนไปจนกว่าจะได้ตอบแทนบุญคุณก่อน

เรื่องที่กำหนดให้เรียนจบเพียงเท่านี้ การศึกษาวรรณกรรมเรื่องสามก๊กครูผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจเนื้อหาและตีความอย่างรอบครอบ เพราะด้วยลักษณะของเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมืองและ การชิงอำนาจกันด้วยอุบายการเมืองและสงคราม กลอุบายและเหล่าเหลี่ยมในการเอาชนะต่างๆย่อมแทรกซึม แต่ในทางกลับกันสามก๊กก็มีข้อคิดในด้านดี อันจะเห็นได้จากตัวละครเด่นอย่างกวนอูผู้มีความกตัญญูรู้คุณ ความมีสติของโจ หรือเล่าปี่ผู้สุภาพนอบ ผู้อ่านสามก๊กควรจะต้องใช้พิจารณาอย่างเหมาะสม ในการแยกแยะถูกผิด สามก๊กจึงถือได้ว่าเป็นดาบสองคมที่ให้ทั้งผลดีและผลเสีย ผู้เรียนเป็นเพียงเยาวชน การรับรู้หรือปลูกฝังสิ่งใดย่อมทำได้โดยง่ายหาก

ขาดการไตร่ตรอง การวิเคราะห์เนื้อหาในตอนนี้อาจเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถเข้าใจจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ดึงเอาวรรณกรรมเรื่องสามก๊กมาใช้ในการเรียนการสอน เพราะการเรียนวรรณคดี นอกจากการซึมซับคุณค่าด้านวรรณศิลป์ คุณค่าด้านอารมณ์ และคุณค่าที่สร้างสรรค์จากจินตนาการของกวี คุณค่าด้านคุณธรรมที่เป็นสิ่งที่ผู้วางหลักสูตรต้องการจะปลูกฝังเยาวชนภายใต้กรอบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและโครงสร้างของสังคมไทย

ความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรม

คุณธรรม คือ ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ จนเกิดจิตสำนึกที่ดี มีความกตัญญู ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ และเป็นสุภาพชน จนเกิดจิตสำนึกที่ดี รู้สึกรับผิดชอบต่อชีวิต ดี เก่งกล้าต่อกรกระทำความชั่ว โดยประการต่างๆ เมื่อจิตเกิดคุณธรรมขึ้นแล้ว จะทำให้เป็นผู้มีจิตใจดี และคิดแต่สิ่งที่ดี จึงได้ชื่อว่า **“เป็นผู้มีคุณธรรม”** (คุณธรรม.คอม. ออนไลน์, 2557)

เมื่อศึกษางานวรรณกรรมจะพบว่าเนื้อหาสาระในตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉมีคุณค่าด้านคุณธรรมสอดแทรกอยู่หลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู และความมีสติจะโดยใช้ความโดดเด่นของตัวละครที่มีบุคลิกแตกต่างกันมาถ่ายทอดเรื่องราวให้ลุ่มลึกและมีมิติ การหยิบยกคุณธรรมในเรื่องสามก๊กมาใช้จึงเป็นสิ่งที่ต้องใส่ใจเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากด้านคุณธรรมยังมีเนื้อหาบางส่วนที่กล่าวถึงกลยุทธ์ในการทำศึกสงครามที่มีความล่อแหลมและสามารถสร้างจิตสำนึกในด้านลบแก่เยาวชน การวิเคราะห์เนื้อหาของตัววรรณกรรมจึงต้องพิจารณาถึงผลดีผลเสีย โดยจะวัดจากการวิเคราะห์ตัวละครเด่นผ่านการตีความในเนื้อหาแบบเรียน ซึ่งจะใช้เกณฑ์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และการจัดสาระและมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระที่ 5 ด้านวรรณคดีและวรรณกรรมในการปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมเป็นหลัก

1. กวนอู

ลักษณะเด่นของตัวละครนี้คือความมีคุณธรรมอันสูงส่ง สังกัดได้จากภาพลักษณ์ของตัวละครจะเห็นว่าในสังคมปัจจุบันหากพูดถึงกวนอูก็เปรียบเสมือนสัญลักษณ์แห่งความซื่อสัตย์ ซื่อตรง แน่วแน่ มีการยกย่องให้กวนอูเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ รูปเคารพและศาลเจ้ามากมาย ถูกจัดขึ้นเพื่อการเช่นไหว้ อีกทั้งสามก๊กในฉบับของหลอกวางยังคงใช้ตัวละครอย่างเล่าปี่ กวนอูและเตียวหุยเป็นตัวหลักในการดำเนินเรื่อง โดยใช้ก๊กทั้งสามในการแบ่งให้เกิดภาพของทั้งฝ่ายธรรมะ ฝ่ายอธรรมและฝ่ายกลาง การใช้จักก๊กเป็นฝ่ายธรรมะตัวละครจึงมีลักษณะนิสัยในด้านบวก กวนอู

จึงกลายเป็นตัวแทนแห่งความดี ซึ่งถ้าหากวิเคราะห์คุณธรรมของกวนอูโดยนำเอาเฉพาะตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ และใช้เหตุการณ์สำคัญมาขยายความจะเห็นว่าภายหลังจากที่เดียวเลียวมาเจรจาให้กวนอูเข้าร่วมกับวุยก๊กของโจโฉ กวนอูตอบกลับด้วยความไม่ลังเลที่จะไม่ทรยศต่อเจ้านายเก่า เป็นการแสดงความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อคำสาบานของตนซึ่งกล่าวว่า

...กวนอูได้ฟังดังนั้นก็โกรธ จึงว่าแก่เดียวเลียวว่า เดิมเราถามตัวว่าจะเกลี้ยกล่อม หรือตัวว่าหามิได้ และตัวมากล่าวดังนี้ จะว่าไม่เกลี้ยกล่อมนั้นตัวประสงค์สิ่งใดเล่า แล้วว่าเราอยู่ในที่นี้ก็เป็นที่จับกันอยู่ ซึ่งเราจะเข้าด้วยผู้ใดนอกจากเล่าปีนั้นอย่าสงสัยเลยตัวเราก็มิได้รักชีวิต อันความตายอุปมาเหมือนนอนหลับ ท่านเร่งกลับไปบอกแก่โจโฉให้เตรียมทหารไว้ให้พร้อม เราจะยกลงไปรบ... (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 64)

นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่โจโฉพยายามผูกใจให้กวนอูด้วยการมอบบรรณาการและยศถาบรรดาศักดิ์ แต่กวนอูกลับแสดงท่าทีที่ยังรักและต้องการกลับไปหาเล่าปี่ผู้เป็นพี่น้องร่วมสาบานเสมอ จนโจโฉ กลับต้องยอมพ่ายแพ้ต่อความมั่นคงของจิตใจกวนอู และยกย่องในความซื่อสัตย์ซึ่งกล่าวว่า

...ครั้นอยู่มาวันหนึ่ง โจโฉให้เชิญกวนอูมากินโต๊ะ เห็นกวนอูห่มเสื้อขาด โจโฉจึงเอาเสื้ออย่างดีให้กวนอู กวนอูรับเสื้อแล้ว จึงเอาเสื้อใหม่นั้นใส่ชั้นใน เอาเสื้อเก่านั้นใส่ชั้นนอก โจโฉเห็นดังนั้นก็หัวเราะแล้วถามว่า เอาเสื้อใหม่ใส่ชั้นในนั้นกลัวจะเก่าไปหรือ กวนอูจึงว่าเสื้อเก่านี้นำไปให้บัดนี้เล่าปี่จะไปอยู่ที่ใดมิได้แจ้ง ข้าพเจ้าจึงเอาเสื้อผืนนี้ใส่ชั้นนอก หวังจะคู่ต่างหน้าเล่าปี่ ครั้นจะเอาเสื้อใหม่ใส่ชั้นนอก คนทั้งปวงจะครหาจินทาว่าได้ใหม่แล้วลืมเก่า โจโฉได้ยินดังนั้นก็สรรเสริญกวนอูว่ามีกตัญญูนัก...

กวนอูไม่ปิดบังเจ้านายใหม่ว่าคุณยังมีใจจงรักต่อเจ้านายเก่าอยู่ เมื่อได้เสื้อใหม่จากโจโฉ กวนอูสวมไว้ข้างในโดยสวมเสื้อเก่าที่เล่าปี่ให้ทับอีกทีหนึ่งและกล่าวกับโจโฉว่า “ครั้นจะเอาเสื้อใหม่ใส่ชั้นนอก คนทั้งปวงจะครหาจินทาว่าได้ใหม่แล้วลืมเก่า” คำพูดของกวนอูมีนัยความหมายว่า แม้จะมีเจ้านายใหม่ยังไม่ลืมเจ้านายเก่า และเมื่อได้ม้าเซ็กเซวจากโจโฉ กวนอูดีใจมากและบอกโจโฉว่า “ม้าเซ็กเซวตัวนี้มีกำลังมาก เดินทางได้วันละหมื่นเส้น แม้ข้าพเจ้ารู้ข่าวว่าเล่าปี่อยู่ที่ใด ถึงมาตรว่าไกลก็จะไปหาได้โดยเร็ว” ความสำนึกในบุญคุณของกวนอูที่มีต่อโจโฉ อันที่จริงก็มีแก่โจโฉ เช่นกันแต่ไม่เท่าเล่าปี่เพราะกวนอูเห็นว่า

...ซึ่งมหาอุปราชมีคุณแก่เราก็จริงอยู่ แต่จะเปรียบเทียบกับเล่าปี่นั้นยังมิได้ด้วยเล่าปี่มีคุณแก่เราก่อน ประการหนึ่งก็สาบานไว้ต่อกันว่าเป็น พี่น้อง เราจึงได้ตั้งใจรักษาสัตย์อยู่ ทุกวันนี้เราก็ค

คิดถึงคุณของมหาอุปราช อยู่มิได้ขาด ถึงมาตราว่าเราจะไปจากก็จะขอแทนคุณเสียก่อนให้มีชื่อปรากฏไว้เราจึงจะไป...

จากทำทีกของกวนอูจะแสดงให้เห็นถึงความแน่วแน่ในความซื่อสัตย์และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอันเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงมี ซึ่งความเป็นจริงในสังคมไทย ความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังเยาวชนตั้งแต่สถาบันหลักหรือหน่วยแรกของสังคมคือ สถาบันครอบครัว ความกตัญญูต่อบิดามารดาญาติผู้ใหญ่รวมไปถึงครูบาอาจารย์ กวนอูจึงเป็นต้นแบบของสังคมไทยในการเอาเป็นเยี่ยงอย่างในคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความกตัญญู นอกจากนี้ยังมีคุณธรรมด้านอื่นสอดแทรกอยู่เช่น การวางตัวและให้เกียรติสุภาพสตรี

ในสมัยโบราณความเชื่อเรื่องของเพศผู้นำ ยังเป็นเรื่องที่สำคัญของสังคมจนเป็นรากฐานทางความคิดจนเกิดคำกล่าวที่ว่า “ผู้ชายเปรียบเสมือนช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง” การให้เกียรติสตรีเพศในสมัยโบราณจึงเป็นที่ไม่เป็นที่ยอมรับและเข้าใจ แต่กวนอูกลับให้เกียรติและปฏิบัติกับสตรีเพศอย่างละเอียดอ่อน จะเห็นจากตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ โจโฉมีความต้องการที่จะทำให้กวนอูนั่นผัดใจกับเล่าปี่ จึงจัดให้กวนอูและพี่สะใภ้ซึ่งเป็นภรรยาของเล่าปี่อยู่เรือนพักรับรองเดียวกัน หวังจะให้กวนอูคิดทำร้ายพี่สะใภ้ แต่กวนอูกลับยกเรือนพักรับรองให้กับพี่สะใภ้ และตนเองมาเฝ้าเฝ้าอยู่หน้าห้อง อีกทั้งยังมอบสตรีรูปงามที่โจโฉให้ไว้รับใช้หวังจะสร้างสัมพันธไมตรีแต่กลับมอบแก่พี่สะใภ้ โดยจะเห็นจากบทที่ยกมา

...โจโฉจึงให้กวนอูกับภรรยาเล่าปี่ทั้งสองคนนั้นอยู่เรือนเดียวกัน หวังจะให้กวนอูคิดทำร้ายพี่สะใภ้ น้ำใจจะได้แตกออกจากเล่าปี่จะได้เป็นสิทธิ์แก่ตัว ฝ่ายกวนอูให้พี่สะใภ้ทั้งสองนอนห้องข้างใน ตัวนั้นก็นั่งจุดเทียนดูหนังสือ รักษาพี่สะใภ้อยู่นอกประตูชั้นรุ่ง มิได้ประมาทสักเวลาหนึ่งจนถึงเมืองสุโตโจโฉรู้ดังนั้นก็เกรงใจกวนอูว่ามีสัจย์เลกตัญญูต่อเล่าปี่... (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 69)

...ฝ่ายโจโฉทำนุบำรุงกวนอูมิให้อนาทร สามวันแต่งโต๊ะไปให้ครั้งหนึ่ง ห้าวันครั้งหนึ่ง แล้วจัดหญิงสาวที่รูปงามสิบคนให้ไปอยู่ปฏิบัติกวนอูหวัง จะผูกน้ำใจให้กวนอูหลง กวนอูให้หญิงสาวสิบคนไปอยู่ที่พี่สะใภ้ใช้สอย ครั้นถึงสามวันกวนอูจึงไปเยือนพี่สะใภ้ครั้งหนึ่ง นั่งอยู่แต่นอกประตูแล้วถามว่า อยู่ปกติอยู่หรือ หรือป่วยไข้ประการใดบ้าง พี่สะใภ้จึงตอบว่าปกติอยู่มิได้ป่วยไข้ประการใด เข้ารู้ข่าวเล่าปี่บ้างหรือไม่ กวนอูไม่แจ้ง แล้วคำนับพี่สะใภ้ลากลับมา โจโฉรู้กิดคิดพิพท์ว่ากวนอู ปฏิบัติพี่สะใภ้โดยสุจริตดังนั้นก็สรรเสริญกวนอูว่ามีความสัจย์หาผู้เสมอมิได้...

สำนึกรักชาติและตอบแทนคุณแผ่นดินก็เป็นอีกหนึ่งคุณธรรมที่สอดแทรกในตัวละครกวนอู ให้เห็นและปรากฏอย่างชัดเจน ทั้งด้านการแสดงออกและอุดมการณ์ที่แน่วแน่ โดยหวัง

ตอบแทนคุณแก่สถาบันกษัตริย์หรือสถาบันปกครองสูงสุดของจีนในสมัยนั้น การปลุกฝังสำนึกรักชาติก็เป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาควรตระหนัก ความรักชาติถือเป็นภูมิทัศน์ที่ดีแก่เยาวชนในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมส่วนรวม ดังจะเห็นได้จากการตัดสินใจของกวนอูที่ยอมอยู่กับโจโฉเพื่อรักษาอุดมการณ์ โดยหวังจะช่วยเหลือประเทศชาติและ รักษาในคำสาบานของตนที่มีแก่พี่น้อง

...กวนอูจึงว่า เติมเราได้สาบานกันไว้กับเล่าปี่ เตียวหุยว่าจะช่วยกันทำนุบำรุงพระเจ้าเหี้ยนเต้แลอาณาประชาราษฎร์ให้อยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งเราจะสมครเข้าด้วยนั้น เราจะขอเป็นข้าพระเจ้าเหี้ยนเต้ประการหนึ่ง...

จากการวิเคราะห์ตัวละครกวนอูในตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ จะแสดงให้เห็นคุณธรรมในหลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูรู้คุณ ความจงรักภักดี ความรักชาติ การรักษาสัจจะ การวางตัวและให้เกียรติสตรีเพศ ซึ่งหากพิจารณาจากกวนอูในแง่ความเป็นจริงแล้ว กวนอูเป็นตัวละครที่มีเพียงด้านเดียว ถึงแม้ว่าเรื่องราวจะเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์แต่การนำมาทำเป็นวรรณกรรมผู้แต่งอาจเสริมแต่งให้เรื่องราวหน้าติดตามและสนุกสนาน ผู้แต่งจึงออกแบบให้กวนอูเป็นตัวละครที่มีมิติเดียวไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย หากวิเคราะห์ในแง่ของความเป็นจริง ในสังคมอาจหาบุคคลอย่างกวนอูได้ยากแต่หากวิเคราะห์ในคุณค่าเชิงวรรณกรรมแล้ว กวนอูเป็นตัวละครที่ค่อนข้างควรค่าแก่การยกเป็นต้นแบบให้ผู้อ่านได้ซึมซับและนำมาใช้กับตนเอง

อิทธิพลของกวนอูก็ยังมีให้เห็นในสังคม ดังที่ได้ยกตัวอย่างนอกจากจะมีการนำมาใช้เป็นต้นแบบแก่เยาวชนในด้านการศึกษา การยกย่องให้เป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ก็เป็นอิทธิพลทางวรรณกรรมที่ส่งผลต่อความคิดของคนในสังคมต่อการสร้างบุคลาการที่นำมาเป็นเยี่ยงอย่างในด้านคุณธรรมความดี

2. โจโฉ

โจโฉเป็นตัวละครที่สำคัญอย่างมากในสามก๊กซึ่งไม่อาจละความสนใจไปได้ การศึกษาคคุณค่าด้านคุณธรรมในตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ นอกจากกวนอูแล้วตัวละครอย่างโจโฉก็ถือได้ว่าเป็นผู้มีคุณธรรมเช่นกัน โจโฉเป็นมหาอุปราชของพระเจ้าเหี้ยนเต้ เป็นขุนพลฝีมือดี มีกลยุทธ์และทะนงองอาจ นอกจากจะมีอำนาจบารมี สถิติปัญญาที่เฉลิยฉลาดแล้ว ก็เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “หากผู้ปกครองใดขาดซึ่งคุณธรรมก็ไม่สามารถปกครองผู้ใดได้” โจโฉเป็นผู้นำที่รอบครอบถึงแม้จะมีความทะนงองอาจแต่เมื่อจะกระทำการใดมักจะหารือเหล่าขุนนางเพื่อฟังความคิดเห็นต่างๆ เช่น ตอนที่จะยกทัพไปตีเมืองแห่ฝือของกวนอู โจโฉถามขุนนางว่า “ท่านพึงพวงเห็นประการใด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 58)

ขุนนางทั้งหลายได้แก่ ชุนฮก กุยกแ เตียวเลี้ยว และเทียนหยก ต่างแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ จนโจโลเห็นชอบด้วยจึงสั่งการ การตัดสินใจของโจโลมันขึ้นอยู่กับเหตุผล ดังจะเห็นได้จากตอนที่เตียวเลี้ยวนำข้อเสนอของกวนอูมาแจ้งแก่โจโล โจโลพิจารณาเห็นว่ากวนอูจะขอเป็นข้าพระเจ้าของเหียนเต๋เท่ากับได้เข้ามาอยู่ในบังคับบัญชาของตน “เราเป็นถึงมหาอุปราช กวนอูยอมเป็นข้าพระเจ้าเหียนเต๋ก็เหมือนเป็นบ่าวเรา ถ้าเราบังคับบัญชาราชการประการใดกวนอูก็จะไม่ขัด”

นอกจากจะเป็นผู้ที่รอบคอบมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยังมีเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้จักใช้คนอย่างกวนอู เมื่อกวนอูเสนอเงื่อนไขข้อที่สองว่าจะขอดูแลรักษาทั้งสองของเล่าปี่ “ແລ່ຍ່າให้ผู้ใดเข้าออกกล้ากราบเข้าถึงประตูที่อยู่ได้” (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 58) โจโลยืนยันว่า “ทุกวันนี้ถือว่าแต่ภรรยาเล่าปี่เลย ถึงภรรยาผู้น้อยลงไปเราก็มิได้ให้ทำหยาบช้า”

อาจกล่าวได้ว่าโจโลรักษาน้ำใจของผู้ที่อยู่ใต้ปกครองของตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวและรังแกภรรยาของผู้น้อย อีกทั้งยังเป็นผู้ที่รักษาสัจจะคำมั่นสัญญา จะเห็นได้จากตอนที่กวนอูยอมจำนนแก่โจโล โจโลใช้ความเชื่อใจในการรักษาคำพูดของกวนอูว่าจะไม่ทรยศต่อตนและจะรักษาสัตย์ที่ให้ผู้อื่น

...โจโลได้ฟังดังนั้นก็ใช้ม้าใช้ไปสั่งทหารที่ล้อมกวนอูไว้นั้นให้เลิกทัพถอยมา ชุนฮกจึงว่าแก่ โจโลว่า ซึ่งกวนอูยอมแก่ท่านครั้งนี้เกลือกเป็นกลอุบาย โจโลจึงตอบว่ากวนอู กวนอูเป็นคนมีสัตย์เห็นจะไม่คิดอ่านล่อลวงเรา...

...โจโลได้ฟังดังนั้นจึงว่าแก่กวนอูว่า เราก็จังอยู่ว่าท่านมีความสัตย์แลดัดัญญ บัดนี้เรากับท่านได้พบกันเราก็มมีความยินดี กวนอูจึงตอบว่าเตียวเลี้ยวไปบอกข้าพเจ้าว่า มหาอุปราชรับปฎิญาณทั้งสามประการแล้วข้าพเจ้าก็มีความยินดี เห็นว่าถึงนานไป เมื่อหน้ามหาอุปราชก็จะไม่กินคำ โจโลจึงว่า ซึ่งปฎิญาณของท่านนั้น เราได้ออกปากรับแล้ว ถึงจะเป็นประการใด เราก็มิให้เสียวาจา...

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อถึงคราวจะต้องใช้กลยุทธ์เอาชนะฝ่ายตรงข้าม โจโลก็คิด “ขอขมมือ” ผู้นั้นทำการนี้ได้ดังจะเห็นได้จากตอนที่โจโลให้กวนอูกับที่สะเก้ทั้งสองอยู่ในเรือนหอเดียวกัน เพราะ “หวังจะให้กวนอูคิดทำร้ายที่สะเก้ น้ำใจจะได้แตกออกจากเล่าปี่ จะได้เป็นสิทธิ์แก่ตัว” โจโลต้องการให้กวนอูมีใจสามัคคีต่อตนจึงพยายามเอาใจทุกโอกาส เช่น เมื่อเชิญมากินอาหาร “จัดแจงให้กวนอู นั่งที่สูงกว่าขุนนางทั้งปวง แล้วให้เครื่องเงินเครื่องทองและผ้าแพรอย่างดีแก่กวนอู เป็นอันมาก” เมื่อเห็นกวนอูใส่เสื้อขาดก็นำเสื้ออย่างดีมาให้ และเมื่อเห็นกวนอูชิม้าผอมก็เอาม้าฝีเท้าดีมาให้

แต่ทั้งที่ทำงานรุ่งกวนอูด้วยยศศักดิ์ศฤงคารบริวาร กวนอูยังแสวงหาที่ว่ายังจงรักภักดีต่อเล่าปี่อยู่เหมือนเดิม โจโฉจึงคิดน้อยใจ และในที่สุดก็ปลงใจยอมปล่อยกวนอูไปตามคำสัญญา อาจกล่าวได้ว่าโจโฉเป็นคนที่มีมานะอย่างมาก เพียงทำทุกวิถีทางที่จะได้ตัวกวนอูที่มีคุณลักษณะที่ดีมาเป็นกำลังของตน แต่เมื่อไม่สำเร็จก็ยอมจำนน ไม่ได้บังคับให้อยู่ต่อไป

โจโฉเป็นตัวละครที่มีอุปนิสัยและพฤติกรรมทั้งส่วนดีและส่วนเสีย จากการวิเคราะห์ตัวละครในตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ ส่วนเสียของตัวละครอาจเป็นเพียงเกมการเมือง ซึ่งในสถานการณ์ความเป็นจริงการต่อสู้ทางการเมืองมีความรุนแรงมากกว่านี้เป็นทวีคูณ แต่การกระทำของโจโฉยังถือได้ว่าเป็นวิธีการทั่วไปในการเอาชนะใจผู้อื่น จนอาจกล่าวได้ว่าโจโฉว่าเป็นตัวละครที่มีมิติและน่าสนใจ ทั้งในด้านวิสัยทัศน์และการกระทำ ทำให้ผู้อ่านมีทรรศนะต่อบทบาทของโจโฉต่างกันไป พวกหนึ่งอาจจะเห็นฉายาที่ขาขอบตั้งให้ว่า “โจโฉ ผู้ไม่ยอมให้โลกทรยศ” ซึ่งหมายความว่าโจโฉ จะเป็นฝ่ายทรยศผู้อื่นก่อนที่ถูกผู้อื่นทรยศ ในแง่นี้โจโฉไม่ใช่คนดึ๋งด่างกับทรรศนะของ หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งกล่าวว่า “ยิ่งได้อ่านสามก๊กมากครั้งเข้า ก็ยิ่งมีใจฝักใฝ่เป็นข้างโจโฉมากขึ้น... จึงนึกว่าลองเขียนสามก๊กแบบเล่านิทาน แต่จะทำโจโฉเป็นฝ่ายโจโฉตลอดเรื่อง” หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ์ ปราโมช ตั้งฉายาให้โจโฉว่า “โจโฉ นายกตลอคกาล” เพราะโจโฉสามารถดำรงตำแหน่งขุนนางของพระเจ้าเหี้ยนเต้จนถึงอายุขัยของตน นับว่าเป็นผู้ปกครองที่มีความสามารถคนหนึ่ง

ทางด้านการศึกษาวรรณคดี การศึกษาตัวละครอย่างโจโฉจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน เพราะด้วยลักษณะของอุปนิสัยและพฤติกรรมที่มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ผู้ศึกษาเป็นเพียงเยาวชนควรได้รับคำแนะนำอย่างใกล้ชิด หากสถาบันการศึกษาใดที่จัดให้นักเรียนศึกษาผ่านแบบเรียนวรรณคดีวิจักษ์ที่ออกโดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ก็จะมีบทวิเคราะห์ตัวละครและคำแนะนำเพิ่มเติมอยู่แล้ว แต่หากสถาบันการศึกษาใดที่เขียนแบบเรียนเองภายในโรงเรียน ก็จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์และคำแนะนำแก่ผู้ศึกษาอย่างใกล้ชิด

ผลของการศึกษาวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ”

ภายใต้กรอบวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งหวังที่จะสร้างเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ควบคู่คุณธรรมและค่านิยมที่ดีอันเป็นลักษณะอันพึงประสงค์ที่สังคมไทยต้องการ การปลูกฝังคุณธรรมผ่านระบบการศึกษาจึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่ภาครัฐได้กรอบให้กับระบบการศึกษาของไทยมาโดยตลอด เยาวชนกว่า 7 รุ่นผ่านการใช้หลักสูตรการศึกษาในปี พ.ศ.2544 ก่อนที่จะมีการปรับปรุงหลักสูตรในปีพ.ศ.2551 โดย

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจัดได้ตั้งมาตรฐานและคุณลักษณะของผู้ที่ผ่านการศึกษาแล้วเรียนไว้ทั้งหมด 5 สาระ โดยดึงเอาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาใช้เป็นแกนหลักในสร้างเกณฑ์การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยในบทนี้จะนำเอาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาใช้ในการพิจารณาและเกณฑ์การวัดและประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมาใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนต่อการปลูกฝังคุณธรรมผ่านวิชาวรรณคดี วรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ถึงความตรงต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

ความตรงต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ต่อการปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมในวรรณกรรมจีน เรื่อง สามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ”

การเรียนรู้วิชาวรรณคดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดเป้าหมายต่อการศึกษาไว้ว่า

“...แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวรรณคดีด้านต่างๆ เช่น คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านคุณธรรม คุณค่าด้านวรรณศิลป์ และคุณค่าที่สร้างสรรค์จากจินตนาการของกวี ด้วยการนำเสนออย่างน่าสนใจและชวนติดตาม นอกจากนี้ยังส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ นำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดี วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีไทย เพื่อช่วยธำรงรักษาสืบไป”

จากเป้าหมายของหลักสูตรจะเห็นว่าหลักสูตรให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังเยาวชนด้านคุณธรรมเป็นหลัก โดยใช้การศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรม ทางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจึงจัดตั้งมาตรฐานการเรียนรู้ในทั้ง 5 สาระ แบ่งออกเป็น 4 ช่วงชั้น ซึ่งมาตรฐานถูกตั้งขึ้นให้สอดคล้องต่อเป้าหมายของหลักสูตร โดยในช่วงชั้นสุดท้ายได้กำหนดมาตรฐานของผู้สำเร็จการศึกษาในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 16)

1. สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ ประเภท กาพย์ กลอน ร่าย โคลง ฉันท์ ลิลิต บทละครและวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี และบทความ สามารถใช้หลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นพิจารณาเรื่องที่อ่านโดยวิเคราะห์ องค์ประกอบของงานประพันธ์แต่ละชนิด เพื่อประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ เนื้อหา และคุณค่าทางสังคมและนำไปใช้ในชีวิตจริง

2. สามารถเข้าใจประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละสมัย ปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนให้เกิดวรรณคดีละวรรณกรรมและเข้าใจวิวัฒนาการทางวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละสมัย เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการเข้าใจโลกทัศน์และวิถีชีวิตของคนไทย

จากเป้าหมายและมาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย การนำวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อการปลูกฝังเยาวชนด้านคุณธรรม จึงเป็นสิ่งที่ต้องวิเคราะห์ถึงผลของการศึกษา ด้วยลักษณะของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมืองและการช่วงชิงอำนาจกันด้วยอุบายการเมืองและสงคราม ผู้คัดสรรจำต้องศึกษาถึงผลกระทบอย่างถี่ถ้วน เพราะถึงเนื้อหาจะมีคุณค่าด้านคุณธรรมก็ตาม แต่ในภาพรวมสามก๊กก็ยังมีเนื้อหาบางส่วนที่อาจเป็นภัยต่อผู้อ่าน ด้วยสภาพวัยผู้เรียนที่เป็นเพียงเยาวชนเท่านั้น ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำเอาสามก๊กในสำนวนการแปลของพระยาพระคลัง(หน) ที่ได้รับการรับรองจากวรรณคดีสโมสรว่าเป็นวรรณกรรมที่สวงามในด้านภาษา ถ้อยคำและเข้าใจง่าย โดยคัดเอาเฉพาะตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” มาใช้ ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์เนื้อหาและตัวละคร ก็จะเห็นคุณสมบัติของตัวละครในด้านคุณธรรมอย่างชัดเจน

กวนอู ซึ่งเป็นตัวละครหลักในเรื่องสามก๊กและตอนที่ยกมาใช้ ในทางศาสนา กวนอูถือเป็นเทพเจ้าองค์แห่งความซื่อสัตย์เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม การให้เยาวชนศึกษาตัวละครนี้ในทางการศึกษาถือว่าประสบความสำเร็จต่อการปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากคุณธรรมที่วิเคราะห์ทั้งในแบบเรียน และในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหาในตอน ซึ่งจะแยกคุณธรรมออกมาได้ดังนี้

1. ความจงรักภักดีต่อประเทศชาติและสถาบันกษัตริย์
2. ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
3. ความมีสัจจะวาจา
4. การวางตัวในสังคม
5. การให้เกียรติสตรีเพศ
6. ความแน่วแน่และขี้น้ำในอุดมการณ์ที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ตัวละครเอกอย่างโจโฉ ก็เป็นอีกหนึ่งตัวละครที่มีคุณธรรมในหลายประการ ทั้งนี้ยังประกอบไปด้วยความเป็นผู้นำ ความเฉลียวฉลาด สติปัญญาและความรอบครอบ จึงเป็นตัวละครที่ให้คุณค่าแก่ผู้ศึกษาได้อีกด้วย ถึงแม้ว่าจะมีอุปนิสัยทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดีก็สามารถนำมาใช้ในการสร้างกระบวนการวิเคราะห์ แยกแยะแก่ผู้ศึกษาถึงคุณสมบัติที่ดี โดยในตอนที่ยกมาจะเห็นคุณค่าด้านคุณธรรมดังนี้

1. ความมีสัจจะวาจา
2. ความมีจิตใจเอื้อเฟื้อ

อีกทั้งยังมีลักษณะนิสัยของความเป็นผู้นำ ดังประกอบด้วย

1. รับฟังความคิดเห็นจากผู้ร่วมงาน

2. ให้เกียรติแก่ผู้อยู่ใต้ปกครอง
3. นลาตและรอบคอบ
4. มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล

สรุป

จากการวิเคราะห์คุณค่าด้านคุณธรรมแล้วนำมาเชื่อมโยงกับเป้าหมายของหลักสูตร จะพบว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” มีคุณลักษณะที่ตรงต่อเป้าหมายของหลักสูตรในการปลูกฝังคุณธรรม ถึงแม้ความล่อแหลมของเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการช่วงชิงอำนาจกันด้วยอุบายการเมืองและสงครามก็ตาม แต่ครูผู้สอนก็สามารถใช้เนื้อหาในส่วนนี้สร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้เพราะผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเข้าใจในกลอุบายต่างๆ ซึ่งความเป็นจริงในสังคมการช่วงชิงอำนาจด้วยกลอุบายก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วไป การนำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาสอนนั้นยังสามารถประยุกต์ให้ผู้เรียนเข้าใจในสภาพแวดล้อมในสังคม อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจิตสำนึกที่ดีต่อประเทศชาติอีกด้วย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรม แก่เยาวชน ผ่านงานวรรณกรรมจีน

การวิเคราะห์การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน ผ่านงานวรรณกรรมจีน

การเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชาต่างพัฒนาความเข้มข้นของเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อให้เยาวชน ผู้ศึกษาเล่าเรียนได้เข้าใจและพัฒนาตนตามครรลองของสังคมไทย โดยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยถือเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อการใช้ภาษาและใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ประกอบกับเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพ การคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งภาษาไทยยังเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์และสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในสังคมอันแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้ผ่านงานวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ ได้คัดสรรงานวรรณคดีและวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าเหมาะสมกับวัย ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียนตามช่วงชั้น โดยช่วงชั้นสุดท้ายหรือช่วงชั้นปีที่ 4 จะเป็นช่วงชั้นสุดท้ายในการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือจัดได้ว่าเป็นกลุ่มเด็กที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี งานวรรณคดีและวรรณกรรมจึงมีความลุ่มลึกและซับซ้อนขึ้นจากเดิม โดยกำหนดให้เรียนในวิชาวรรณคดี ส่วนใหญ่จะเป็นงานเขียนที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หรือศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย แต่ที่แตกต่างและโดดเด่นจากงานวรรณกรรมชิ้นอื่น คือวรรณกรรมเรื่องสามก๊กที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพงศาวดารจีนและสงครามการเมือง ซึ่งถูกนำมาบรรจุในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการคัดสรรงานวรรณกรรมต่างจากชิ้นอื่นๆ

เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยตระหนักและเห็นคุณค่าความเป็นไทย อันคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีไทย งานวรรณกรรมชิ้นนี้มีคุณค่าต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก เพราะหากศึกษาย้อนกลับไปนั้น จะเห็นว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊กได้รับการแปลเป็นสำนวนภาษาไทยในสมัย

รัชกาลที่ 1 โดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) อีกทั้งนักภาษาและวรรณคดีไทยส่วนมากต่างยอมรับว่าหนังสือสามก๊กฉบับนี้ใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งรูปประโยคและถ้อยคำสำนวน

วรรณกรรมเรื่องสามก๊ก เป็นงานชิ้นสำคัญที่ผู้อ่านหรือ ผู้ศึกษาในสมัยก่อนล้วนแล้วแต่เป็นขุนนางหรือผู้มียศฐาบรรดาศักดิ์ โดยจะนำมาใช้ในการบริหารบ้านเมือง ซึ่งเรื่องราวของวรรณกรรมเรื่องสามก๊กนั้น จะกล่าวถึงยุคสมัยที่ประเทศจีนเกิดความแตกแยก เหล่าขุนนางแบ่งฝักแบ่งฝ่ายขาดความเป็นเอกภาพ โดยแบ่งออกเป็นสามก๊ก ได้แก่ วุยก๊กจ๊กก๊กง่อก๊ก เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์จิ้นนับแต่รัชกาลพระเจ้าเลนเต้ไปจนถึงรัชกาลบูเต๋สูมาอี เป็นสงครามการสู้รบที่กินเวลาร่วม 100 ปี ภาพรวมของเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมืองและการชิงอำนาจด้วยกลอุบายทางการเมืองด้วยสงคราม

ผลสัมฤทธิ์ของการปลูกฝังคุณธรรมผ่านวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ต่อเป้าหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระที่ 5 ด้านวรรณคดี การวิเคราะห์คุณค่าด้านคุณธรรมแล้วนำมาเชื่อมโยงกับเป้าหมายของหลักสูตร จะพบว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” มีคุณลักษณะที่ตรงต่อเป้าหมายของหลักสูตรในการปลูกฝังคุณธรรม ถึงแม้ความล่อแหลมของเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการช่วงชิงอำนาจกันด้วยอุบายการเมืองและสงครามก็ตาม แต่ครูผู้สอนก็สามารถใช้เนื้อหาในส่วนนี้สร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้ เพราะผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเข้าใจในกลอุบายต่างๆ ซึ่งความเป็นจริงในสังคมการช่วงชิงอำนาจด้วยกลอุบายก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วไป การนำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาสอนนั้นยังสามารถประยุกต์ให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมในสังคม อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจิตสำนึกที่ดี

ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดี การสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณคดีและวรรณกรรมในการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมแก่เยาวชนไทย อันสอดคล้องต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นการสอดแทรกวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ถูกต้อง รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อะไรถูก อะไรผิด เป็นหลักคิดที่มุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

เมื่อเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมประพฤติปฏิบัติตนตามความเข้าใจนั้น สุดท้ายจะนำมาซึ่งความเป็นสังคมมนุษย์ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเสมอภาค และสันติสุข หากแต่เรื่องคุณธรรมจริยธรรมนี้ เป็นเรื่องของวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น ควรเป็นเรื่องพื้นฐานเบื้องต้นของการเรียนรู้ ที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรม

ปัจจุบัน สังคมไทย โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนไทย ถูกกระแสแห่งวัตถุนิยมครอบงำจนทำให้ค่านิยมอันดีงามของไทย ค่อย ๆ เลือนหายไปจากสังคมไทย โดยเฉพาะเรื่อง “คุณธรรม จริยธรรม” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของวิถีชีวิตที่กำลังจะเปลี่ยนไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียน ให้ได้มีจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีคุณธรรม จริยธรรม อันมั่นคง เพื่อเป็นภูมิคุ้มกัน ให้นักเรียน ทั้งในครอบครัว สถานศึกษา สามารถเป็นเกราะป้องกันอย่างรู้เท่ารู้ทัน รู้กัน รู้แก่ใจ ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้สังคมแข็งแรง สังคมน่าอยู่อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การนำวิธีการปลูกฝังคุณธรรม โดยผ่านวรรณกรรมจีน โดยเฉพาะเรื่องสามก๊ก มาเสริมหรือขับเคลื่อนไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ให้นักเรียน ซึ่งไม่รู้สึกลัวถูกให้การอบรม เพราะมีสาระ ความรู้ และความบันเทิง ผสมผสานอย่างลงตัว ทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ลึกเข้าไปถึงในจิตใจ สามารถนำไปคิด นำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างได้ผล ด้วยจิตสำนึกที่ถูกต้อง ปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ มุ่งทำความดีต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสถานศึกษา และต่อสังคม เป็นปัจจัยที่เอื้อในการปลูกฝังคุณธรรม สรุปได้ดังนี้

1. ได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรม จิตสำนึกความเป็นไทย ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และได้รับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ
3. มีความเชื่อมั่น และความรู้สึกมั่นคง อันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีปมด้อย ไม่กลัวเกรงตำแหน่ง ความยิ่งใหญ่ หรือการก้าวร้าวระรานของผู้ใด ในขณะเดียวกันก็ยอมรับความสามารถและความสำเร็จที่เหนือกว่า มีความปรารถนาที่ดีต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ กล้าเผชิญชีวิต โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
4. มีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตร มีลักษณะน่าคบ เมตตากรุณาต่อผู้อื่นด้วยน้ำใสใจจริงไม่หวังผลตอบแทน ไม่เห็นแก่ตัว เกรงใจ และคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น
5. มีความรู้สึกระหน่ำถึงคุณค่าของภาระหน้าที่ปฏิบัติกรดำเนินชีวิตแต่ละวันเป็นไปอย่างมีคุณค่าและไม่น่าเบื่อหน่าย พร้อมทั้งจะรับประสบการณ์ใหม่ ๆ สนใจในกิจกรรมรอบตัว มีความสุขในสิ่งต่าง ๆ ตามความถนัดและความตั้งใจ รู้จักรักษาอนามัยและสุขภาพร่างกายสม่ำเสมอ ทั้งในการกิน การนอน และ การออกกำลังกาย เป็นต้น

6. มีความกล้าที่จะเผชิญความจริงในชีวิต กล้าเผชิญความจริงเกี่ยวกับสภาพของตนเอง ที่นำความทุกข์มาให้ เช่น ความล้มเหลว และความผิดพลาดในชีวิต โดยไม่หาทางออกด้วยการกล่าวโทษผู้อื่น หรือกลบเกลื่อนความบกพร่องของตนเองด้วยวิธีการปรับตัวแบบต่าง ๆ

7. มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง ไม่ท้อถอย และหวาดหวั่น พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างเต็มความสามารถ ปรับตัวได้ดี เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและครอบครัวได้ง่าย มีใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดและข้อโต้แย้งของผู้อื่น ในเวลาเดียวกันก็เป็นผู้ยึดมั่นในหลักการที่ดี มีมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติสูง และยึดถือค่านิยมที่ดีงาม

8. มีอารมณ์ที่ช่วยส่งเสริม แทนที่จะขัดขวางสวัสดิภาพของชีวิต ไม่มีอารมณ์เกลียดเกลียดแค้น หรืออิจฉาริษยา รู้จักที่จะยับยั้ง และควบคุมอารมณ์ได้ มีอารมณ์รักใคร่ และเป็นมิตรกับเพศตรงข้ามได้ด้วยดี ปราศจากนิสัยในทางจิตที่กระทบกระเทือนบุคลิกภาพ ไม่หลงโทษตัวเองเมื่อทำแต่จะจดจำประสบการณ์ไว้เป็นบทเรียนที่มีค่า ไม่หวาดระแวงสงสัยในผู้อื่น ไม่หุยมหิมในเรื่องเล็กน้อยที่ไร้สาระ ไม่เกรงเกรียง และวิตกกังวลจนเกินกว่าเหตุ

ปัจจัยเรื่องหลักการและแนวคิดที่ได้จากวรรณกรรมจีน

จากหลักการและแนวคิดที่ได้จากวรรณกรรมจีน พอสรุปได้ว่า บุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดีมิใช่ผู้ปราศจากปัญหา แต่เป็นผู้กล้าเผชิญปัญหา อุปสรรค และความยุ่งยากในชีวิต มีสติและไม่หวาดหวั่น ตลอดจนเป็นผู้ที่พร้อมจะเผชิญทั้งความสุข ความทุกข์ในชีวิต บางครั้งอาจจะประสบชะตากรรมพบความผิดหวังและล้มเหลวในชีวิต แต่ก็ยังมีความกล้าหาญ เข้มแข็งพอที่จะดำเนินชีวิตต่อไป โดยไม่ยอมพ่ายแพ้หรือท้อถอย

1. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต

ความสามารถทางจิตสังคมเป็นความสามารถของบุคคลในการเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการดำรงไว้ ซึ่งสภาวะสุขภาพจิตที่ดี และสามารถที่จะปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในขณะที่ต้องเผชิญกับแรงบีบ แรงกดดัน หรือแรงกระทบจากสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว คนที่สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างปกติสุขไม่เป็นบุคคลที่มีปัญหา ก็คือ บุคคลที่สามารถจัดการกับแรงปะทะจากภายนอกได้ดี ความสามารถทางจิตสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ที่ใดมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมความเครียดและแรงกดดันต่าง ๆ ในชีวิต จำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถทางจิตสังคม

2. หลักการในการเผชิญกับสิ่งท้าทาย

ในการเผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์และประเมินเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับตนเองในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล โดยนำข้อมูลจากการสะสมประสบการณ์มาใช้ประกอบในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจและสามารถเลือกใช้ทักษะต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาและปรับตัวให้สามารถเผชิญสถานการณ์หรือปัญหา ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างเหมาะสม โดยอาศัยความรู้ เจตคติ รวมทั้งทักษะด้านต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และอนาคต

สรุป

ความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน โดยผ่านงานวรรณกรรมจีน เรื่องสามก๊ก มาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เป็นประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพ การคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ การปลูกฝังคุณธรรมผ่านวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ต่อเป้าหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระที่ 5 ด้านวรรณคดี การวิเคราะห์คุณค่าด้านคุณธรรมแล้วนำมาเชื่อมโยงกับเป้าหมายของหลักสูตร จะพบว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” มีคุณลักษณะที่ตรงต่อเป้าหมายของหลักสูตรในการปลูกฝังคุณธรรม ผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเข้าใจในกลอุบายต่างๆ การนำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาสอนนั้นยังสามารถประยุกต์ให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมในสังคม อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจิตสำนึกที่ดี ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดี

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาหัวข้อการปลูกฝังคุณธรรมผ่านงานวรรณกรรมจีนสามก๊กตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของไทย การปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมแก่เยาวชน อันเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ต้องการเยาวชนที่มีศักยภาพทั้งในด้านความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ทักษะและกระบวนการคิด วิเคราะห์ ควบคู่คุณธรรมจริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะที่ดีของสังคมไทย ผ่านการใช้วรรณกรรมเรื่องสามก๊กที่บรรจุไว้ในการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผลจากการศึกษาจะพบว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” มีคุณค่าด้านคุณธรรมปรากฏอยู่หลายประการ เช่น

1. ความจงรักภักดีต่อประเทศชาติและสถาบันกษัตริย์
2. ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
3. ความมีสติจะวาจา
4. การวางตัวในสังคม
5. การให้เกียรติสตรีเพศ
6. ความแน่วแน่และยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ถูกต้อง

ในด้านคุณธรรม ลักษณะเด่นของกวนอู ในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก คือการมีคุณธรรมอันสูงส่ง มีจิตใจที่เด็ดเดี่ยว กล้าหาญและซื่อสัตย์ โดยสามก๊กในฉบับของหลอกว้างจงยังใช้ตัวละครอย่างเล่าปี่ กวนอูและเตียวหุย เป็นตัวหลักในการดำเนินเรื่อง โดยใช้ก๊กทั้งสามในการแบ่งให้เกิดภาพของทั้งฝ่ายธรรมะ ฝ่ายอธรรมและฝ่ายกลาง การใช้ก๊กทั้งสามเป็นฝ่ายธรรมะตัวละครจึงมีลักษณะนิสัยในด้านบวก กวนอูจึงกลายเป็นตัวแทนแห่งความดี ซึ่งถ้าหากวิเคราะห์คุณธรรมของกวนอู โดยนำเอาเฉพาะตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ และใช้เหตุการณ์สำคัญมาขยายความจะเห็นว่าภายหลังจากที่เตียวเลี้ยวมาเจรจาให้กวนอูเข้าร่วมกับวุยก๊ก ของโจโฉ กวนอูตอบกลับด้วยความไม่ลังเลที่จะไม่ทรยศต่อเจ้านายเก่า

นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่โจโฉพยายามผูกใจให้กวนอู กวนอูไม่ปิดบังเจ้านายใหม่ว่าตนยังมีใจจงรักต่อเจ้านายเก่าอยู่ เมื่อได้เสียใหม่จากโจโฉ กวนอูสวมไว้ข้างในโดยสวมเสื้อเก่าที่

เล่าปี่ให้ทับอีกทีหนึ่งและกล่าวกับโจโฉว่า“ครั้งจะเอาเสือใหม่ใส่ขี้ฉ้อ คนทั้งปวงจะครหาจินทาว่าได้ใหม่แล้วลืมเก่า” คำพูดของกวนอูมินัยความหมายว่า แม้จะมีเจ้านายใหม่ยังไม่ลืมเจ้านายเก่า และเมื่อได้ม้าเซ็กเซาจากโจโฉ กวนอูดีใจมากและบอกโจโฉว่า “ม้าเซ็กเซาตัวนี้มีกำลังมาก เดินทางได้วันละหมื่นเส้น แม้ข้าพเจ้ารู้ข่าวว่าเล่าปี่อยู่ที่ใด ถึงมาตรว่าไกลก็จะไปหาได้โดยเร็ว” โจโฉมอบบรรณาการและยศถาบรรดาศักดิ์แก่กวนอู แต่กวนอูกลับแสดงท่าทีที่ยังรักและต้องการกลับไปหาเล่าปี่ผู้เป็นพี่น้องร่วมสาบานเสมอ จนโจโฉกลับต้องยอมพ่ายแพ้ต่อความมุ่งมั่นของจิตใจกวนอู

จากท่าทีของกวนอูจะแสดงให้เห็นถึงความแน่วแน่ในความซื่อสัตย์และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอันเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงมี ซึ่งความเป็นจริงในสังคมไทย ความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังเยาวชนตั้งแต่สถาบันหลักหรือหน่วยแรกของสังคมคือ สถาบันครอบครัว ความกตัญญูต่อบิดามารดาญาติผู้ใหญ่ รวมไปถึงครูบาอาจารย์ กวนอูจึงเป็นต้นแบบของสังคมไทยในการเอาเป็นเยี่ยงอย่างในคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความกตัญญู นอกจากนี้ยังมีคุณธรรมด้านอื่นสอดแทรกอยู่เช่น การวางตัวและให้เกียรติสุภาพสตรี

ในสมัยโบราณความเชื่อเรื่องของเพศผู้นำ ยังเป็นเรื่องที่สำคัญของสังคมจนเป็นรากฐานทางความคิดจนเกิดคำกล่าวที่ว่า “ผู้ชายเปรียบเสมือนช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง” การให้เกียรติสตรีเพศในสมัยโบราณจึงเป็นที่ไม่เป็นที่ยอมรับและเข้าใจ แต่กวนอูกลับให้เกียรติและปฏิบัติกับสตรีเพศอย่างละเอียดอ่อนจะเห็นจากตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ โจโฉมีความต้องการที่จะทำให้กวนอูนั้นผัดใจกับเล่าปี่ จึงจัดให้กวนอูและพี่สะใภ้ซึ่งเป็นภรรยาของเล่าปี่อยู่เรือนพักรับรองเดียวกัน หวังจะให้กวนอูคิดทำร้ายพี่สะใภ้ แต่กวนอูกลับยกเรือนพักรับรองให้กับพี่สะใภ้ และตนเองมาเฝ้าเวรอยู่หน้าห้อง อีกทั้งยังมอบสตรีรูปงามที่โจโฉให้ไว้รับใช้หวังจะสร้างสัมพันธ์แต่กลับมอบแก่พี่สะใภ้

สำนึกรักชาติและตอบแทนคุณแผ่นดินก็เป็นอีกหนึ่งคุณธรรมที่สอดแทรกในตัวละครกวนอูให้เห็นและปรากฏอย่างชัดเจน ทั้งด้านการแสดงออกและอุดมการณ์ที่แน่วแน่ โดยหวังตอบแทนคุณแก่สถาบันกษัตริย์หรือสถาบันปกครองสูงสุดของจีนในสมัยนั้น การปลูกฝังสำนึกรักชาติก็เป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาควรตระหนัก ความรักชาติถือเป็นภูมิฐานที่ดีแก่เยาวชนในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมส่วนรวม

จากการวิเคราะห์ตัวละครกวนอูในตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ จะแสดงให้เห็นคุณธรรมในหลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูรู้คุณ ความจงรักภักดี ความรักชาติ การรักษาสัจจะ การวางตัวและให้เกียรติสตรีเพศ ซึ่งหากพิจารณาจากกวนอูในแง่ความเป็นจริงแล้ว กวนอูเป็นตัวละครที่มีเพียงด้านเดียว ถึงแม้ว่าเรื่องราวจะเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ แต่การนำมาทำ

เป็นวรรณกรรมผู้แต่งอาจเสริมแต่งให้เรื่องราวหน้าติดตามและสนุกสนาน ผู้แต่งจึงออกแบบให้ กวนอูเป็นตัวละครที่มีมิติเดียวไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย หากวิเคราะห์ในแง่ของความเป็นจริง ในสังคมอาจหาบุคคลอย่างกวนอูได้ยากแต่หากวิเคราะห์ในคุณค่าเชิงวรรณกรรมแล้ว กวนอูเป็นตัว ละครที่ได้อันควรค่าแก่การยกเป็นต้นแบบให้ผู้อ่านได้ซึมซับและนำมาใช้กับตนเองนอกจากนั้นจะ สังเกตได้จากภาพลักษณ์ของตัวละครที่ในสังคมปัจจุบัน กวนอูก็เปรียบเสมือนสัญลักษณ์แห่งความ ซื่อสัตย์ ซื่อตรง แน่วแน่ มีการยกย่องให้กวนอูเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ รูปเคารพและศาลเจ้า มากมายถูกจัดขึ้นเพื่อการบูชาเคารพสืบทอดกันมายาวนาน

นอกจากกวนอูแล้ว ตัวละครนำที่สำคัญในตอนนี่คือ “โจโฉ” ซึ่งไม่อาจละความสนใจ ไปได้โจโฉเป็นมหาอุปราชของพระเจ้าเหี้ยนเต้ เป็นขุนพลฝีมือดี มีกลยุทธ์และทะนงองอาจ นอกจากจะมีอำนาจบารมี สติปัญญาที่เฉลียวฉลาดแล้ว ก็เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “หากผู้ปกครองใดขาดซึ่งคุณธรรมก็ไม่สามารถปกครองผู้ใดได้” ด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและการ รักษาดีจะทำให้โจโฉเป็นผู้ปกครองที่ยาวนานจนสิ้นอายุขัย

โจโฉเป็นตัวละครที่มีอุปนิสัยและพฤติกรรมทั้งส่วนดีและส่วนเสีย จากการวิเคราะห์ตัว ละครในตอน กวนอูไปปรับราชการกับโจโฉ ส่วนเสียของตัวละครอาจเป็นเพียงเกมการเมือง ซึ่งใน สถานการณ์ความเป็นจริงการต่อสู้ทางการเมืองมีความรุนแรงมากกว่านี้เป็นทวีคูณ แต่การกระทำ ของโจโฉยังถือได้ว่าเป็นวิธีการทั่วไปในการเอาชนะใจผู้อื่น จนอาจกล่าวได้โจโฉว่าเป็นตัวละครที่ มีมิติและน่าสนใจ ทั้งในด้านวิสัยทัศน์และการกระทำ ทำให้ผู้อ่านมีทรรศนะต่อบทบาทของโจโฉ ต่างๆกันไป จะเห็นว่าโจโฉเป็นผู้รอบคอบมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยังมีเป็นผู้มี วิสัยทัศน์กว้างไกล รู้จักใช้คนอย่างกวนอู โดยในตอนที่ยกมานั้น กวนอูเสนอเงื่อนไขข้อที่สองว่าจะ ขอดูแลภรรยาทั้งสองของเล่าปี่ “เลือดย่าให้ผู้ใดเข้าออกกล้ากราบเข้าถึงประตูที่อยู่ได้” โจโฉยืนยันว่า “ทุกวันนี้อย่าว่าแต่ภรรยาเล่าปี่เลย ถึงภรรยาผู้น้อยลงไปเราก็มิได้ให้ทำหายช้า” อาจกล่าวได้ว่า โจโฉรักษาน้ำใจของผู้ที่อยู่ใต้ปกครองของตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวและรังแกภรรยาของผู้น้อย อีกทั้งยังเป็น ผู้ที่รักษาสัจจะคำมั่นสัญญา จะเห็นได้จากตอนที่กวนอูยอมจำนนแก่โจโฉ โจโฉใช้ความเชื่อใจใน การรักษาคำพูดของกวนอูว่าจะไม่ทรยศต่อตนและจะรักษาสัจจะที่ให้ผู้อื่น

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อถึงคราวจะต้องใช้กลยุทธ์เอาชนะฝ่ายตรงข้าม โจโฉก็คิด “ขอยืม มือ” ผู้อื่นทำการนี้ได้ดังจะเห็นได้จากตอนที่โจโฉให้กวนอูกับพี่สะใภ้ทั้งสองอยู่ในเรือนหอเดียวกัน เพราะ “หวังจะให้กวนอูคิดทำร้ายพี่สะใภ้ น้ำใจจะได้แตกออกจากเล่าปี่ จะได้เป็นสิทธิ์แก่ตัว”

จากการวิเคราะห์ตัวละครโจโฉ พวกหนึ่งอาจเห็นฉายาที่ขยาขอบตั้งให้ว่า “โจโฉ ผู้ไม่ ยอมให้โลกทรยศ” ซึ่งหมายความว่าโจโฉจะเป็นฝ่ายทรยศผู้อื่นก่อนที่ถูกรู้ผู้อื่นทรยศ ในแง่นี้โจโฉ ไม่ใช่คนดีนัก ต่างกับทรรศนะของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งกล่าวว่า “ยิ่งได้อ่านสามก๊ก

มากครั้งเข้า ก็ยังมีใจฝักใฝ่เป็นช่างโจโฉมากขึ้น...จึงนี้กล่าวลงเขียนสามก๊กแบบเล่านิทาน แต่จะทำใจเป็นฝ่ายโจโฉตลอดเรื่อง” หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ์ ปราโมช ตั้งฉายาให้โจโฉว่า “โจโฉ นายกตลอดกาล” เพราะโจโฉสามารถดำรงตำแหน่งขุนนางของพระเจ้าเหี้ยนเต้จนถึงอายุขัยของตน นับว่าเป็นผู้ปกครองที่มีความสามารถคนหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหัวข้อการปลูกฝังคุณธรรมผ่านงานวรรณกรรมจีนสามก๊กตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของไทย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะต่อผลการวิจัย ดังนี้

1. การปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมแก่เยาวชน อันเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการเยาวชนที่มีศักยภาพทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และกระบวนการคิดวิเคราะห์ ควบคู่คุณธรรมจริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะที่ดีของสังคมไทย ผ่านการใช้วรรณกรรมเรื่องสามก๊ก เป็นเครื่องมือก็สามารถสร้างคุณลักษณะดังกล่าว พร้อมทั้งยังสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนได้ประยุกต์สิ่งที่ศึกษาให้เข้ากับการแก้ไขปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันที่มีความแตกแยก ถึงแม้ว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊กจะเป็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์อันยาวนาน แต่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีและสอดคล้องต่อสภาพสังคมไทย

2. หากผู้ใดมีโอกาสได้อ่านวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กนี้แล้ว อาจจะมองเห็นในสิ่งเดียวกับที่ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าหากประชาชนคนไทยทุกคนมองเห็นคุณธรรมของกวนอู อาจจะออกปากชมเชยเช่นเดียวกับโจโฉ ดังคำกล่าวที่ว่า...โจโฉได้ฟังดังนั้นก็ใช้ม้าใช้ไปสั่งทหารที่ล้อมกวนอูไว้นั้นให้เลิกทัพถอยมา ซุนฮกจึงว่าแก่โจโฉว่า ซึ่งกวนอูยอมแก่ท่านครั้งนี้อาจเป็นกลอุบาย โจโฉจึงตอบว่ากวนอูเป็นคนมีสัตย์เห็นจะไม่คิดอ่านล่อลวงเรา

3. กระแสโลกาภิวัตน์ที่ผลักดันให้สังคมไทยมุ่งสู่ความสำเร็จทางวัตถุ คนในสังคมแสวงหาความสำเร็จในชีวิต ทางด้านเศรษฐกิจ บ้างก็แสวงหาอำนาจ บ้างก็แสวงหาผลประโยชน์ จนหลายคนมองเห็นตรงกันว่าปัจจุบันสังคมไทยเริ่มอ่อนแอลงเรื่อยๆและกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติหลายด้าน ทั้งด้านการเมือง การศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่พึงวิตกกังวลยิ่งนั้นคือ คุณธรรม จริยธรรมของคนไทยเริ่มถดถอยอันเป็นต้นเหตุที่จะนำไปสู่วิกฤติให้แก่สังคมไทยในอนาคต

4. ทุกครั้งที่กล่าวถึงปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย หลายคนมักจะมองไปที่กระบวนการจัดการศึกษา และตอกย้ำเสมอว่าเป็นความล้มเหลวของระบบการศึกษา แต่อยากให้

ทุกฝ่ายเปิดใจยอมรับว่าปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ ดังนั้น ในการแก้ปัญหาต้องเริ่มต้นจากครอบครัว สถานศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือผู้ใหญ่ทุกคนในสังคมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน เนื่องจากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ประสบความสำเร็จสูงสุดนั้นต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง

5. สังคมอยากเห็นภาพเด็กและเยาวชนเป็นเช่นไร ทุกคนในสังคมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้นำสังคม นักการเมือง และผู้นำประเทศ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น ถือเป็นวิธีการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ที่ดีที่สุด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2544.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ใน
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : มปป., 2546.

กรรณิการ์ สารทพรวง. ราชาธิราช สามก๊ก และไซ่อัน โลกทัศน์ชนชั้นนำไทย. กรุงเทพฯ : มปป.,
2541.

โกวิท ประวาลพุกษ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2523.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. และคณะ. สามก๊กวรรณทัศน์. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2536.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. วินิจฉัยเรื่อง กฤษฎาสอนน้อง” ใน กฤษฎาสอนน้อง
คำฉันท์ พระนิพนธ์สมเด็จพระ กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง
ธรรม.(พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ. (พิเศษ) ทรง บุรานนท์ ณ
เมรุวัดยานนาวา วันที่ 8 มีนาคม 2508), 2508.

ชัตสุณี สินธุสิงห์. วรรณคดีที่สนา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ณรงค์ชัย ปัญญานนทชัย. อินไชด์สามก๊ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2550.

ควงมน จิตรจ่างง. สุนทรียภาพในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม, 2541.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระมหา. ตำนานเรื่องสามก๊ก ใน สามก๊ก เล่ม 1. พระนคร : ศิลปา
บรรณาการ, 2510.

ทัศนศรี โสมเกษ. วิเคราะห์ความสามารถในการนำทหารของแม่ทัพเอกในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2529.

รัชชชัย พีชผล. กุศโลบายขงเบ้ง. กรุงเทพฯ: โอษฐ์แลนด์การ์พิมพ์, มปป.

บุญยงค์ เกศเทศ. ประวัติศาสตร์วรรณกรรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2522.

บรรเทา กิตติศักดิ์. จริยธรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ม.ป.ป..

หนังสือ (ต่อ)

ประกาศรี สีสอไฟ. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2524.

ประกาศรี สีสอไฟ. การเขียนแบบสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2531.

พรพรรณ ชารานุมาศ. วรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: เรืองศิลป์, 2524.

พิศุทธิ์ อัครพิพัฒน์กุล. การเมืองในวรรณกรรมสามก๊ก. กรุงเทพฯ : มปป., 2543.

พิทยลาภ พลดียากร, พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. เรื่องวิจารณ์ป็นหยาหรืออิเหนา เรื่องพระราม และสุจิตร์ โชนละคร. พระนคร : กรมศิลปากร, 2518.

มงคลชัย เหมกุล. หนังสือสามก๊กคืออะไร. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้ากราฟิก, 2537.

วัชร รมะนันท์. วิวัฒนาการวรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

วิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์. สามก๊กฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดเคชั่น, 2542.

วิไลเลขา ถาวรธนสาร และคณะ. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2528.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมชาติ, 2544.

ศิลปากร, กรม. วรรณกรรมสมัยธนบุรี เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : กอง วรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2539.

สังข์ พัทธโนทัย. พิชัยสงครามสามก๊ก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประจักษ์, 2535.

สุจิตรา จรจิตร. มนุษย์กับวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2547.

สมพร มั่นตะสุตร. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2525.

สมพร สิงห์โต. ความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาลมิกิและรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู, 2520.

สุนันท์ พวงพุ่ม. (2528). การศึกษาสารของผู้ประพันธ์สามก๊กต่างๆในภาษาไทย. กรุงเทพฯ : มปป., 2528.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วรรณคดีวิภังค์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วรรณคดีวิภังค์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. การวิจัยแนวโน้มการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : มปป, 2544.

หมอพัตร. สามก๊กฉบับนายแพทย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไบบั้ว, มปป.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

ดวงกมล วงศ์วรจรรย์. “บริหารตามตำราสามก๊ก”. กรุงเทพฯธุรกิจ. หน้า 4-5, (2547, 22 มีนาคม).

เล่า ชวน ห้ว. “ผ่าสมองโจโจ”. เคล็ดไทย, 2553.

सानติ - นวรัตน์ ภัคดีคำ. “ภาพลายกัมมะลอ เรื่องสามก๊กในอุโบสถวัดนางนองวรวิหาร การตีความใหม่”. ศิลปวัฒนธรรม. 27(11):128-141, (2549, สิงหาคม).

หลินยุ่นซี. “สามก๊กอื่น: ตำนานชาติภพของตัวละครในสามก๊ก”. ศิลปวัฒนธรรม. 27(11):50-56, (2549, สิงหาคม).

หนุ่มลูกทุ่ง. “เที่ยววัดพิชัยญาติ ชมภาพสลัก สามก๊ก หนึ่งเดียวในประเทศไทย”. ผู้จัดการรายวัน. หน้า 36, (2545, 13 กรกฎาคม).

เอื้อ อัญชติ. “ตำนานเพลงสามก๊ก”. มติชนสุดสัปดาห์. 25(300):65, (2548, 15 – 21 กรกฎาคม).

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

กชกร จินตนสถิตย์. “การพัฒนาคุณธรรมด้านการเสียสละที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550.

เฉลิมศักดิ์ น้อยศรี. “สามก๊กตำนานการเมืองการปกครอง”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

ทัศนศรี โสมะเกษ. “วิเคราะห์ความสามารถในการนำทหารของแม่ทัพเอกในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก”. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2529.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. และคณะ. “ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะความเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน”. ทูลอดหนุนการวิจัยจากสำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2536.

พิสุทธิ์ อัครพิพัฒน์กุล. “การเมืองในวรรณกรรมสามก๊ก”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

รินฤทัย สัจจพันธุ์. “ตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาและสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 1893 - 2394)”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2534.

สุนันท์ พวงพุ่ม. “การศึกษาสารของผู้ประพันธ์สามก๊กฉบับต่างๆ ในภาษาไทย”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร } 2528.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย (ต่อ)

สุนีย์ ลีลาพรพิณีจ, “ลักษณะการเชื่อมโยงความสนใจในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)”
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กระทรวงศึกษาธิการ. “นโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2550-2555)” . กองนโยบายและแผน
กรมวิชาการ. กรุงเทพมหานคร, 2549.

รายงานคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร. “การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544”. กรุงเทพฯ, 2544.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

อมรวิทย์ นาคทรพรพ. (2550). “ยุทธ ศาสตร์และแนวทางการทำงานด้านเด็ก เยาวชนและสังคมใน
ระดับท้องถิ่น”. สถาบันรามจิตติ, On-line, Available : [http://breakingnews” nation
channel .com](http://breakingnews.nationchannel.com) [accessed on 2007-09-21].

ภาษาต่างประเทศ

Bandura. Albert. . **Social Learning Theory**. Englewood Cliffs. New jersey : prentice-Hall, Inc., 1977.

Kohlberg. L.W. **Moral Development and Behavior**. New York : Holt-Rinehart and Winston, 1976.

Mc Kown, H. C. **Character Education**. New York : McGraw-Hill Book Company Incorporation, 1953.

Piaget. J. **The Moral Judgment of the Child**. Glencoe, Milionis : Free Press, 1960.

Shaw. Jim and Pedro Rays . “School Cultures : Organizational Value Orientation and Commitment,” **Journal of Educational Research**. 84 (5) : 295-302 ; May-Jun., 1992.

ผนวก

วรรณคดีไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

วรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

рінฤทัย สัจจพันธุ์

วรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คือวรรณคดีในช่วงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว วรรณคดีในสมัยนี้ที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีต่างประเทศจำแนกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ วรรณคดีพุทธศาสนา วรรณคดีคำสอนหรือตำรา วรรณคดีนิทาน และวรรณคดีพงศาวดารต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นวรรณคดีที่สืบทอดมาจากสมัยอยุธยา บางส่วนเป็นวรรณคดีที่ได้รับอิทธิพลเพิ่มขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คือวัฒนธรรมจีนและมอญ บทความนี้ยกตัวอย่างวรรณคดีบางเรื่องที่มีความสำคัญและส่งอิทธิพลต่อเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบัน

วรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นสืบทอดสายธารวรรณคดีมาจากสมัยอยุธยา ดังนั้น อิทธิพลวรรณคดีต่างประเทศจึงเข้ามาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว เมื่อเริ่มสมัยราชวงศ์จักรี มีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือชำรุดเนื่องจากภาวะสงครามที่ยาวนานตั้งแต่ปลายกรุงศรีอยุธยาต่อเนื่องมาถึงสมัยกรุงธนบุรี วรรณคดีจำนวนมากถูกรังสรรค์ขึ้นใหม่จากต้นฉบับของเดิมที่ยังเหลืออยู่ และสร้างสรรค์ใหม่ จากความรู้และความเชี่ยวชาญทางวรรณศิลป์ของกวีสมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ ยังมีการรับวรรณคดีจากต่างประเทศจากแหล่งอื่น ๆ เข้ามาอีกด้วย อาจจำแนกกลุ่มวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ที่รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีต่างประเทศได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่

วรรณคดีพุทธศาสนา

วรรณคดีหมวดนี้มีความสำคัญเพราะเป็นหลักยึดในด้านความศรัทธาเชื่อถือของประชาชน ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชำระพระไตรปิฎก ใน พ.ศ. 2331 เพื่อบูรณะพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนาให้เป็นหลักของบ้านเมือง นอกจากนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังมีการสร้างวรรณคดีศาสนาอีกจำนวนมาก โดยได้อิทธิพลจากคัมภีร์ในพุทธศาสนา ทั้งพุทธประวัติ ชาดก และแนวคิด เช่น

1. ไตรภูมิโลกวิจิตร ของ พระยาธรรมปรีชา (แก้ว)
2. ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์กุมารและกัณฑ์มัทรี ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

3. ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก 11 กัณฑ์ พระนิพนธ์ สมเด็จพระปรมานุชิต
ชิโนรส
4. พระปฐมโพธิกถา พระนิพนธ์ สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส
วรรณคดีคำสอน/ตำรา เช่น
1. กฤษณาสอนน้องกำนันท์ พระนิพนธ์ สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส
  2. โคลงโลกนิติ พระนิพนธ์ สมเด็จพระยาเดชาดิศร
  3. นันทน์มาตราพฤติ และวรรณพฤติ พระนิพนธ์ สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส
วรรณคดีนิทาน เช่น
1. บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
มหาราช
2. บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
3. บทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
มหาราช
4. บทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
5. บทละครเรื่องดาหลัง พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
มหาราช
6. บทละครเรื่องดาหลัง พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
7. บทละครเรื่องอุณรุท พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
มหาราช
8. ลิลิตเพชรมงกุฎ ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
9. กากีกลอนสุภาพ ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
10. สรรพลัทธิตำนาน พระนิพนธ์ สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส
11. สมุทรโฆษคำฉันท์ พระนิพนธ์ สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส
12. พระอภัยมณี ของ สุนทรภู่
13. นิทานอิหร่านราชธรรม บันทึกใหม่จากฉบับสมัยอยุธยา ของ ขุนกัลยาบดี
วรรณคดีพงศาวดารต่างชาติ เช่น
1. สามก๊ก ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
  2. ไชยอัน ของ กรมพระราชวังหลัง
  3. ราชาริราช ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

วรรณคดีดังกล่าวข้างต้นล้วนเป็นวรรณคดีเรื่องสำคัญและมีอิทธิพลต่อวรรณคดีในยุคหลัง รวมทั้งมีความสำคัญในด้านวรรณคดีศึกษาต่อมาจนถึงปัจจุบันด้วย ในที่นี้จะกล่าวถึงวรรณคดีที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีต่างประเทศบางเรื่อง

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

วรรณคดีเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นการปรับวรรณคดีมุขปาฐะเป็นวรรณคดีลายลักษณ์ที่สมบูรณ์ เพราะต้นฉบับของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ที่หลงเหลือมาจากสมัยอยุธยา นอกจากไม่ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ยังน่าจะเป็นตัวบทสำหรับการขับร้องเพื่อการแสดง มิใช่สำหรับอ่าน การรังสรรค์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรี อ้างว่าเพื่อ “ถนอมถนอมประดับโสต ประโยชน์ฉลองเฉลิม เจิมจุฑาทิพย์ประสาธต ประกาศยศเอกอ้าง องค์พิตรพระเจ้าช้างเผือกผู้ครองเมือง” และในโคลงท้ายบท มีข้อความใน 2 บาทท้ายว่า “ริ รำพรำประสงค์ สมโภชพระนา บูรณ์ บำเรอรมย์ให้ อ่านร้องรำเกษมฯ” หมายความว่าเหตุที่ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องนี้

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ตามราชประเพณี ที่ถือเอาความมั่นคงทางวัฒนธรรมเป็นความมั่นคงของแผ่นดิน
  2. เพื่อรวบรวมวรรณคดีอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไว้ไม่ให้สูญ และ
  3. เพื่อสร้างวรรณคดีสำหรับ “อ่านร้องรำเกษม” คือใช้เป็นมหรสพบันเทิงแก่ประชาชน
- ข้อความในโคลงข้างท้าย บ่งชี้ว่าพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ใช้สำหรับ อ่าน ร้อง หรือ รำ ก็ได้ แต่จะเห็นว่าตัวบทไม่เหมาะแก่การนำไปแสดงโดยตรง ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจึงทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ส่วนฉบับใหม่ โดยตัดตอนเฉพาะบางตอน คือ ตอนหนุมานถวายแหวนจนถึงทศกัณฐ์ล้มตอนหนึ่งประกอบด้วย ตอนหนุมานถวายแหวน เผลงกา ขับพิเภก สุกระสารปลอมพล นางลอย จองถนน ตั้งพลับพลา องคตีสื่อสาร สุกรีพิทักษ์ฉัตร ไมยราพ สะกดทัพ สีกุมภกรรณ ครั้งที่ 1 สีกุมภกรรณ ครั้งที่ 2 สีกุมภกรรณ ครั้งที่ 3 สีกอินทรชิต ครั้งที่ 1 สีกมังกกรกัณฐ์ สีกแสงอาทิตย์ สีกพรหมาศาสตร์ สีดาไปสนามรบ สุขาจารแปลงเป็นสีดา พิธิกุมภนิยา สีกทศกัณฐ์กับสิบรถ สีกสหัสสเดชะ พิธิอุโมงค์ สีกสัตทราสูร สีกวิรุญจำบัง ท้าวมาลีวราชว่าความ พิธิเผารูปเทวดา สีกทศกัณฐ์กับพระลักษมณ์ พิธิหุงข้าวทิพย์ สีกทศกัณฐ์ขาดเศียรขาดกร หนุมานอาสา ทศกัณฐ์ล้ม สีกประลัยกัลป์ อภิเษกพระราม ตอนฆ่าสีดาจนถึงอภิเษกเขาไกรลาสอีกตอนหนึ่ง ประกอบด้วยตอนพระรามคลั่งฆ่านางสีดา ปล่อยม้ออุปการ หรือเรียกว่าตอนบุตรลบ พระรามเข้า

โกศ และอภิมะโกศรวม 36 เล่มสมุดไทย พระองค์ทรงปรับบทเพื่อให้นำไปใช้ในการแสดงละครได้เหมาะสม ดังตัวอย่างตอนนางสีดาผูกคอตาย

สำนวนรัชกาลที่ 1	สำนวนรัชกาลที่ 2
<p>เอาภูเขาผูกคอกให้มัน แล้วพันกับกิ่งโคกใหญ่ หลับเนตรดำรงปลงใจ อรไทก็โจนลงมา บัดนั้น วายบุตรวุฒิไกรใจกล้า ครั้นเห็นองค์ครกัลยา ผูกคอโจนมาก็ตกใจ ตัวสั้นเพียงสิ้นชีวี ร้อนจิตคั่งหนึ่งเพลิงไหม้ โลดโผนโจนตรงลงไป ด้วยกำลังว่องไวทันที</p>	<p>เอาภูเขาผูกคอกให้มัน แล้วพันกับกิ่งโคกใหญ่ หลับเนตรดำรงปลงใจ อรไทก็โจนลงมา บัดนั้น วายบุตรแก้ได้ตั้งใจหมาย</p>

จะเห็นได้ว่า วรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 2 มีความกระชับ ใช้แสดงได้สมจริง ในขณะที่ฉบับพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1 จะเก็บความครบถ้วน ให้รายละเอียดตามขนบวรรณศิลป์

ความแตกต่างของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ทั้งสองสำนวนนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชวินิจฉัยไว้ในพระราชบันทึกเรื่องบายศรีว่า (อ้างถึงในเสาวลักษณ์ อนันตสานต์, 2525 : 89)

“พระราชนิพนธ์พระพุทธรูปทอดฟ้า ตั้งใจจะให้ถี่ถ้วนตามแบบอย่างด้วย ต้องการจะให้ถ้อยคำลึกและไพเราะทั้งเป็นอักษรด้วย ไม่รังเกียจข้อที่จะยืดยาวจนเล่นละครดูเบื่อ พระราชนิพนธ์พระพุทธรูปเลศหลายๆ ถัดย่อให้สั้น ไม่ให้บทยาวเยิ่นเย้อดูละครเบื่อเป็นที่ตั้ง แต่เลือกคำให้ไพเราะ ให้ถูกต้องด้วยแบบธรรมเนียม แต่ไม่พยายามที่จะว่าให้ครบครัน ขอมให้เลยไปตามกลอนบ้าง”

นอกจากนี้ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร (2518 : 125) ทรงอธิบายไว้ในเรื่องพระราม ว่า

“แม้ว่าลักษณะที่ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ขึ้นนี้จะได้อนุโลมตามแบบอย่างแห่งบทละครรำที่ดี วิธีที่ทรงดำเนินเนื้อเรื่องทำให้เรานึกว่ามีได้มีพระราชประสงค์จะให้ใช้เป็นบทสำหรับเล่นละครตลอดไป เพราะเรื่องยืดยาวเหลือที่จะเล่นดังนั้นได้ตลอด การนำเรื่องรามเกียรติ์ออกเล่นให้มหาชนดูนั้น โดยเฉพาะในสมัยก่อน ๆ มิได้ใช้วิธีร้องบทให้ตัวละครรำ หากใช้วิธี “พากย์” ให้คนเต้น คนเต้นนั้นก็เป็นผู้ชายไม่ใช่ผู้หญิงอย่างละครรำ จึงน่าคิดว่าพระราชประสงค์ที่

ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ขึ้นในรูปละครรัตลอดนี้ คงจะเป็นไปในทางให้มีเรื่องอันบริบูรณ์สำหรับ เก็บไว้เป็นตำรับ หากจะนำตอนใดออกเล่นบ้างก็ได้ หากผู้ใดชอบใจที่จะอ่าน ก็จะมีเรื่องอันบริบูรณ์ แต่ต้นจนจบไว้อ่านได้ดังนี้”

เหตุที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ไว้เป็นจำนวนมาก น่าจะเป็นดังที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายไว้ใน ประกาศรัชกาลที่ 4 ว่าด้วยเรื่องเก็บภาษีโขนละครและการละเล่นอื่น ๆ ว่า

“ละครเล่นเรื่องรามเกียรติ์เรื่องอุณรุทนี้เป็นเรื่องปางนารายณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินแต่ครั้งกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยามหานครเก่า ทรงหัดทรงเล่นละครข้างในสำหรับแผ่นดิน สืบ ๆ มา แต่ละครเรื่องอิเหนานั้นเป็นละครของเจ้าฟ้า และพระองค์เจ้าซึ่งเป็นพระเจ้าลูกยาเธอฝ่ายใน หัดเล่นมีมาแต่โบราณ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ในต้นแผ่นดินก็โปรดให้หัด ละครข้างในเล่นเรื่องรามเกียรติ์ เรื่องอุณรุทตามแบบอย่างแต่ก่อน แล้วโปรดให้หัดละครเรื่องอิเหนา เรื่องอื่น ๆ เล่นบ้างต่อภายหลัง ครั้นในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แต่ต้นก็ได้ ทรงหัดเรื่องอิเหนาและเรื่องอื่น ๆ เล่นก่อน ภายหลังทรงพระดำริเห็นว่า ละครเรื่องรามเกียรติ์เป็นเรื่อง ปางนารายณ์ พระเจ้าแผ่นดินเคยทรงสืบมาทุก ๆ พระองค์ ถึงไม่สู้โปรดก็ควรจะต้องเล่นอย่าให้ เลื่อมเสียดราชประเพณีวงษ์ จึงทรงพระราชนิพนธ์ดัดแปลงแต่งเรื่องรามเกียรติ์ใหม่ ให้หัดละครข้างใน เล่นเรื่องรามเกียรติ์ไว้สำหรับพระบรมมหาราชวัง ก็เพราะได้ทรงฟังพระดำริห์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกนารถแต่ก่อนแล้วทรงรักขึ้นได้ดังนี้ จึงทรงหัดละครเล่นเรื่องรามเกียรติ์ตามแบบอย่าง พระเจ้าแผ่นดินแต่ก่อนสืบ ๆ มา เพื่อจะรักษาพระเกียรติยศว่า ละครเรื่องปางนารายณ์เป็นละคร หลวง”

เรื่องรามเกียรติ์เป็นวรรณคดีอินเดียที่เข้ามาในไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังจะเห็นได้จาก พระนาม รามคำแหง ในศิลาจารึกสุโขทัย หลักที่ 1 ในสมัยอยุธยามีการอ้างอิงตัวละครสำคัญในเรื่อง รามเกียรติ์ ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ ทศกัณฐ์ สีดา ในบทนิราศหลายเรื่อง วรรณคดีเรื่องนี้ยังมี อิทธิพลในนิทาน ตำนานพื้นบ้าน และในวิถีชีวิตคนไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สนพระราชหฤทัยที่จะค้นคว้าว่าเรื่องรามเกียรติ์มาจากวรรณคดีที่ใด และแพร่หลายเข้ามายัง เมืองไทยได้อย่างไร พระองค์จึงทรงพระราชนิพนธ์หนังสือบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ขึ้นใน พ.ศ. 2456 โดยทรงศึกษารามายณะภาษาสันสกฤตของวาลมิกิ ฉบับอุตตรนิกาย และรามายณะภาษาฮินดีของ ตูลสิทาส และทรงเปรียบเทียบทั้งสองเล่มกับรามเกียรติ์ไทยให้เห็นความคล้ายคลึงและความ แตกต่างกันในเนื้อเรื่องบางตอน ทรงตั้งข้อสังเกตว่าไม่ทรงพบเรื่องราวตอน สำคัญ ๆ เกี่ยวกับหนุ มาณ ทั้ง ๆ ที่เป็นตอนที่คนไทยนิยมนำมาใช้แสดงกันมาก ในที่สุด พระองค์ทรงสรุปว่าบ่อเกิดแห่ง รามเกียรติ์ไทยมี 3 แหล่ง คือ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2513 : 207 – 8)

รามายณะฉบับสันสกฤต และน่าจะได้อิทธิพลของคณิกา เพราะข้าพเจ้าเข้าใจว่า พราหมณ์ที่มาเมืองเราจะได้อาจมาจากแคว้นองคราษฎร์ (เบงกอล) ซึ่งมีข้อความที่พอจะเป็นพยานอ้างอิง ในข้อนี้ได้ อย่างหนึ่ง คือเรื่องพระกฤษณะและพระลชจับม้าอุปการจี และพระรามออกไปจับกุมารทั้ง 2 นี้ มีอยู่ในฉบับของคณิกา แต่ในฉบับอุตรคณิกา (ซึ่งเป็นฉบับที่ข้าพเจ้ามีอยู่นั้น) ไม่มีเรื่องนี้

1. วิษณุปุราณะ น่าจะเป็นบ่อเกิดแห่งข้อความเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในรามเกียรติ์ของเราเป็นอันมาก แต่โดยมากคงจะเป็นข้อความในตอนต้น ๆ คือตอนกำเนิดต่าง ๆ และตอนทศกัณฐ์เยี่ยมพิภพ เป็นต้น ข้อความเบ็ดเตล็ดอย่างเช่นข้อที่ว่า ครั้งหนึ่งทศกัณฐ์ได้บังคับให้เทวดาตามมารับใช้ตน เป็นต้น ได้ความว่ามาจากวิษณุปุราณะ

2. หนุมานนาฎกะ น่าจะได้เป็นบ่อเกิดแห่งบรรดาข้อความ ที่กล่าวด้วยความ เก่งต่าง ๆ ของหนุมาน หนังสือหนุมานนาฎกะเป็นหนังสือที่ชาวอินเดียชอบกันมาก เพราะฉะนั้นถึงจะจำมาได้เป็นท่อนใหญ่ๆ ก็เป็นไปได้

หลังจากนั้น มีนักวิชาการศึกษาเรื่องรามเกียรติ์ต่อเติมจากงานวิจัยค้นคว้าของรัชกาลที่ 6 อีกหลายคน เช่น เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน) ซึ่งรวบรวมงานค้นคว้าไว้ในหนังสือเรื่อง อุปกรณ์รามเกียรติ์และประชุมเรื่องพระราม พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ทรงเขียนบทความเรื่องพระราม ในสมัยหลังมีผู้ค้นคว้าวิจัยเป็นงานวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการอีกจำนวนมาก เล่มสำคัญเล่มหนึ่งคือวิทยานิพนธ์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาฬมีกีและรามเกียรติ์พระราชานิพนธ์รัชกาลที่ 1 ของสมพร สิงโต เพราะเป็นงานวิจัยที่อ้างอิงกันต่อมา

การศึกษาวิจัยเรื่องรามเกียรติ์ในเชิงเปรียบเทียบทำให้เห็นว่าไทยรับอิทธิพลวรรณคดีเรื่องนี้มาจากอินเดียในลักษณะของวรรณคดีมุขปาฐะก่อน และอาจเข้ามาพร้อมกับการเชิดหนัง ส่วนเรื่องรามายณะที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงค้นคว้าเรื่องบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ จากนั้นทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ตามฉบับวาฬมีกีในด้านชื่อตัวละคร บุคลิกตัวละคร และการลำดับเรื่อง ยกเว้นตอนพรหมาสตร์ ดำเนินเรื่องตามฉบับรัชกาลที่ 1 และตอนนางลอย ดำเนินเรื่องตามฉบับรัชกาลที่ 2 ลักษณะการรับอิทธิพลเช่นนี้ทำให้เรื่องรามเกียรติ์มิได้เหมือนกับเรื่องรามายณะทั้งหมด กวีไทยได้ปรับเปลี่ยนทั้งชื่อตัวละคร กำเนิดตัวละคร บุคลิกลักษณะของตัวละคร การลำดับเรื่อง เนื้อเรื่องบางตอน รูปแบบของการแต่ง และจุดประสงค์ของการแต่ง การปรับเปลี่ยนเหล่านี้เป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับรสนิยม ค่านิยม ความเชื่อ และขนบทางวรรณศิลป์ของไทย อย่างเช่นการปรับเปลี่ยนจากคัมภีร์ศาสนาที่ใช้สำหรับสวดให้เกิดสิริมงคลเป็นวรรณกรรมการแสดงเพื่อความบันเทิง การเพิ่มบทบาทของหนุมาน โดยได้ที่มาจากวรรณคดีเรื่องอื่น เป็นการยกพระรามให้เป็นตัวเอกในแบบอุคคคติ ส่วนหนุมานเป็นพระเอกในขนบของวรรณกรรมนิทานและการแสดง ซึ่งสร้างความสนุก

เพลิดเพลินดังที่กล่าวว่า “ทรงเพียรตามเรื่องนิยายไสย ไซ้จะเป็นแก่นสารสิ่งใด ตั้งพระทัยสมโภชบูชา ใครพึงอย่าได้ไหลหลง จงปลงอนิจจังสังขาร”

เนื้อเรื่องบางตอนแตกต่างกันไปจากเรื่องเดิมบ้าง เพราะเสริมเรื่องของไทย ๆ เข้าไปให้คนดูสนุกสนาน อย่างเช่น ตอนทศกัณฐ์ลงโทษหนุมานที่ทำลายสวนขวัญเสียบยิบยิบหลังจากถวายผ้าสไบและแหวนให้นางสีดาแล้ว ในรามายณะ ทศกัณฐ์ให้จุดไฟเผาหนุมาน หนุมานจึงเผาลงกาแล้วหาะไปดับไฟที่หางในมหาสมุทร แต่ในรามเกียรติ์ ทศกัณฐ์ลงโทษด้วยวิธีแบบไทยโบราณ เช่น ให้ช้างแทงใส่ครกตำ ฯลฯ แต่ฆ่าไม่ได้ หนุมานจึงแนะนำให้จุดไฟเผา หนุมานจึงแสดงบทบาทว่าเป็นคนฉลาด เพราะทำให้ทศกัณฐ์เสียรู้ เมื่อเผาลงกาแล้ว หนุมานดับไฟที่หางตัวเองไม่ได้ ต้องไปถามพระฤๅษีโคดม พระฤๅษีบอกใ้ให้ใช้น้ำบ่อน้อย หนุมานตีปริศนาออกจึงดับไฟได้ เนื้อหาที่ต่างไปนี้แสดงปัญญาของหนุมาน เนื้อเรื่องบางตอนในรามเกียรติ์ต่างกับรามายณะของวาลมิกิเพราะไทยได้เรื่องราวมาจากที่อื่น เช่น กำเนิดสีดา ในฉบับของวาลมิกิ สีดาเกิดในรอยไถที่ท้าวชนกไปไถนา จึงทรงนำมาเลี้ยง แต่พระองค์ปรารถนาบำเพ็ญพรตจึงนำสีดาใส่ผอบฝังดินฝากแม่ธรณีไว้ก่อน เมื่อไม่สำเร็จกลับไปครองเมืองมิดิลาจึงขุดดินนำนางสีดาไปด้วย ส่วนรามเกียรติ์ให้สีดาเป็นลูกทศกัณฐ์กับนางมณโฑ นางร้องว่าจะฆ่าพ่อถึง 3 ครั้งตั้งแต่แรกเกิด ทำให้ทศกัณฐ์เห็นว่าเป็นกาลกิณี สั่งให้นำพระธิดาใส่ผอบลอยน้ำไป ท้าวชนกเก็บผอบใส่ นางสีดาได้ จึงฝังผอบไว้ในดินระหว่างบำเพ็ญพรต จากนั้นเนื้อความเหมือนกับฉบับของอินเดีย กำเนิดนางสีดาที่แตกต่างไปอย่างมากนี้ เสฐียรโกเศศสันนิษฐานว่าไทยน่าจะนำมาจาก หิกะยัตศรียมของมลายู

สรุปว่า เรื่องรามเกียรติ์เป็นวรรณคดีที่ได้อิทธิพลมาจากอินเดีย แต่มีความแตกต่างจากฉบับของวาลมิกิในเรื่องรายละเอียดต่าง ๆ มาก อาจจะเป็นเพราะเป็นวรรณคดีมุขปาฐะและเข้ามาหลายครั้งหลายครา เรื่องราวที่เล่าสืบทอดไปตามความทรงจำของผู้เล่า นอกจากนี้ เรื่องรามเกียรติ์ไม่ได้รับอิทธิพลจากนิทานเรื่องพระรามฉบับใดฉบับหนึ่งเพียงฉบับเดียว จึงมีเรื่องราวตรงกับฉบับของวาลมิกิซึ่งถือว่าเป็นผู้รจนาคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เรื่องนี้บางส่วน อีกหลายส่วนตรงกับฉบับอื่น ๆ ของอินเดีย เช่น ฉบับฮินดี ฉบับเบงกอล ฉบับทมิฬ และยังคงคล้ายกับรามายณะฉบับประเทศเพื่อนบ้านของไทย ได้แก่ ชาว มลายู เขมร ลาว แสดงให้เห็นว่าเรื่องพระรามแพร่หลายเข้ามาในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นที่ยอมรับหลาย จึงแพร่อิทธิพลในอาณาจักรเหล่านี้อย่างกว้างขวาง รามเกียรติ์ยังมีเนื้อหาที่ต่างกับฉบับอื่น ๆ อีกมากซึ่งอาจจะเป็นเพราะเรายังสืบค้นที่มาได้ไม่ครบถ้วน และเป็นเพราะส่วนที่แตกต่างเหล่านั้นเป็นการเติม หรือการปรับเปลี่ยนตามเอกสิทธิ์ของกวีไทยโดยใช้ข้อมูลและภูมิหลังจากสังคมวัฒนธรรมไทยนั่นเอง อย่างไรก็ตาม คุณค่าของเรื่องรามเกียรติ์ที่เรารักษาไว้เช่นเดียวกับเรื่องรามายณะคือ คุณค่าในการเกื้อหนุนความศรัทธาต่อสถาบัน

กษัตริย์ว่าเป็นสมมติเทพ ดังที่รัชกาลที่ 4 ตรัสว่าเป็น “ปางนารายณ์” และ พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์จะทรงพระราชนิพนธ์เรื่องราวเกียรติไว้เป็นประเพณีวงศ์

กฤษฎาสอนน้องคำฉันท์ พระนิพนธ์ กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส

หนังสือเรื่องกฤษฎาสอนน้องคำฉันท์ มี 3 ส่วน คือ

ฉบับพระเจ้าอยู่หัวบรมโกษฐ์

เป็นสมุดไทยคำ เส้นรงค์ เลขที่ 79 แต่งเป็นคำกาพย์ ตอนท้ายระบุเขียนเสร็จเมื่อวันแรมค่ำหนึ่ง เดือน 5 จุลศักราช 1115 ตรงกับพุทธศักราช 2296 ในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกษฐ์ แห่งกรุงศรีอยุธยา ข้อความดังกล่าวมีดังนี้

“เถลิงสารสำคัญท้าวจาก ปีมเมียลือสกเสรจถอย วันสะติเคอินหกแรมค่านึงนาจลศักราช พันรอยสืบหาปีปลาย” เมื่อนำมาจัดวางรูปแบบเสียใหม่ก็คือ โคลงสี่สุภาพนั่นเอง เถลิงสารสำคัญท้าวจาก ปีมเมียลือสก เสรจถอย วันสะติเคอินหก แรมค่านึงนา จลศักราชพันรอยสืบหาปีปลาย

มีประวัติของหนังสือสมุดไทยนี้ว่าหอสมุดแห่งชาติได้ค้นฉบับตัวเขียนกฤษฎาสอนน้องคำฉันท์ฉบับพระเจ้าอยู่หัวบรมโกษฐ์ มาจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. 2484 และยังไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ เมื่อหอสมุดแห่งชาติได้ชำระกฤษฎาสอนน้องคำฉันท์ฉบับภิกษุอินท์และพระยาราชสุภาวดีใหม่จากต้นฉบับสมุดไทย 6 เล่ม และพิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. 2539 หลังจากมีการตีพิมพ์ครั้งแรกไปแล้วเมื่อ พ.ศ. 2489 ได้กล่าวถึงฉบับบรมโกษฐ์นี้ไว้ด้วยว่า

“อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ดูแล้ว อาจไม่ใช่ฉบับกรุงศรีอยุธยา เพราะตัวหนังสือมิได้แตกต่างจากฉบับกรุงธนบุรี หากไม่ปรากฏข้อความในส่วนท้ายดังกล่าวก็สามารถระบุได้ว่าเป็นฉบับในสมัยกรุงศรีอยุธยา”

ข้อสันนิษฐานดังกล่าวยังไม่ถือเป็นข้อยุติ เพราะหากฉบับบรมโกษฐ์เขียนขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี ก็ไม่มีเหตุผลใดที่ผู้เขียนจะต้อง “โกหก” ว่าเขียนเมื่อ จ.ศ. 1115 ดังนั้น ประเด็นนี้น่าจะได้มีการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์คดีกันต่อไป

ฉบับภิกษุอินท์และ พระยาราชสุภาวดี

เป็นสมุดไทย 6 เล่ม เลขที่ 73 – 75 เป็นฉบับที่เขียนในสมัยกรุงธนบุรี สันนิษฐานจากเนื้อความที่ระบุไว้ท้ายเรื่องว่า

“เริ่มกลอนบพิตรท่าน พระยาราชสุภา

- วดีลิขิตตรา แสดงนาม โดยมีผู้ช่วยบริรักษ์ นราโลกพราหมณ์ชี ในกรุงนครศรี ธรรมราชบุรีนทร์ ทุกกาลผดุงการ ประกอบชอบ บ เว้นถวิล ซึ่งเป็นฉบับจีน

- ดนาท่าน บ ให้สูญ นางกฤษณานาถ ก็มีเรื่องบริบูรณ์ สมุดเดิมก็เสร้างสูญ สลายลบ บ เป็นผล เญญเราชิโนรส พระนามอินทนิพนธ์ พจนารถอนุสนธิ จำหลักกันทองกลอน”

เนื้อความฉบับธนบุรีเหมือนกันฉบับอยุธยาทุกประการ ต่างกันเพียงชื่อน้องสาวนาง กฤษณา ใช้ว่านางจรัลประภา หรือจันทรประพา แทนนางจรัลประภา ต่างที่ตัวละครและการใช้คำ บางคำ นอกจากนี้ยังพบว่าฉบับพระภิกษุอินท์และพระยาราชสุภาวดีมีตอนหนึ่งที่คัดลอกภาพยั้บง จากฉบับเดิมตกไปบทหนึ่ง แต่แก้ไขโดยเติมคำเพื่อให้สัมผัสระหว่างบท ทำให้วรรคนั้นมีคำถึง 7 คำ แทน 6 คำ ดังนี้

(ฉบับบรมโกศ)	(ฉบับภิกษุอินท์)
<p>แม้นอยู่ตามคำสั่งจร ทวยเทพนิกร จววยระมิงมงคล กระษัตริ์อธะทีศทุกหน นร โลกยเลงผล ยอมลอนจะขอยศไกรย เทพอยู่กัฎฉัต ไชย ชมชื่นพระไทย จะ โอนศรีสะยาทุกการ</p>	<p>แม้นอยู่ตามคำสั่งสอน ท้วเทพนิกร จะอวยขอมิงมงคลไป เทพอยู่กับภูฉัตริชย ชมชื่นพระทัย จะ โอนศิริสาธุการ</p>

ดังนั้น กล่าวได้ว่า กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ฉบับสมัยพระเจ้าอยู่บรมโกศเป็นสำนวนเก่า ที่แต่งสมัยอยุธยา อาจมีผู้คัดลอกไว้หลายฉบับ แต่ก็ชำรุดเสียหาย ดังที่ฉบับภิกษุอินท์กล่าวไว้ว่า “ฉบับเดิมก็สูญหาย สลายลบ บ เป็นผล” ทำให้ในสมัยกรุงธนบุรี จึงมีผู้สร้างขึ้นใหม่ตามประเพณี นิยมในสมัยโบราณ เพื่อสืบทอดและรักษาวรรณคดีไว้ไม่ให้สาบสูญ เมื่อเทียบฉบับธนบุรีกับฉบับ พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงพบว่าเนื้อความในทั้งสองฉบับเหมือนกันแทบทุกคำ ยกเว้นภาพยั้บง ตอนที่ยกมาเทียบข้างต้น ดังนั้น ฉบับภิกษุอินท์จึงไม่ใช่ฉบับที่แต่งขึ้นใหม่โดยพระยาราชสุภาวดี แต่งตอนต้นและภิกษุอินท์แต่งต่อจนจบอย่างที่เขาใจกัน แต่เป็นการ “เขียน” ขึ้นใหม่แทนสมุดไทย ฉบับเดิมที่ชำรุดเสียหาย โดยพระยาราชสุภาวดี ผู้ช่วยราชการเมืองนครศรีธรรมราช เป็นผู้ประสงค์ จะรักษา “ฉบับจินตนาท่าน บ ให้สูญ” จึงขอให้พระภิกษุอินท์เขียนขึ้นใหม่ และด้วยความเป็นผู้รู้ หนังสือและการแต่งคำประพันธ์ ภิกษุอินท์จึงไม่เพียงทำหน้าที่ “จาร” หรือ “คัดลอก” เท่านั้น แต่ยัง แต่งอินทวิเชียรฉันท์เพิ่ม 9 บท เพื่อบอกเล่าประวัติหนังสือ ยกย่องคุณค่า และบันทึกชื่อผู้เกี่ยวข้อง กับการสร้างกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ขึ้นใหม่และแต่งวสันตฉัตรอีก 7 บทเพื่อชี้แจงความรู้ใน การแต่งฉันท์จากคัมภีร์วุตโตทัยด้วย

ดังนั้น การเพิ่มคำกัศิ การเปลี่ยนคำกัศิ การลอกกาพย์บังตง 1 บทกัศิ รวมทั้งการเพิ่ม บทฉันท รวมนีก 16 บทในฉบับพระภิกษุอินทร์และพระยาราษฏรภาวดี น่าจะแสดงให้เห็นว่าเป็น ฉบับที่สร้างขึ้นในภายหลังฉบับบรม โกศ มีประวัติว่าหอพระสมุดซื้อต้นฉบับกฤษฎาสอนน้อง สำนวนนี้เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2450

กฤษฎาสอนน้องคำฉันท พระนิพนธ์สมเด็จพระกรมพระปรมาณูชิตชิโนรส

ทรงนิพนธ์ขึ้นถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อจารึกบนแผ่นศิลาประดับที่ ผนังด้านในศาลาหลังเหนือ หน้าพระมหาเจดีย์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ในคราวปฏิสังขรณ์ วัดแห่งนี้ ระหว่าง พ.ศ. 2374 – 2378 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระ กรมพระปรมาณูชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ใหม่ให้ดีกว่าของเดิม ดังที่สมเด็จพระ กรมพระปรมาณูชิต ชิโนรส ทรงนิพนธ์เป็นเชิงบอกกล่าวไว้ตอนต้นเรื่องว่า แปรทกเปล่งแสดงพจนานพรงเพลงลักษณะ บรรยายชาวชนบทธิบาย ประดาช

ฉบับพระนิพนธ์สมเด็จพระ กรมพระปรมาณูชิตชิโนรสเป็นคำประพันธ์ประเภทฉันท สมเด็จพระ ทรงใช้ชื่อน้องสาวนางกฤษฎาว่า จิรประภา ทรงเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับสถานะของ นางกฤษฎาและนางจิรประภาที่เป็นนางกษัตริย์ ในขณะที่ฉบับธนบุรีอาจจะเขียนไว้ให้ชาวบ้านอ่าน จึงใช้ถ้อยคำสามัญ ด้วยฝีมือของกวีชั้นครู กฤษฎาสอนน้องฉบับพระนิพนธ์จึงไพเราะงดงามด้วย ชันเชิงทางวรรณศิลป์ ตัวอย่างตอนที่จำกันได้คือตอนที่กล่าวว่าความคิดเป็นสิ่งคงทน ฉบับภิกษุ อินทร์ แต่ ง คื ว ย ก า พ ย์ น บั ง คื ง นี

“ ค ช ส า ร แ ม้ มั ว ย มื ง า โ ค ก ร ะ ปื อ ม ร ณา
เ ข า ห นั ง กั เ ปื น ลั า คั ญ
นุ ท ค ล ถึ ง ก า ร อ า สั น สู ญ ลึ น ส า ร ะ พั น
ค ง แ ต่ ค ว า ม ชั้ ว กั บ ดี
ความเดียวกันนี้ ฉบับพระนิพนธ์แต่งด้วยฉันท ดังนี้

“พฤษภกาสร อิกกฤษชรอันปลดปลง โททนต์เสนงคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทริย์ สติตทั่วแต่ชั่ววดี ประดับไว้ในโลกา”

กฤษฎาสอนน้องคำฉันทเป็นวรรณคดีที่รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีอินเดีย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชวินิจฉัยเรื่องกฤษฎาสอนน้อง ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2432) ไว้ว่าทรงเข้าพระทัยว่าเนื้อเรื่องนำมาจากชาดกเรื่องใดเรื่องหนึ่งเช่นเดียวกับวรรณคดี นิทานของไทยโดยส่วนใหญ่ ทรงขอให้พระเทพโมลีช่วยค้นเรื่องนางกฤษฎาในคัมภีร์บาลี แต่กลับ พบว่าพระพุทธเจ้าทรงติเตียนนางกฤษฎาว่าเป็นตัวอย่างของหญิงที่มีความปรารถนามากในกามคุณ

มีสามีถึง 5 คนแล้วยังเป็นชู้กับบุรุษพิการ (เปลี่ย) ครั้นสมเด็จพระปฐมจุลจอมเกล้าฯ ทรงพระประชวรประชวรหนัก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีเสนาบดีไปเสวยยาและประคบประกำสรวินิจฉัยโรคถวาย ในคำค้นพบว่า เป็นหนังสือที่แต่งมาแต่โบราณ จึงทำให้ทรงระลึกได้ว่าอาจจะมาจากหนังสือมหากาฬระซึ่งเป็นเรื่องรวบรวมนิทานเก่าและลัทธิต่าง ๆ ที่ถือกันอยู่ในมณฑลประเทศก่อนพุทธกาล เรื่องนางกฤษณาจึงน่าจะได้อาจมาจากพราหมณ์ พระองค์จึงทรงค้นหา และทรงพบว่าเรื่องกฤษณาตอนนี้องมีที่มาจากคัมภีร์มหาภารตะ ตอนนวนบรพ วรรคที่ 222 และ 233 ชื่อว่า เทราปทีสตัยภามาสังวาท มีความโดยสรุปว่า นางเทราปทีและนางสตัยภามาสนทนากันด้วยความสำราญพระทัย นางสตัยภามาถามนางเทราปทีว่านางประพฤติดังไรจึงสามารถผูกใจชัตรีย์ปาณพทั้ง 5 ไว้ได้ เหตุโดยชัตรีย์เหล่านั้นจึงเกรงกลัว อ่อนน้อมและทำตามคำแนะนำของนาง นางเทราปทีมีวิธีการอย่างไร ใช้การทรมานกายถวายเทพจนได้บุญพิเศษ ใช้ญาณสมาบัติ ใช้ยา ใช้เวทมนตร์ เสน่ห์ยาแฝด หรือสิ่งใด นางเทราปทีตอบว่านางมิได้ใช้กลวิธีเยี่ยงหญิงเพศยา หากแต่ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความจงรักภักดี และปรนนิบัติสวามีตามหน้าที่ของภรรยาที่ดี ได้แก่ ไม่หึงหวง ไม่กล่าวคำเท็จ คำหยาบ ไม่นั่งนอน ยืนเดินด้วยกิริยาอันไม่สมควร ไม่ฆ่าเลี้ยงแลบุรุษอื่น ยกย่องเทิดทูนสวามี ปรนนิบัติสวามีให้กายสะอาดกินอิ่มนอนหลับก่อนปรนนิบัติตนเอง และมีความสามารถในการดูแลบ้านเรือน ทรัพย์สิน เพื่อแผ้วพำใจอันดีไปยังขุนทหารผู้อยู่ได้บังคับบัญชาและนางสนมกำนัลทั้งหลาย

จากเนื้อความที่ทรงแปลสรุปความจากต้นฉบับภาษาอังกฤษของประตัปจันทร รอย (Pratap Chandra Roy) และเปรียบเทียบกับฉบับของไทย จะเห็นได้ว่าฉบับของไทยรักษาแก่นเรื่องสำคัญคือการสอนให้รู้หน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี คำสอนส่วนใหญ่ใกล้เคียงกับต้นฉบับเดิม แต่ส่วนที่เป็นวัฒนธรรมความเชื่อของศาสนาฮินดูตามต้นฉบับเดิมนั้น กวีไทยละทิ้งเนื้อความเหล่านั้น เช่น การบูชาพราหมณ์ด้วยอาหารและเครื่องดื่ม การที่ภรรยาเลิกประดับประดาตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้และของหอมเมื่อสามีจากบ้าน ในทางตรงกันข้ามกวีไทยกลับแต่งเติมส่วนที่กล่าวถึงขนบประเพณีไทย เช่น ผู้หญิงต้องไม่เดินตัดดอกไม้ เสยผม ขยับชายพก กรีดกรายผ้าสไบ ลูบแก้ม นุ่งเท้ากางเท้าแขน แอ่นอก ซึ่งเป็นคำสอนที่พบในหนังสือสุภายิตสอนหญิง กฤษณาตอนนี้องฉบับของไทยให้บรรยายภาพแบบไทย เห็นภาพผู้หญิงกินหมาก นุ่งโจงกระเบน ห่มสไบ นอกจากนี้ในด้านตัวละคร กฤษณาตอนนี้องฉบับของไทยยังเปลี่ยนจากนางเทราปทีและนางสตัยภามาซึ่งเป็นเพื่อนกัน มาเป็นนางกฤษณาและนางจिरประภาซึ่งเป็นพี่น้องกันอีกด้วย

เราับวรรณคดีคำสอนเรื่องนี้จากอินเดียโดยง่ายเพราะคำสอนนั้นไม่ขัดต่อค่านิยมเดิมในสังคมไทย และยังเสริมขนบความเชื่อนั้นให้หนักแน่นยิ่งขึ้น เพราะสังคมไทยถือว่า “สามีเป็นช้างเท้าหน้า ภรรยาเป็นช้างเท้าหลัง” หรืออย่างความเปรียบว่า “ราชาภิเษกเป็นปิ่น นครินทร์เขตแสวง สวามีเป็นศรีสวัสดิ์แสดง ศักดิ์สง่าแก่นารี”

สามก๊ก เจ้าพระยาพระคลัง (หน) อำนวยการแปล

สามก๊กเป็นวรรณคดีจีนที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้แปลด้วยมีพระราชประสงค์จะให้เป็นประโยชน์แก่ข้าราชการขุนนางทั้งปวง วรรณคดีจีนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสสั่งให้แปลในรัชกาลนี้มี 2 เรื่อง คือ ไซ่ฮั่น ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ กรมพระราชวังหลังทรงอำนวยการแปล และสามก๊ก ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นผู้อำนวยการแปล (สมเด็จพระบรมราชโอรสาธิราชฯ 2510 : 11) เหตุที่ต้องเป็น 2 ท่านนี้เป็นเพราะ“กรมพระราชวังหลังก็ดี เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ก็ดี เคยอยู่ในคณะทูตที่ไปผูกสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศจีนในสมัยพระเจ้ากรุงจีน เพราะวังหลังเองนั้นเมื่อสถาปนาเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวบ้านเองเรียกว่าเจ้าปักกิ่ง แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญพอสมควร” (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และคนอื่น, 2536 : 13)

สามก๊กพากย์ไทยไม่ได้แปลมาจากสามก๊กจีหรือหนังสือจดหมายเหตุสามก๊กซึ่งนักศึกษาประวัติศาสตร์จีนถือว่าเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ที่ดีที่สุดเล่มหนึ่ง แต่สามก๊กของไทยแปลมาจากสามก๊กทงซกเอี้ยนหงี หรือนิทานสามก๊ก เขียนโดย ล่อกวนตง นักเขียนจีนในปลายสมัยราชวงศ์ซ่งหวงต่อราชวงศ์หมิง เป็นนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ใช้เหตุการณ์จริงราว 30 % ที่เหลือเป็นจินตนาการของผู้แต่ง ซึ่งสัมฤทธิ์ผลในการเขียนได้สนุกพิสดาร น่าอ่าน น่าเชื่อถือ (ยง อิงคเวทย์ ในเรื่องเดียวกัน : 46) นิทานสามก๊กเป็นที่รู้จักแพร่หลายและเป็นที่ยกย่องมากถือเป็นวรรณกรรมมวลชน เพราะทำให้ประชาชนชาวจีนชื่นชมในคุณค่าของความกตัญญูกตเวที คุณธรรมจรรยาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของประชาชาติจีน หนังสือนี้ได้มีการพิมพ์เผยแพร่หลายครั้ง ต่อมาهماจงกังกุกศิษย์ของกิมเสี่ยถ่างเช่นเดียวกับล่อกวนตงได้ปรับปรุงสามก๊กฉบับของล่อกวนตงทั้ง 120 บท โดยตัดต่อ แต่งเติม เปลี่ยนชื่อเรื่อง แก่สำนวน มี “ฟังโผย” หรือเชิงอรรถ และมีคำนำเป็นบทอธิบายเชิงวิจารณ์ของกิมเสี่ยถ่างประกอบ หนังสือสามก๊กฉบับแก้ไขของهماจงกังกุกก็พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่นั้นมา สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือหนังสือสามก๊กภาษาจีนมีภาพประกอบเป็นรูปตัวละครและเรื่องราวในตัวเรื่องด้วย สมเด็จพระบรมราชโอรสาธิราชฯ 2510 : 57 – 58) ทรงสันนิษฐานว่ารูปภาพเหล่านี้ น่าจะเกิดจากตัวจิ๋วและเกิดร่วมสมัยกับหนังสือสามก๊กที่นิยมอ่านกันแพร่หลาย ภาพจากเรื่องสามก๊กยังเป็นภาพที่คนจีนนิยมใช้ประดับบ้านและแพร่หลายมายังไทยด้วย เช่น ภาพประดับพระที่นั่งในพระราชวังบวรสถานมงคล ซึ่งเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เมื่อมีการแปลนิทานสามก๊กเป็นพากย์ไทยก็ได้รับความนิยมไม่น้อยไปกว่าฉบับพากย์จีน และส่งผลให้มีการแปลวรรณคดีจีนต่อเนื่องมาอีกหลายรัชกาล ไม่มีหลักฐานว่าเจ้าพระยาพระคลัง (หน) แปลสามก๊กขึ้นเมื่อใด จึงกำหนดได้แต่ว่าต้องแปลก่อน พ.ศ. 2348 ซึ่งเป็นปีที่เจ้าพระยาพระคลังถึงแก่อสัญกรรมก่อนอำนวยการแปลจนจบ สามก๊กพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2408 ใน

สมัยรัชกาลที่ 4 โดยโรงพิมพ์ของหมอบลัดเลย์ และใน พ.ศ. 2470 ราชบัณฑิตยสภา โดยสมเด็จพระยากรมพระยาดำรงราชานุภาพ นายกราชบัณฑิตยสภาได้ตั้งคณะกรรมการชำระวรรณคดีเรื่องสามก๊กเพื่อประทานในงานพระเมรุสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า สุขุมมาลมารศรี พระอัครราชเทวี และในครั้งนั้นทรงนิพนธ์ “ตำนานสามก๊ก” ไว้ด้วย ในตอนหนึ่งทรงกล่าวถึงการแปลว่า “สำนวนแปลคงจะไม่สู้ตรงกับสำนวนที่แต่งไว้ในภาษาจีนแต่เดิม เพราะผู้แปลมิได้สกัดทั้งภาษาจีนและภาษาไทยรวมอยู่ในคนเดียวเหมือนเช่นแปลหนังสือฝรั่งกันทุกวันนี้” และ “อนึ่งการแปลหนังสือจีนเป็นไทยผิดกับการแปลภาษาอื่นอีกอย่างหนึ่งด้วยจีนต่างเหล่าอ่านหนังสือจีนสำเนียงผิดกัน” (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2510: 30 – 31 และ 32)

ในสมัยต่อมามีผู้ศึกษาวิจัยเรื่องสามก๊กอีกหลายคน รวมทั้งมีการแปลสามก๊กสำนวนใหม่ขึ้นด้วย ทำให้มีการวิเคราะห์ให้เห็นว่าฉบับแปลของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ไม่ตรงกับฉบับของจีนอยู่มาก ดังที่มาลินี ดิลกวิช (ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และคนอื่น , 2536 : 180) กล่าวว่า “จากการศึกษาเปรียบเทียบหนังสือ สามก๊ก ฉบับไทยกับต้นฉบับจีน พบว่าโดยมากฉบับไทยจะแปลถอดความ รักษาไว้เพียงโครงเรื่องและลำดับของเนื้อเรื่อง ส่วนรายละเอียดในเนื้อหาสาระเมื่อเปรียบเทียบตามตัวอักษรแล้วปรากฏว่ามีความแตกต่างกันมาก” ความแตกต่างเหล่านั้นมีหลายลักษณะ จากข้อเขียนของมาลินี ดิลกวิช (เรื่องเดียวกัน : 180 – 195) สรุปได้ว่าส่วนที่แตกต่างไป ได้แก่

1. การตัดบทกวีที่สอดแทรกอยู่ตลอดเรื่องกว่า 200 บท ตามค่านิยมของวรรณศิลป์จีน การสอดแทรกบทกวีเป็นการยกระดับความสุนทรีย์ของงานเขียน แสดงว่าผู้แต่งมีการศึกษาและรสนิยมสูง การตัดบทกวีออกไปจึงเป็นการทำลายความงามและทำให้ขาดอรรถรสไปมาก
2. การแบ่งบทเสียใหม่ลงลึกลงอย่างหนึ่งของนิยายจีน เพราะตามขนบนิยมของจีน แต่ละบทจะต้องประกอบด้วยเหตุการณ์สำคัญเพียง 2 เหตุการณ์ และจะจบลงตรงจุดที่ตื่นเต้นหรือวิฤกที่สุดชอนเงื่อนที่สุด เพื่อเชิญชวนให้ตามอ่านบทต่อไป
3. ฉบับของไทยแนะนำชื่อตัวละครก่อนบรรยายประวัติและคุณสมบัติ ต่างจากฉบับจีนที่แนะนำตัวละครในแนวที่สร้างความตื่นเต้นลึกลับ
4. ผู้เล่าเรื่องฉบับไทยจะเป็นประเภทหยั่งรู้ความคิดของตัวละคร ชอบบรรยายความรู้สึกนึกคิด และบางครั้งก็ขยายความเพิ่มจากต้นฉบับจีนเพื่อให้คนอ่านไทยเข้าใจเหตุการณ์ยิ่งขึ้น
5. ฉบับไทยเปลี่ยนแปลงแนวคิดในเนื้อหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในเรื่องชะตากรรม คนจีนเชื่อว่าเป็นชะตาฟ้าลิขิต ไม่มีใครขัดขืนได้เลย ชะตาฟ้าลิขิตจะใช้ในการพลิกผันเหตุการณ์ที่สำคัญและน่าตื่นเต้น ใช้ในการกำหนดชะตากรรมของตัวละคร และใช้กำหนดชะตา

กรรมของบ้านเมือง แต่ฉบับไทยจะกล่าวถึงชะตากรรมตามหลักพุทธศาสนา นั่นคือ ชะตากรรม ขึ้นอยู่ความรับผิดชอบของมนุษย์ แล้วแต่บุญทำกรรมแต่ง ไม่ใช่ความศักดิ์สิทธิ์ของฟ้าเบื้องบน ตัวละครจึงคิดและเชื่อแบบไทย ไม่ใช่แบบจีน

วรรณคดีจีนพากย์ไทยเรื่องสามก๊กจึงเป็นตัวอย่างอันดีอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ในอดีตไทยรับวรรณคดีจากต่างประเทศโดยไม่คำนึงว่าจะต้องรักษาเนื้อเรื่อง บุคลิกตัวละคร วัฒนธรรมความเชื่อหรือขนบทางวรรณศิลป์ของวรรณคดีต้นฉบับ แต่จะปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของไทย และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วรรณคดีจากต่างประเทศเหล่านั้นเป็นที่นิยมในหมู่คนไทย เพราะทำให้คนอ่านไทยเข้าใจ ชาบซึ้ง ไม่รู้สึกแปลกแยกหรือขัดแย้ง เช่นเดียวกับที่ มาลินี ดิลกวมัชชี (เรื่องเดียวกัน : 180) ให้ความเห็นว่า

“เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบสามก๊กกับต้นฉบับจีน ก็ได้พบคำตอบว่าบทบาทที่สำคัญของสามก๊ก ไม่ได้อยู่ที่ป็นวรรณกรรมแปลจากเรื่องจีน เพราะเป็นการแปลที่ไม่ได้ถ่ายทอดออกมาอย่างซื่อสัตย์ครบถ้วนตามต้นฉบับ ลักษณะความเป็นจีนจึงไม่ใช่สิ่งที่เด่นอีกต่อไปในฉบับภาษาไทย แต่สิ่งที่ถูกตัดแปลงและเปลี่ยนแปลงไปต่างหากที่ทำให้ สามก๊ก มีเอกลักษณ์ใหม่ของตนเองและกลายเป็นแบบแผนของการประพันธ์วรรณกรรมประเภทหนึ่งของไทย”

มีประเด็นควรพิจารณาว่าการรับอิทธิพลวรรณกรรมจากต่างประเทศเข้ามาเป็นวรรณกรรมไทยมีสาเหตุอันใด ได้พบว่าสาเหตุของการรับอิทธิพลอาจจะมีหลายประการ ได้แก่ วรรณคดีเรื่องนั้นมีความสนุกสนานบันเทิงจึงน่าจะแปลหรือนำมาเล่าใหม่ให้คนไทยสนุกรื่นรมย์ไปด้วย วรรณคดีบางเรื่องอาจนำเข้ามาพร้อมกับสิ่งอื่น เช่น ความเชื่อความศรัทธาในศาสนา การประกอบพิธีกรรม หรือศิลปะการแสดงต่าง ๆ นอกจากนี้แล้ว ยังน่าจะคิดว่าการรับอิทธิพลวรรณกรรมจากต่างประเทศอาจมีเหตุผลทาง “การเมือง” แฝงอยู่ นั่นคือ วรรณคดีเรื่องนั้นสามารถสร้างประโยชน์ต่อสังคมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง อันเป็นคุณต่อการปกครองแผ่นดิน เช่น บทละครเรื่องรามเกียรติ์ยืนยันแนวคิดทวยะราชา และส่งเสริมสถาบันกษัตริย์ กฤษณาสมันต์น้อมคำนึงที่สนับสนุนค่านิยมที่ผู้หญิงต้องเป็นภรรยาที่ดี เคารพเทิดทูน ปณนิบัติสามีให้มีความสุข มีกิริยา วาจา และจิตใจดีงาม สามก๊ก ตลอดจน ไชยอัน และราชาธิราชที่แปลเป็นไทยในระยะเวลาใกล้เคียงกัน เป็นวรรณคดีจีนและมอญพากย์ไทยที่แสดงกลยุทธ์ในการทำสงครามว่าลำพังแต่อาวุธและกำลังไพร่พลที่ทุ่มเข้าพาดพันกันนั้น ไม่เพียงพอ การยุทธ์ยังต้องประกอบไปด้วยการวางแผนทั้งรุกทั้งรับ เพื่อเอาชนะศัตรูด้วยปัญญาอันแหลมคม นอกจากนี้ วรรณคดีทั้ง 3 เรื่องนี้จะแสดงให้เห็นว่าผู้นำเป็นผู้มีบุญญาบารมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญญาบารมี และขุนทหารเป็นผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาดแล้ว ยังแสดงให้เห็นคุณสมบัติของผู้นำว่าต้องใจกว้าง เสียสละ และยุติธรรม คุณสมบัติของข้าทหารคือจงรักภักดี กล้าหาญ และรักเกียรติยศศักดิ์ศรี เรื่องสามก๊กยังเป็นอุทาหรณ์ให้คนไทยไม่แตกสามัคคี

ส่วนราชาธิราชเป็นกำลังใจให้คนไทยมีจิตใจฮึกเหิมในการต่อสู้กับพม่า เหมือนเช่นกองทัพมอญของพระเจ้าราชาธิราชที่สามารถเอาชนะพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้ วรรณคดีทั้ง 4 เรื่องในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรีจึงรังสรรค์ขึ้นถูกจังหวะ เหมาะแก่สภาพเหตุการณ์ของยุคสมัย จนน่าเชื่อว่ามีนัยการเมืองแฝงอยู่มากกว่าการนำเสนอวรรณคดีที่มีวรรณศิลป์เท่านั้น

พระอภัยมณี ของ สุนทรภู่

นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่เป็นตัวอย่างของวรรณคดีไทยที่ปรุงขึ้นด้วยอิทธิพลของวรรณคดีที่รับมาจากต่างชาติ มีผู้ศึกษาเรื่องที่มาของการแต่งเรื่องพระอภัยมณีไว้หลายคน สรุปได้ว่าสุนทรภู่แต่งเรื่องพระอภัยมณีโดยได้ “วัตถุดิบ” จาก 4 ทางด้วยกัน คือ

1. จากวรรณคดีไทยและวรรณคดีต่างชาติที่นำเค้าเรื่องมาแต่งใหม่
2. จากวรรณคดีจีน
3. จากเหตุการณ์ทั้งในและนอกประเทศที่สุนทรภู่ได้ยินได้ฟังมา
4. จากจินตนาการของสุนทรภู่เอง

ประเด็นเรื่องการรับอิทธิพลวรรณคดีต่างชาติจะอยู่ใน 2 ข้อแรก ดังนี้

จากวรรณคดีไทยและวรรณคดีต่างชาติที่นำเค้าเรื่องมาแต่งใหม่ ได้แก่ พระลอ อีเหนา รามเกียรติ์ สังข์ทอง

พระลอ ตอนศรีสุวรรณและสามพราหมณ์เข้าเมืองรมจักร ศรีสุวรรณและสามพราหมณ์เกี่ยวนางเกษราและสามพี่เลี้ยงในสวน ฉากรักนี้คล้ายกับฉากพระลอเกี่ยวพระเพื่อนพระแพง และนายแก้วนายขวัญเกี่ยวนางรินนางโรย

อีเหนา สุนทรภู่นำเค้าเรื่องมาแต่งหลายตอน เช่น รูปเสน่ห้านางละเวง นางละเวงส่งสารไปขอให้เจ้าเมืองต่างประเทศมาช่วยรบกับกองทัพฝ่ายพระอภัย พร้อมกับส่งรูปเสน่หาลงอาคมของนางไปด้วย เจ้าเมืองทั้งหลายหลงรูปเสน่ห่าพากันยกทัพมาช่วย เจ้าละมานเป็นคนหนึ่งที่หลงรูปและตายเพราะความหลง เนื้อความตอนนี้เหมือนตอนวิหยาสะก่าหลงรูปนางบุษบาจนต้องทำศึกกะหมังกุหนิง เพื่อชิงบุษบาจากจรกา วิหยาสะก่าตายในที่รบ

ในเรื่องพระอภัยมณี รูปเสน่ห่าจากเจ้าละมานตกไปอยู่ในมือพระอภัย ทำให้พระอภัยหลงเสน่ห่านางละเวง สุดสาครช่วยแก้ฤทธิ์อาคมได้ในเวลาต่อมา สินสมุทรเป็นสื่อรัก ในระหว่างพระอภัยมณีโดยสารเรือนางสุวรรณมาลีไปจากเกาะแก้วพิสดาร พระอภัยหลงรักนางสุวรรณมาลีแต่ไม่กล้าเกี่ยวแสดงความรัก จึงใช้ให้สินสมุทรไปขอผ้าสไบบัง นำสารรักไปให้บัง เหมือนอีเหนาขอให้สียะตราไปขอผ้าสไบและชานหมากจากนางบุษบา สุนทรภู่อยังให้พระอภัยมณีรำพันไว้ตอนนี่ว่า “เหมือนอีเหนาเผาเมืองเรื่องยังมี เรายังดีกว่าอีเหนาเป็นเท่าไร”

รามเกียรติ์ สุนทรภู่น่าจะได้อิทธิพลเรื่องตัวละครมีกำเนิดจากพ่อแม่ต่างเผ่าพันธุ์จากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ เพราะมีตัวละครลักษณะนี้หลายตัว เช่น มัจฉานุ เป็นลูกลิงกับปลา (หนุ่มกับนางสุพรรณมัจฉา) อสุรผัดเป็นลูกลิงกับยักษ์ (หนุ่มกับนางเบญจกาย) ในเรื่องพระอภัยมณี จึงมี สีนสมุทร เป็นลูกมนุษย์กับยักษ์ (พระอภัยมณีกับนางผีเสื้อ) และสุคตาสครเป็นลูกมนุษย์กับเงือก (พระอภัยกับนางเงือก) นอกจากนี้ นางเงือกและผีเสื้อสมุทรก็นำมาจากเรื่องรามเกียรติ์ ตอนผีเสื้อสมุทรสู้กับหนุมาน ส่วนนางเงือกมาจากนางสุพรรณมัจฉา

การได้อิทธิพลจากวรรณคดีจีน

เรื่องพระอภัยมณีเป็นนิทานคำกลอนแบบจักร ๆ วงศ์ ๆ แต่ขณะที่อ่านก็ได้กลิ่นอายของความเป็นจีนอยู่ไม่น้อย เช่น สุนทรภู่เรียกอาวุธว่ากระบี่ เกาทัณฑ์ เหมือนเรื่องจีน นอกจากนี้ ในด้านเนื้อเรื่องและตัวละคร ยังพบว่าวรรณคดีจีนที่มีอิทธิพลต่อสุนทรภู่ในการสร้างสรรค์เรื่องพระอภัยมณีมี 3 เรื่อง คือ สามก๊ก ไช้สั่น เลียดก๊ก ดังนี้

สามก๊ก สุนทรภู่ได้แรงบันดาลใจจากเรื่องสามก๊กอยู่หลายตอน เช่น อุบายเผาเรือ นางละเวงทำอุบายเผากองทัพเรือของพระอภัยมณีที่ยกไปตีเมืองใหม่ จนกองทัพเมืองผลึกต้องถอยร่นไม่เป็นขบวน เหตุการณ์ตอนนี้ น่าจะได้แรงบันดาลใจจากเรื่องสามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ เพราะอุบายของจิวยี่และขงเบ้ง

ความกตัญญูของสุคตาสคร สุคตาสครแสดงความกตัญญูต่อพระฤๅษีเกาะแก้วพิสดาร โดยสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ที่เจ้าเมืองกระแวกมอบให้ แล้วทับด้วยหนังสือของพระฤๅษี ซึ่งสุคตาสครกล่าวปฎิญาณไว้ว่าจะไม่ถอดจนกว่าจะได้กลับไปหาพระฤๅษีอีกครั้ง การแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่นนี้คล้ายคลึงกับเรื่องสามก๊ก โจโฉจับตัวกวนอู๋น้องร่วมสาบานของเล่าปี่ได้ คิดจะหุบเลี้ยงเพราะรู้ว่าเป็นคนมีฝีมือ จึงผูกใจกวนอู๋ด้วยการบำรุงบำเรอให้มีความสุขด้วยอาหารการกินพร้อมให้เสื้อผ้าชุดใหม่ กวนอู๋สวมเสื้อชุดใหม่ของโจโฉไว้ข้างในแล้วสวมเสื้อเก่าขาดที่เล่าปี่ให้ไว้ข้างนอก แสดงให้โจโฉเห็นว่ากวนอู๋เป็นคนกตัญญู จงรักภักดีต่อเล่าปี่ไม่เปลี่ยนแปลง

ไช้สั่น มีอิทธิพลต่อเรื่องพระอภัยมณีหลายตอน เช่น เพลงปี่ห้ามทัพ พระอภัยมณีเป่าปี่ยุติทัพนางละเวง เนื่องจากฝ่ายเมืองผลึกเริ่มเพลี่ยงพล้ำ ศรีสุวรรณและสินสมุทร ต่างติดอยู่ในรถกลของนางละเวง เพลงปี่ของพระอภัยมณีเนื้อความดังนี้

“วิเวกวีดกรีดเสียงสำเนียงสนั่น คนขยับยืนขึงตะลึงหลง
ให้หิววาทราบทรวงต่างงงง สัมประสงครับสู้เจียหูฟัง
พระโหยหวนครวญเพลงวังเวงจิต ให้คนคิดถึงถิ่นถวิลหวัง
ว่าจากเรือนเหมือนนกมาจากรัง อยู่ข้างหลังก็จะแลชะเง้อคอย
ถึงยามค่ำอำม้องจะร้องให้ ร่ำพิไรรัญจวนหวนละห้อย

ไฉ่ยามศึกดาวเคลื่อนเดือนก็คล้อย น้ำค้างหยดยื่นน้ำที่อัมพร
 หนาวอารมณ์ลมเรื่อยเรื่อยเชื่อยขึ้น ระรวยรินรินรินกลิ่นเกสร
 แสนสงสารบ้านเรือนเพื่อนที่นอน จะอาวรณ์อ้างว้างอยู่วังเวง
 วิเวกแว่วแจ้วเสียงสำเนียงปี พวกโยธีทิ้งทวนชวนเขนง
 ลงนั่งโยกโยกหงับทับกันเอง เสนาะเพลงเพลินหลับระงับไป”

เนื้อความของเพลงปีพระอภัยคล้ายคลึงกับเพลงปีห้ามทัพของเตียวเหลียงในเรื่องไซ่ฮั่นมาก เตียวเหลียงมีความเชี่ยวชาญในการเป่าปี่ จึงอาสาพระเจ้าฮั่นฮองไปเป่าปี่บนภูเขาเพื่อให้ทหารของพระเจ้าฉ้อป้าอ๋องเกิดความเศร้าสลดใจ กลัวตายและคิดถึงบ้าน จะได้ชวนกันหนีทัพกลับไป เพลงปีของเตียวเหลียงมีเนื้อความดังนี้

“เสียงเป่าปี่อยู่บนภูเขาเป็นเพลงว่า เดือนยี่ฤดูหน้าหนาว น้ำค้างตกเย็นทั่วไปทั้งสี่ทิศ จะดูฟ้าก็สูง แม่น้ำก็กว้าง ฤดูนี้คนทั้งปวงได้ความเวทนานัก ที่จากบ้านเรือนมา ต้องทำศึกอยู่นั้น บิดามารดาและบุตรภรรยาอยู่ภายหลังก็สิ้นรอกอยอยู่แล้ว ถึงมีเรือกสวนและไรรานก็จะทิ้งรกร้างไว้ไม่มีผู้ใดจะทำ เพื่อนบ้านที่เขาไม่ต้องไปทัพอยู่พริกพริ้วพร้อมกัน ก็จะอุ่นสุรากินเล่นเป็นสุข นำสงสารผู้ที่ถูกบ้านช่องมาหลายปีนั้น ที่บิดามารดาแก่ชราอยู่ที่ป่วยเจ็บล้มตายเสียหาได้เห็นใจบิดามารดาไม่ และตัวเล่าต้องมาทำศึกอยู่จะนี้ ถ้าเจ็บป่วยล้มตายลงก็จะกลิ้งอยู่กลางแผ่นดินแต่ผู้เดียว บุตรภรรยาและญาติพี่น้องก็มิได้ปรนนิบัติรักษากัน เป็นผีหาญาติมิได้ ถ้าแต่งตัวออกรบครั้งใดก็มีแต่ฆ่าฟันกัน กระชุกและเนื้ออดมแผ่นดินลงทุกครั้ง คุ้งเขavnัก ท่านทั้งปวงก็เป็นมนุษย์ มีสติปัญญาอยู่ทุกคน เร่งคิดเอาตัวรอดไปบ้านช่องของตัวเถิด ท่านไม่รู้หรือมันก็เป็นสัตว์เดรัจฉาน ถ้าผู้ใดพาไปจากโรง และมีได้ผูกถือกักขังไว้ ก็ยอมกลับคืนมาถิ่นที่อยู่ของตัว อันประเพณีมนุษย์ถ้าจะเจ็บป่วยล้มตาย ก็ยอมให้อยู่ที่บ้านช่องของตัว พร้อมบิดามารดาและญาติพี่น้องจึงจะดี ครั้งนี้เทพดาว่าพระเจ้าฉ้อป้าอ๋องสิ้นวาสนาแล้วและมีความกรุณาแก่ท่านทั้งปวงว่า จะมาพลอยตายเสียเปล่า จึงใช้รามาบอกให้รู้ให้เร่งคิดเอาตัวรอดเสีย ถ้าชักช้าอยู่อีกวันหนึ่งสองวัน ฮั่นฮองก็จะจับตัวพระเจ้าฉ้อป้าอ๋องได้ ถึงผู้ใดมีกำลังและหมายจะสู้รบก็เห็นไม่พ้อมมือฮั่นฮองแล้ว อันกำลังศึกฮั่นฮองครั้งนี้ อย่าวว่าแต่คนเข้าด้านทานเลย ถึงมาตรว่าหยกและศิลาก็ไม่อาจทนทานอยู่ได้ ฮั่นฮั่นฮองเป็นผู้มีบุญ น้ำใจก็โอบอ้อมอารีนัก ถึงผู้ใดจะเป็นข้าศึกแต่ถ้าเข้าไปสามภักดิ์แล้ว ก็ชুবเสียงมิได้ทำอันตราย ฮั่นฮองจะได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินเป็นแน่แท้ ท่านทั้งหลายทั้งปวงจงคิดอ่านเอาตัวรอดรักษาชีวิตไว้เอาความชอบดีกว่า”

ม้ามังกร เป็นพาหนะของสุดาศรที่มีลักษณะประหลาดคือ เป็นลูกผสมระหว่างม้ากับมังกรมีกำลังมหาศาล และกินทุกอย่าง “กินผู้คนปูปลาหญาไปไม้” สุนทรภู่บรรยายลักษณะว่า

“พอพบม้าหน้าเหมือนมังกรร้าย แต่ก็บงกชนั้นเป็นม้าหน้าหงอน
หางเหมือนอย่างหางนาคปากคำราม กายพิกลกำยำดูดำนิล”

และมีลักษณะพิเศษ คือ เจี้ยวเป็นเพชรเกล็ดเป็นนิลลื่นเป็นปาน ถึงเอาขวานฟันฟาดไม่ขาดรอน

สุนทรภู่เล่าเรื่องมังกรมาจากจินเน่นอน เพราะจินถือว่ามังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ศิลปะ
ของจีนจะมีรูปมังกร เป็นประติมากรรมและจิตรกรรมที่เผยแพร่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 นอกจากนี้
วรรณคดีเรื่องไซ่อัน กล่าวถึงพาหนะของห้างอี เป็นสัตว์ประหลาด ชื่อ โอจือเบ้ เป็นมังกรสีดำแปลง
ร่างเป็นม้าได้

นอกจากนี้ วรรณคดีจีนเรื่อง ไคเก็ก แปลในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวถึงม้ามังกรไว้เช่นกัน
แม้เรื่องนี้จะแปลหลังสมัยสุนทรภู่แล้ว แต่ก็น่าสนใจที่สัตว์ประหลาดนี้คงเป็นตัวละครที่จินนิยมน
มาก จึงปรากฏในวรรณกรรมหลายเรื่อง เรื่องไคเก็ก กล่าวถึงม้ามังกรไว้ดังนี้

“ที่แม่น้ำเม้งจิ้น เกิดเป็นพายุมีคลื่นระลอกใหญ่ น้ำท่วมขึ้นมาบนแผ่นดิน แล้วมีสัตว์ตัว
หนึ่งรูปร่างเหมือนมังกร ครั้นพิเคราะห์ดูหาใช่มังกรไม่ บางคนดูรูปร่างเหมือนม้าแต่หาใช่ม้า เพราะ
รูปร่างใหญ่โตมีปีกด้วย จึงไม่รู้ว่าสัตว์อะไรแน่ ขึ้นมาโผล่เด่นอยู่บนน้ำ ราษฎรตกใจกลัว ขุนนาง
ผู้ใหญ่ทราบหนังสือบอกนั้นแล้ว ก็กราบทูลพระเจ้าฮอกฮีสื่อฮ่องเต้ พระเจ้าฮอกฮีสื่อฮ่องเต้ทราบแล้ว
สงสัย จึงตรัสว่าเหตุนี้จะเป็นประการใด

ขณะนั้น นางหนึ่งชื่อ ผู้เป็นภคินีของพระเจ้าฮอกฮีสื่อฮ่องเต้ เฝ้าอยู่ที่นั่นจึงทูลว่า สัตว์นี้
รูปร่างเหมือนมังกร แลคล้ายม้า แล้วเกิดมาแต่ในแม่น้ำนั้น เห็นเป็นการมงคล ควรพระองค์จะพา
ข้าราชการ ไปตั้งเครื่องสักการบูชาและคำนับจึงจะชอบพระเจ้าฮอกฮีสื่อฮ่องเต้เห็นชอบด้วย จึงพา
ข้าราชการไปดู เห็นมีคลื่นระลอกในแม่น้ำเม้งจิ้นแล้วสัตว์นั้นก็ยืนอยู่ในน้ำ รูปร่างเหมือนม้า สูง
ประมาณ 8 เชื้อะ 9 เชื้อะ (ประมาณ 9 ถึง 10 ฟุต) ตัวนั้นมีเกล็ด มีปีก 2 ข้าง ครั้นดูไปเห็นเหมือนรูป
เลาะเลาะ คือรูปอูฐ ตะพายหีบแดงหีบหนึ่ง ที่หน้าหีบจารึกอักษร 4 อักษรภาษาจีนว่า ห้อโตลกจือ
พระเจ้าฮอกฮีสื่อฮ่องเต้จึงให้ตั้งเครื่องบูชาแล้วพากันคำนับ พระเจ้าฮอกฮีสื่อฮ่องเต้ก็ประกาศว่า ข้าพเจ้า
รักษาแผ่นดินมาได้หลายร้อยปีแล้ว ถ้าข้าพเจ้ามิได้ตั้งอยู่ในยุติธรรมแล้ว ข้าพเจ้าจะรับโทษ ขอท่าน
จงให้คลื่นและระลอกที่โตใหญ่ขึ้นสงบ แล้วอย่าให้น้ำท่วมขึ้นมาให้ราษฎรได้รับความลำบากเลย ครั้น
ประกาศแล้วลมแลคลื่นและระลอกก็หยุดเป็นปกติอย่างเดิม จึงได้เรียกสัตว์นั้นว่า เล่งเบ้ เล่งเบ้นั้น
แปลว่าม้ามังกร”

เลียดก๊ก มีอิทธิพลต่อเรื่องพระอภัยมณีดังนี้

นางวาลี นางวาลีในเรื่องพระอภัยมณีมีลักษณะคล้ายนางจิ้งจอกในเรื่องเลียดก๊กทั้ง
รูปร่างหน้าตา อุปนิสัย และสติปัญญา เรื่องเลียดก๊กบรรยายถึงนางจิ้งจอกว่า “นางจิ้งจอกคนนี้มี

สติปัญญาเฉียบแหลมหนัก แต่รูปร่างนั้นพิกล จักขุกลม จมูกยาว หน้าผากใหญ่ คอสั้น เท้าโต มือโต นิ้วมือนั้นยาว ทั้งสูง ทั้งใหญ่ สีตัวดำ เหมือนทาหมึก นุ่งกางเกงใส่เสื้อขาด” สุนทรภู์บรรยายว่านาง วาลีเป็นคนรูปชั่วตัวดำอัปลักษณ์แต่มีวิชาความรู้ ดังกล่าวไว้ว่า

“อยู่ภายหลังยังมีสตรีหนึ่ง	อายุถึงสามสิบสี่ไม่มีผัว
ชื่อวาลีสีเนื้อนั้นคร่ำมัว	รูปก็ชั่วชายไม่อาลัยแล
ทั้งกายาหางามไม่พบเห็น	หน้าก็เป็นรอยฝีมีแต่แผล
เป็นกำพร้ามาแต่หล่อนยังอ่อนแอ	ได้ฟังแต่ตายอยู่ปลายนา
เป็นเชื้อพราหมณ์ความรู้ของผู้เฒ่า	แต่ก่อนเก่าบูรณนานหนักหนา
เป็นมรดกตกต่อต่อกันมา	นางอุตสาห์เรียนเล่าจนเข้าใจ
รู้ฤกษ์ผาดินฟ้าตำแดงเหตุ	ทั้งไตรเภทพิธิคัมภีร์ไสย
ครั้นเงินแจ่งแกล้งเอาเข้าเผาไฟ	มิให้ใครพบปะพระคัมภีร์”

นางวาลีเหมือนนางจตุลีนุที่มีความทะเยอทะยาน นางจตุลีนุเสนอตัวเป็นภรรยาหลวงของอุยอ่องซื้อเสนอของนางได้รับการเหยียดหยัน แต่นางแสดงปัญญาชาญฉลาดโดยใช้จุดบกพร่องของอุยอ่องซึ่งเป็นเจ้าเมืองและเสนอแนะวิธีแก้ไขข้อบกพร่อง คำพูดของนางจตุลีนุแม้จะแทงใจดำ แต่อุยอ่องยอมรับว่านางฉลาด จึงรับไว้ใช้ราชการ เรื่องราวของนางวาลีก็ไม่แตกต่างไปจากนางจตุลีนุ นัก นางขอเข้าเฝ้าพระอภัยมณีเพื่อถวายตัวรับราชการและขอเป็นมเหสี นางวาลีได้รับเสียงหัวเราะเยาะหยันเช่นกัน เมื่อนางแสดงตนว่ามีความรู้ พระอภัยทศสอบความรู้เรื่องการศึกจนพอใจ แต่ทัศนคติที่นางขอเป็นมเหสีเพราะนางมีรูปไม่งาม นางวาลีกราบทูลอย่างหลักแหลมว่า

“นางทูลว่าที่น้องนี้รูปชั่ว	ก็รู้ตัวมันคงไม่สงสัย
แต่แสนงามความรู้อยู่ในใจ	เหมือนเพชรไพฑูรย์ฟ้าไม่รำลี้
แล้วหมายว่าฝ่าพระบาทก็มีห้าม	ล้วนนางงามเคยประณตบทศรี
แต่หญิงมีวิชาเช่นข้านี้	ยังไม่มีไม่เคยเลยทั้งนั้น
จึงอุตสาห์มายอมน้อมประณต	ให้พระยศใหญ่ยิ่งทุกสิ่งสรรพ
บรรดาผู้วิชาสารพัน	จะหมายมั่นพึ่งพาบารมี
แม้ทรงศักดิ์รักโฉมประโลมสวาท	ไม่เลี้ยงปราษฎ์ไว้บำรุงซึ่งกรุงศรี
ก็ผิดอย่างทางทำเนียบประเวณี	เห็นคนดีจะไม่มาสามิภักดิ์
ขอพระองค์ทรงตรึกให้ลึกซึ่ง	เป็นที่พึ่งแผ่ไปทั้งไตรจักร
อันรูปหญิงพริ้งเพริศล้ำเลิศลักษณะ	ดีแต่รักรอนราญการ โลภภัย”

พระอภัยมณีฟังนางวาลีพูดจาหลักแหลมทั้งล่อทั้งชวนอย่างนี้ จึงยอมรับนางเป็นชายา แต่เนื่องจากนางยังไม่ได้แสดงความสามารถแต่อย่างใด จึงตั้งให้เป็นนางสนมไปก่อน นางวาลีพิศุจน์

ผลงานให้เห็นว่าเก่งสมกับที่คุยไว้ ด้วยการออกอุบายให้นางสุวรรณมาลียอมอภิเษกกับพระอภัย และช่วยทำศึกเมืองลังกาที่ยกมาตีเมืองผลึก ทำให้เจ้าลังกาบาดเจ็บและจับตัวอุศเรนได้ นางวาตีเห็น การณ์ไกลว่าหากปล่อยตัวอุศเรนไปตามประสงค์ของพระอภัย อุศเรนจะเป็นภัยแก่เมืองผลึกในภาย หน้า นางจึงใช้วาจาประหัดประหารจิตใจของอุศเรนจนสิ้นใจตาย แต่นางวาตีก็ต้องจบชีวิตลงด้วย ปี่ศางอุศเรนเข้าสิง

ดินถัน เป็นของวิเศษที่เป็นยาอายุวัฒนะ สุนทรภู่น่าจะได้อุบายมาจากรื่องเลียดก๊ก ดินถันหรือนมพระธรณี เป็นของวิเศษที่นางละเวงพบระหว่างหนีพระอภัย สุนทรภู่บรรยาย ลักษณะและรสชาติของดินถันไว้ว่า

“พอได้ยัณดินลั่นเสียงครั้นครั้น สะเทือนพื้นภูษาป่าระหง
 ประเดี้ยวหนึ่งตึงสะอื้นดังผลุงลง กลิ้งอยู่ตรงหน้าเท่านั้นเต้าทอง
 เหลืองอร่ามงามหอมระรื่น คุศศชื่นชูลิไม่มีสอง
 สงสัยนักซักมีดอกกริดลอง ขาดเป็นสองซีกใส่ข้างในแดง
 นางชิมคู้ว่าโอซารส เหลือกำหนดในมนุษย์สุดแสวง
 ทั้งหอมหวานชานเลี้ยวมีเรียวแรง ที่สอแห่งหิวหายสบายบาน
 เทพารักษ์ซึ่งพระอิศวรสาปให้กายขาดครึ่งท่อน ให้อยู่เฝ้าเขาอังกษมาขอแบ่งดินถัน
 ากนางละเวงวิณพากินให้พ้นคำสาป และเล่าความเป็นมาพร้อมทั้งสรรพคุณของดินถัน
 ให้นางละเวงฟังว่าลูกนั้นหรือชื่อ่านมพระธรณี ถึงพันปีผุดขึ้นเหมือนป็นดั่ง
 ผุ่งสัตว์ไพรได้ยัณทั้งกลิ่นหอม มาพรั่งพร้อมหมายจะกินถวิลหวัง
 ด้วยหวานเย็นเห็นประเสริฐเลิศกำลัง กำจัดทั้งโรคาไม่ราศี
 อายุยืนชื่นชุ่มเป็นหนุ่มสาว ผิวนั้นราวกับทองละอองศรี
 ถึงแก่เฒ่าเข้าเรือนสามร้อยปี ก็ไม่มีมัวหมองละอองนวล
 ทั้งเนื้อหอมกล่อมกลิ่นระรินริน เป็นที่ชื่นเชยบุรุษสุดสงวน”

สรรพคุณต่าง ๆ ของดินถันว่าเป็นยาอายุวัฒนะอาจเกิดจากจินตนาการของ สุนทรภู่เอง เพราะเป็นสิ่งที่สุนทรภู่ประสงค์จะได้มาก ดังปรากฏในนิราศหลายเรื่องว่าสุนทรภู่แต่งเมื่อเดินทาง ไปตามหาอายุวัฒนะ แต่ในเรื่องเลียดก๊ก กล่าวถึงผลไม้ชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายดินถันมาก สุนทรภู่อาจจะได้อุบายมาจากรวมคติจินเรื่องนี้ด้วย เลียดก๊กมีความตอนหนึ่งว่า

“กษัตริย์เมืองฉ้อองค์หนึ่งนามว่า ฉ้อเจียวอ่องได้เล่นสำเภาไปในทะเลพร้อมกับขุนนาง ได้พบของสิ่งหนึ่งลอยน้ำมา สีแดงกลมใหญ่ จึงให้คนลงไปเก็บยกขึ้นมานบนสำเภา และพระเจ้าฉ้อ เจียวอ่องถามใครคู้ก็ไม่มีใครทราบว่าเป็นอะไร จึงเอากระบี่ผ่าออกเป็น 2 ซีก เนื้อในแดงดั่งผลแดงโม จึงเชื่อออกชิมดู มีรสหวานหาที่สุดไม่ แล้วตัดแจกบรรดาขุนนางกินกันทุกคน ซึ่งเมื่อเดินทางไปถึง

บ้านเมืองแล้ว พระเจ้าฉ้อเจียวอ่องให้คนไปถามขงจื้อว่าผลไม้คืออะไร ขงจื้อตอบว่า ผลนี้เรียกว่า “ผลกุสลิทธิ” เกิดแต่น้ำไม่มีดินไม่มีรากเหมือนต้นไม้ทั้งปวง ต่อเมื่ออายุถึงพันปีจะมีขนาดโตเท่านี้ ใครได้พบได้เห็นและได้กินนับว่าเป็นผู้มีบุญเพราะเป็นของวิเศษ”

ดินถน้นและผลกุสลิทธิต่างกันที่ดินถน้นผุดขึ้นจากดิน ส่วนผลกุสลิทธิผุดขึ้นจากน้ำ ลักษณะเหมือนผลไม้เช่นกัน แต่ไม่มีดินไม่มีราก รสชาติหวาน กลิ่นหอม และจะปรากฏขึ้นเมื่อมีอายุพันปี ดินถน้นมีสรรพคุณเป็นยาอายุวัฒนะชัดเจน แต่ผลกุสลิทธิซึ่งเป็นของวิเศษสำหรับผู้มีบุญ ผู้เขียนไม่ได้กล่าวไว้ว่ามีสรรพคุณอย่างไร

ตราราหู เป็นของวิเศษของนางละเวง มีลักษณะดังที่สุนทรภู่บรรยายว่า

ประการหนึ่งซึ่งตราพระราหู เป็นของคู่ชาติยาเทวดาถวย

เป็นตราแก้วแววเวียนวิเชียรพราย แต่เข้าสายสีรุ่งดูรุ่งเรือง

ครั้นแดดแจ้งแสงขาวดูพรายพร้อย ครั้นบ่ายคล้อยเคลือบสิมณีเหลือง

ครั้นค่ำช่วงดวงแดงแสงประเทือง อร่ามเรืองรัศมีเหมือนสีไฟ

แม้เดินหนฝนตกไม่ถูกต้อง เอาไว้ห้องหับแห่งตำแหน่งไหน

ไม่หนาวร้อนอ่อนอุ่นละมุนละไม ถ้าชิงชัยแล้วคลาดซึ่งศาสตร์า

ตราราหุมิลักษณะคล้าย “หยกวิเศษ” ในเรื่องเลียดก๊ก ซึ่งบรรยายว่า

“กว้างคืบหนึ่งหนาหกนิ้วยาวศอกหนึ่ง หยกนั้นสีต่าง ๆ เวลาเข้าไปจนเที่ยงสีขาว ตั้งแต่เวลาบ่ายไปจนค่ำสีนั้นแดง แต่ค่ำไปจนเที่ยงคืนสีเขียว แต่เที่ยงคืนไปจนรุ่งสีเหลือง”

คุณวิเศษของหยกนี้คือ “ผู้ใดได้ไว้กับเรือนจะมีความเจริญ รื่นยงและเลือดไรแมลงวัน แต่บรรดาสัตว์จะเบียดเบียนนั้นไม่มี เพลิงก็มีได้ไหม้เรือน แล้วก็กันปีศาจและความไข้ต่าง ๆ ถ้าหน้าหนาวหยกนั้นอุ่นเหมือนหนึ่งถ่านเพลิง หน้าร้อนหยกนั้นเย็นดั่งน้ำ ตั้งไว้ใกล้ตัวผู้ใดก็ให้ความสุขแก่ผู้นั้น”

วรรณคดีไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะมีทั้งสร้างซ่อมของเดิมฉบับอยุธยา สร้างงานชิ้นใหม่แห่งยุคสมัย และผสมผสานของเก่าและของใหม่เข้าด้วยกัน ลักษณะของความหลากหลายเหล่านี้มีอิทธิพลจากวรรณคดีต่างประเทศเป็นปัจจัยอยู่ด้วย จะเห็นได้ว่าวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมของประเทศต่าง ๆ ทางตะวันออกหลายชาติ ทั้งอินเดีย เปอร์เซีย ชาว-มลายู มอญ และจีน การรับอิทธิพลจะมีลักษณะของการนำเค้าเรื่องมาผูกขึ้นใหม่ เพราะแทบทั้งหมดเป็นวรรณคดีที่ถ่ายทอดมาโดยมุขปาฐะ อย่างเช่น รามเกียรติ์ อิเหนา ดาหลัง กฤษณาอนันต์คำจันท์ วรรณคดีบางเรื่องได้อิทธิพลจากหลายแหล่งก็จะมีรายละเอียดที่แตกต่างไปจากต้นฉบับเดิม เช่นเรื่องรามเกียรติ์ แม้วรรณคดีที่แปลจากพงศาวดารมอญและนิยายจีนก็ได้แปลตามภาษาต้นฉบับทั้งหมด ดังนั้น กล่าวได้ว่ากวีไทยได้คัด เติม

ปรับเปลี่ยน และ “ปรุง” วรรณคดีที่ได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศให้เป็นไปตามขนบนิยมทางวรรณศิลป์ของไทย ให้สอดคล้องกับรสนิยมของคนไทยและส่งเสริมหรือไม่ขัดต่อค่านิยมของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับสถาบันอันเป็นที่นับถือ คือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาประเทศทางตะวันออกตั้งแต่สมัยอยุธยา และสืบต่อจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำให้วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดีจากนานาประเทศตะวันออกไหลเวียนปะทะสังสรรค์อยู่ในบริบทของวรรณคดีไทย นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของ สุนทรภู่ เป็นตัวอย่างอันดีที่แสดงให้เห็นความเป็นสหบท (intertextuality) ในวรรณคดีไทย เพราะกวีได้แรงบันดาลใจจากเนื้อหาและตัวละครจากวรรณคดีต่างประเทศหลายชาติหลายเรื่อง แล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่ด้วยจินตนาการของตน ทำให้เกิดวรรณคดีที่มีความแตกต่างไปจากวรรณคดีร่วมสมัยเดียวกัน ดังนั้น วรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงมีลักษณะเด่นและมีความสำคัญอย่างยิ่งในวงวรรณคดีศึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายชนรมณ์ชัย รุ่งจิรโรจน์
วัน เดือน ปีเกิด	12 พฤษภาคม พ.ศ.2501
การศึกษา	ปริญญาตรี ศิลปศาสตร (การประชาสัมพันธ์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปริญญาตรี รัฐศาสตร์ การปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการทำงานโดยย่อ

- อดีตที่ปรึกษาคณะกรรมการวิชาการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและพลังงาน
วุฒิสภา (นายถาวร เกียรติไชยากร)
- อดีตที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการการกีฬา วุฒิสภา (นายสุทัศน์ จันทร์แสงศรี)
- อดีตที่ปรึกษาประธานกรรมการสื่อสารโทรคมนาคม
สภาผู้แทนราษฎร (นายวิจิต ปลั่งศรีสกุล)
- อดีตนักวิชาการประจำคณะกรรมการการท่องเที่ยว วุฒิสภา
(นายสุรเดช ยะสวัสดิ์)
- อดีตคณะอนุกรรมการการตรวจสอบการคุ้มครองนักท่องเที่ยว ด้าน
การบริโภค วุฒิสภา (นายประโภชน์ สภาวาส)
- อดีตคณะที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ)
- อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย (อ.สุเทพ อัดถากร)

ประกาศนียบัตรสถาบันฯ

- หลักสูตรการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหาร
ระดับสูง รุ่นที่ 7 (ปปร.)
- หลักสูตรการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยสำหรับผู้บริหาร
พรรคการเมือง รุ่นที่ 2 (พปป.)
- หลักสูตรการบริหารจัดการภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่1 (ส.ต.ช.)
- หลักสูตรการปฏิบัติการจิตวิทยาฝ่ายอำนาจการ สถาบันจิตวิทยา
ความมั่นคง รุ่นที่ 91 (สปท.)
- หลักสูตร ผู้กำกับกำลังสำรอง กรมการรักษาดินแดน รุ่นที่6
- หลักสูตร ทำนองรบหลัก รุ่นที่ 52 ศูนย์รักษาความปลอดภัย
กองบัญชาการทหารสูงสุด

ตำแหน่งปัจจุบัน ที่ปรึกษาบริษัท โรทาเร็กซ์ (ประเทศไทย) จำกัด

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน ผ่านงานวรรณกรรมจีน

ผู้วิจัย นายธรรมมัทย์ รุ่งจิรโรจน์ หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 7

ตำแหน่ง ที่ปรึกษา บริษัท โรทาเร็กซ์ (ประเทศไทย) จำกัด

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาของเยาวชนไทยในปัจจุบัน ได้ถูกกำหนดไว้ภายใต้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา ซึ่งหลักสูตรได้กำหนดขอบเขตการศึกษา เนื้อหาความรู้ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในกระแสโลก ฉะนั้นการกำหนดหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาของประเทศ เพราะการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันในเวทีโลก

ปัจจุบันการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชาต่างพัฒนาความเข้มข้นของเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อให้เยาวชน ผู้ศึกษาเล่าเรียนได้เข้าใจและพัฒนาตนตามครรลองของสังคมไทย โดยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยถือเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อการใช้ภาษาและใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ประกอบกับเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพ การคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งภาษาไทยยังเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์และสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในสังคมอันแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้ผ่านงานวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้คัดสรรงานวรรณคดีและวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าเหมาะสมกับวัย ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียนตามช่วงชั้น โดยช่วงชั้นสุดท้ายหรือช่วงชั้นปีที่ 4 จะเป็นช่วงชั้นสุดท้ายในการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือจัดได้ว่าเป็นกลุ่มเด็กที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี งานวรรณคดีและวรรณกรรมจึงมีความลุ่มลึกและซับซ้อนขึ้นจากเดิม โดยกำหนดให้เรียนในวิชาวรรณคดี ซึ่งวรรณคดีที่ถูกกำหนดให้อยู่ในแบบเรียนได้แก่ บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุน

ช่างถวายเป็นกุฎิ บทละครอิเหนา ตอน ศีกกระหมั่งกุหนิง สามก๊ก ของ เจ้าพระยาพระคลัง(หน) ตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ ลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ตอนกระทำยุทธหัตถี ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ฉบับกรมวิชาการ เช่น กัณฑ์ มัทรี เป็นต้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 352)

วรรณคดีและวรรณกรรมที่คัดสรรมานั้น ส่วนใหญ่จะเป็นงานเขียนที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หรือศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย แต่ที่แตกต่างและโดดเด่นจากงานวรรณกรรมจีนอื่น คือวรรณกรรมเรื่องสามก๊กที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพงศาวดารจีนและสงครามการเมือง ซึ่งถูกนำมาบรรจุในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการคัดสรรงานวรรณกรรมต่างจากจีนอื่นๆ

งานวิจัยชิ้นนี้จึงหยิบยกประเด็นสำคัญที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนำเอาวรรณกรรมจีนเรื่องนี้มาใช้ในการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย ซึ่งจากวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

จากข้อความที่ได้กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก เป็นงานชิ้นสำคัญที่ผู้อ่านหรือ ผู้ศึกษาในสมัยก่อนแล้วแต่เป็นขุนนางหรือผู้มียศฐาบรรดาศักดิ์ โดยจะนำมาใช้ในการบริหารบ้านเมือง ซึ่งเรื่องราวของวรรณกรรมเรื่องสามก๊กนั้น จะกล่าวถึงยุคสมัยที่ประเทศจีนเกิดความแตกแยก เหล่าขุนนางแบ่งฝักแบ่งฝ่ายขาดความเป็นเอกภาพ โดยแบ่งออกเป็นสามก๊ก ได้แก่ วุยก๊กจ๊กก๊กอ๊กก๊ก เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์จิ้นนับแต่รัชกาลพระเจ้าเลนเต้ไปจนถึงรัชกาลบูเต๋อสูมาอี เป็นสงครามการสู้รบที่กินเวลาร่วม 100 ปี ภาพรวมของเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมืองและการชิงอำนาจด้วยกลอุบายทางการเมืองด้วยสงคราม

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมืองและสงครามของวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก เพราะเหตุใดวรรณกรรมจีนอย่างสามก๊กจึงถูกหยิบยกขึ้นมาใช้ในระบบการเรียนการสอนของไทย ความเหมาะสมของเนื้อหาและตอนที่นำมาสอนในชั้นเรียนนั้น เขาว่าคนไทยสามารถพิจารณาถึงกลอุบายและเนื้อหาที่สอดแทรกได้จริงหรือไม่ และการกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐมีทิศทางอย่างไรในการปลูกฝังเยาวชนด้านคุณธรรมผ่านการใช้งานวรรณกรรมจีนทั้งหมดนี้จึงเป็นที่มาและความสำคัญของปัญหาของการศึกษาหัวข้อวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมผ่านงานวรรณกรรมจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการปลูกฝังคุณธรรมผ่านวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ต่อเป้าหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระที่ 5 ด้านวรรณคดี
2. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม ในสาระที่ 5 ด้านวรรณคดีและการบรรจุวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
3. ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดี

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2521-2544 ที่ถือเป็นโครงสร้างสำคัญในการเข้าใจวิสัยทัศน์ของผู้เขียนหลักสูตรต่อการปลูกฝังเยาวชนไทย และศึกษาการกำหนดหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระที่ 5 ด้านวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งการวิเคราะห์ห้วงบทประพันธ์จะศึกษาเฉพาะตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ที่บรรจุอยู่ในแบบเรียนวิชาการวรรณคดีชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และตีความของผู้ประพันธ์ต่อการเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการบรรจุงานวรรณกรรมสามก๊กในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการศึกษาในหลายขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิจัย โดยสามารถแบ่งการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. ตั้งคำถามวิจัยและคัดสรรหัวข้อวิจัยนั้น โดยจะกำหนดขึ้นภายใต้กรอบด้านการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งกรณีศึกษาที่เลือกจะใช้การศึกษาเป็นหลัก โดยเลือกเฉพาะด้านการปลูกฝังคุณธรรม คือ การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนผ่านงานวรรณกรรมจีน
2. การกำหนดที่มาและความสำคัญเป็นการศึกษาแนวทางที่ต้องการศึกษาให้มีความชัดเจนและถูกต้องจากหัวข้อวิจัยดังกล่าวนี้

3. การค้นคว้าข้อมูล ซึ่งวิจัยฉบับนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยทางด้านเอกสารและการสัมภาษณ์ (Documentary and Interview Research) โดยอาศัยข้อมูลดังนี้

ข้อมูลด้านเอกสาร มี 3 ประเภท

- 3.1. หลักสูตรการศึกษาและแบบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 3.2. วิทยานิพนธ์
- 3.3. ข้อมูลจากหน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาหัวข้อการปลูกฝังคุณธรรมผ่านงานวรรณกรรมจีนสามก๊กตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของไทย การปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมแก่เยาวชน อันเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ต้องการเยาวชนที่มีศักยภาพทั้งในด้านความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ทักษะและกระบวนการคิดวิเคราะห์ ควบคู่คุณธรรมจริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะที่ดีของสังคมไทย ผ่านการใช้วรรณกรรมเรื่องสามก๊กที่บรรจุไว้ในการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผลจากการศึกษาจะพบว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” มีคุณค่าด้านคุณธรรมปรากฏอยู่หลาย

ในด้านคุณธรรม ลักษณะเด่นของกวนอู ในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก คือการมีคุณธรรมอันสูงส่ง มีจิตใจที่เด็ดเดี่ยว กล้าหาญและซื่อสัตย์ โดยสามก๊กในฉบับของหลอกว้างจงยังใช้ตัวละครอย่างเล่าปี่ กวนอูและเตียวหุย เป็นตัวหลักในการดำเนินเรื่อง โดยใช้ก๊กทั้งสามในการแบ่งให้เกิดภาพของทั้งฝ่ายธรรมะ ฝ่ายอธรรมและฝ่ายกลาง การใช้ก๊กก็เป็นฝ่ายธรรมะตัวละครจึงมีลักษณะนิสัยในด้านบวก กวนอูจึงกลายเป็นตัวแทนแห่งความดี ซึ่งถ้าหากวิเคราะห์คุณธรรมของกวนอู โดยนำเอาเฉพาะตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ และใช้เหตุการณ์สำคัญมาขยายความจะเห็นว่าภายหลังจากที่เตียวเลี้ยวมาเจรจาให้กวนอูเข้าร่วมกับขุยก๊ก ของโจโฉ กวนอูตอบกลับด้วยความไม่ลังเลที่จะไม่ทรยศต่อเจ้านายเก่า

นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่โจโฉพยายามผูกใจให้กวนอู กวนอูไม่ปิดบังเจ้านายใหม่ว่าคุณยังมีใจจงรักต่อเจ้านายเก่าอยู่ เมื่อได้เสื่อใหม่จากโจโฉ กวนอูสวมไว้ข้างใน โดยสวมเสื่อเก่าที่เล่าปี่ให้ทับอีกทีหนึ่งและกล่าวกับโจโฉว่า “ครั้นจะเอาเสื่อใหม่ใส่ขึ้นนอก คนทั้งปวงจะครหาว่า ‘ได้ใหม่แล้วลืมเก่า’ คำพูดของกวนอูมีนัยความหมายว่า แม้จะมีเจ้านายใหม่ยังไม่ลืมเจ้านายเก่า และเมื่อได้ม้าเซ็กเซว่จากโจโฉ กวนอูดีใจมากและบอกโจโฉว่า “ม้าเซ็กเซว่ตัวนี้มีกำลังมาก เดินทางได้วันละหมื่นเส้น แม้ข้าพเจ้ารู้ว่าเล่าปี่อยู่ที่ใด ถึงมาตรว่าไกลก็จะไปหาได้โดยเร็ว” โจโฉมอบ

บรรณาการและยศถาบรรดาศักดิ์แก่กวนอู แต่กวนอูกลับแสดงท่าทีที่ยังรักและต้องการกลับไปหาเล่าปี่ผู้เป็นพี่น้องร่วมสาบานเสมอ จน โจอโฉกลับต้องยอมพ่ายแพ้ต่อความมุ่งมั่นของจิตใจกวนอู

จากท่าทีของกวนอูจะแสดงให้เห็นถึงความแน่วแน่ในความซื่อสัตย์และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอันเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงมี ซึ่งความเป็นจริงในสังคมไทย ความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังเยาวชนตั้งแต่สถาบันหลักหรือหน่วยแรกของสังคมคือ สถาบันครอบครัว ความกตัญญูต่อบิดามารดาญาติผู้ใหญ่ รวมไปถึงครูบาอาจารย์ กวนอูจึงเป็นต้นแบบของสังคมไทยในการเอาเป็นเยี่ยงอย่างในคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความกตัญญู นอกจากนี้ยังมีคุณธรรมด้านอื่นสอดแทรกอยู่เช่น การวางตัวและให้เกียรติสุภาพสตรี

ในสมัยโบราณความเชื่อเรื่องของเพศผู้นำ ยังเป็นเรื่องที่สำคัญของสังคมจนเป็นรากฐานทางความคิดจนเกิดคำกล่าวที่ว่า “ผู้ชายเปรียบเสมือนช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง” การให้เกียรติสตรีเพศในสมัยโบราณจึงเป็นที่ไม่เป็นที่ยอมรับและเข้าใจ แต่กวนอูกลับให้เกียรติและปฏิบัติกับสตรีเพศอย่างละเอียดอ่อนจะเห็นจากตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ โจโฉมีความต้องการที่จะทำให้กวนอูนั้นผิใจกับเล่าปี่ จึงจัดให้กวนอูและพี่สะใภ้ซึ่งเป็นภรรยาของเล่าปี่อยู่เรือนพักรับรองเดียวกัน หวังจะให้กวนอูคิดทำร้ายพี่สะใภ้ แต่กวนอูกลับยกเรือนพักรับรองให้กับพี่สะใภ้และตนเองมาเฝ้าเวรอยู่หน้าห้อง อีกทั้งยังมอบสตรีรูปงามที่โจโฉให้ไว้รับใช้หวังจะสร้างสัมพันธ์แต่กลับมอบแก่พี่สะใภ้

สำนึกรักชาติและตอบแทนคุณแผ่นดินก็เป็นอีกหนึ่งคุณธรรมที่สอดแทรกในตัวละครกวนอูให้เห็นและปรากฏอย่างชัดเจน ทั้งด้านการแสดงออกและอุดมการณ์ที่แน่วแน่ โดยหวังตอบแทนคุณแก่สถาบันกษัตริย์หรือสถาบันปกครองสูงสุดของจีนในสมัยนั้น การปลูกฝังสำนึกรักชาติก็เป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาควรตระหนัก ความรักชาติถือเป็นภูมิด้านทานที่ดีแก่เยาวชนในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมส่วนรวม

จากการวิเคราะห์ตัวละครกวนอูในตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ จะแสดงให้เห็นคุณธรรมในหลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูรู้คุณ ความจงรักภักดี ความรักชาติ การรักษาสัจจะ การวางตัวและให้เกียรติสตรีเพศ ซึ่งหากพิจารณาจากกวนอูในแง่ความเป็นจริงแล้ว กวนอูเป็นตัวละครที่มีเพียงด้านเดียว ถึงแม้ว่าเรื่องราวจะเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ แต่การนำมาทำเป็นวรรณกรรมผู้แต่งอาจเสริมแต่งให้เรื่องราวหน้าติดตามและสนุกสนาน ผู้แต่งจึงออกแบบให้กวนอูเป็นตัวละครที่มีมิติเดียวไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย หากวิเคราะห์ในแง่ของความเป็นจริง ในสังคมอาจหาบุคคลอย่างกวนอูได้ยากแต่หากวิเคราะห์ในคุณค่าเชิงวรรณกรรมแล้ว กวนอูเป็นตัวละครที่ดีอันควรค่าแก่การยกเป็นต้นแบบให้ผู้อ่านได้ซึมซับและนำมาใช้กับตนเองนอกจากนั้นจะสังเกตได้จากภาพลักษณ์ของตัวละครที่ในสังคมปัจจุบัน กวนอูก็เปรียบเสมือนสัญลักษณ์แห่งความซื่อสัตย์ ซื่อตรง

แน่วแน่ มีการขยอกให้กวนอูเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ รูปเคารพและศาลเจ้ามากมายถูกจัดขึ้นเพื่อการบูชาเคารพสืบทอดกันมายาวนาน

นอกจากกวนอูแล้ว ตัวละครที่สำคัญในตอนนี้คือ “โจโฉ” ซึ่งไม่อาจละความสนใจไปได้ โจโฉเป็นมหาอุปราชของพระเจ้าเหี้ยนเต้ เป็นขุนพลฝีมือดี มีกลยุทธ์และทะนงองอาจ นอกจากจะมีอำนาจยังมีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาดแล้ว ก็เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “หากผู้ปกครองใดขาดซึ่งคุณธรรมก็ไม่สามารถปกครองผู้ใดได้” ด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและการรักษาสัจจะทำให้โจโฉเป็นผู้ปกครองที่ยาวนานจนถึงอายุชย

โจโฉเป็นตัวละครที่มีอุปนิสัยและพฤติกรรมทั้งส่วนดีและส่วนเสีย จากการวิเคราะห์ตัวละครในตอน กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ ส่วนเสียของตัวละครอาจเป็นเพียงเกมการเมือง ซึ่งในสถานการณ์ความเป็นจริงการต่อสู้ทางการเมืองมีความรุนแรงมากกว่านี้เป็นทวีคูณ แต่การกระทำของโจโฉยังถือได้ว่าเป็นวิธีการทั่วไปในการเอาชนะใจผู้อื่น จนอาจกล่าวได้โจโฉว่าเป็นตัวละครที่มีมิติและน่าสนใจ ทั้งในด้านวิสัยทัศน์และการกระทำ ทำให้ผู้อ่านมีทรรศนะต่อบทบาทของโจโฉต่างกันไป จะเห็นว่าโจโฉเป็นผู้รอบคอบมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยังมีเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้จักใช้คนอย่างกวนอู โดยในตอนที่ยกมานั้น กวนอูเสนอเงื่อนไขข้อที่สองว่าจะขอดูแลภรรยาทั้งสองของเล่าปี่ “ແລ່ຍ່າให้ผู้ใดเข้าออกกล้ากรายเข้าถึงประตูที่อยู่ได้” โจโฉยืนยันว่า “ทุกวันนี้อย่าว่าแต่ภรรยาเล่าปี่เลย ถึงภรรยาผู้น้อยลงไปเราก็มิได้ให้ทำหายบช้” อาจกล่าวได้ว่าโจโฉรักษาน้ำใจของผู้ที่อยู่ได้ปกครองของตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวและรังแกภรรยาของผู้น้อย อีกทั้งยังเป็นผู้ที่รักษาสัจจะคำมั่นสัญญา จะเห็นได้จากตอนที่กวนอูยอมจ้ำนนแก่โจโฉ โจโฉใช้ความเชื่อใจในการรักษาคำพูดของกวนอูว่าจะไม่ทรยศต่อตนและจะรักษาสัจจะที่ให้ผู้อื่น

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อถึงคราวจะต้องใช้กลยุทธ์เอาชนะฝ่ายตรงข้าม โจโฉก็คิด “ขอขยมือ” ผู้อื่นทำกรนี้ได้ดังจะเห็นได้จากตอนที่โจโฉให้กวนอูกับพี่สะใภ้ทั้งสองอยู่ในเรือนหอเดียวกันเพราะ “หวังจะให้กวนอูคิดทำร้ายพี่สะใภ้ น้ำใจจะได้แตกออกจากเล่าปี่ จะได้เป็นสิทธิ์แก่ตัว”

จากการวิเคราะห์ตัวละครโจโฉ พวกหนึ่งอาจจะเห็นฉายาที่ยาขอบตั้งให้ว่า “โจโฉ ผู้ไม่ยอมให้โลกทรยศ” ซึ่งหมายความว่าโจโฉจะเป็นฝ่ายทรยศผู้อื่นก่อนที่ถูกผู้อื่นทรยศ ในแง่นี้โจโฉไม่ใช่คนดีนัก ต่างกับทรรศนะของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งกล่าวว่า “ขยได้อ่านสามก๊กมาครั้งเข้า ก็ขยมีใจฝักใฝ่เป็นข้างโจโฉมากขึ้น...จึงนึกว่าลองเขียนสามก๊กแบบเล่านิทาน แต่จะทำใจเป็นฝ่ายโจโฉตลอดเรื่อง” หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ตั้งฉายาให้โจโฉว่า “โจโฉ นายกตลอดกาล” เพราะโจโฉสามารถดำรงตำแหน่งขุนนางของพระเจ้าเหี้ยนเต้จนถึงอายุชยของตน นับว่าเป็นผู้ปกครองที่มีความสามารถคนหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหัวข้อการปลูกฝังคุณธรรมผ่านงานวรรณกรรมจีนสามก๊กตอน “กวนอูไปรับราชการกับโจโฉ” ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของไทย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะต่อผลการวิจัย ดังนี้

1. การปลูกฝังคุณค่าด้านคุณธรรมแก่เยาวชน อันเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการเยาวชนที่มีศักยภาพทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และกระบวนการคิดวิเคราะห์ควบคู่คุณธรรมจริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะที่ดีของสังคมไทย ผ่านการใช้วรรณกรรมเรื่องสามก๊กเป็นเครื่องมือก็สามารถสร้างคุณลักษณะดังกล่าว พร้อมทั้งยังสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนได้ประยุกต์สิ่งที่ศึกษาให้เข้ากับการแก้ไขปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันที่มีความแตกแยกถึงแม้ว่าวรรณกรรมเรื่องสามก๊กจะเป็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์อันยาวนาน แต่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีและสอดคล้องต่อสภาพสังคมไทย

2. หากผู้ใดมีโอกาสได้อ่านวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กนี้แล้ว อาจจะมองเห็นในสิ่งเดียวกับที่ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าหากประชาชนคนไทยทุกคนมองเห็นคุณธรรมของกวนอู อาจจะออกปากชมเชยเช่นเดียวกับโจโฉ ดังคำกล่าวที่ว่า... โจโฉได้ฟังดังนั้นก็ใช้ม้าใช้ไปสั่งทหารที่ล้อมกวนอูไว้นั้นให้เลิกทัพถอยมา ชุนสกจึงว่าแก่โจโฉว่า ซึ่งกวนอูยอมแก่ท่านครั้งนี้อาจเป็นกลอุบาย โจโฉจึงตอบว่า กวนอูเป็นคนมีสัตย์เห็นจะไม่คิดอ่านล่อลวงเรา

3. กระแสโลกาภิวัตน์ที่ผลักดันให้สังคมไทยมุ่งสู่ความสำเร็จทางวัตถุ คนในสังคมแสวงหาความสำเร็จในชีวิต ทางด้านเศรษฐกิจ บ้างก็แสวงหาอำนาจ บ้างก็แสวงหาผลประโยชน์ จนหลายคนมองเห็นตรงกันว่าปัจจุบันสังคมไทยเริ่มอ่อนแอลงเรื่อยๆ และกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติหลายด้าน ทั้งด้านการเมือง การศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่พึงวิตกกังวลยิ่ง นั่นคือ คุณธรรม จริยธรรมของคนไทยเริ่มถดถอยอันเป็นต้นเหตุที่จะนำไปสู่วิกฤติให้แก่สังคมไทยในอนาคต

4. ทุกครั้งที่กล่าวถึงปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย หลายคนมักจะมองไปที่กระบวนการจัดการศึกษา และตอกย้ำเสมอว่าเป็นความล้มเหลวของระบบการศึกษา แต่อยากให้ทุกฝ่ายเปิดใจยอมรับว่าปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ ดังนั้น ในการแก้ปัญหาต้องเริ่มต้นจากครอบครัว สถานศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือผู้ใหญ่ทุกคนในสังคมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน เนื่องจากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ประสบผลสำเร็จสูงสุดนั้นต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง

5. สังคมอยากเห็นภาพเด็กและเยาวชนเป็นเช่นไร ทุกคนในสังคมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้นำสังคม นักการเมือง และผู้นำประเทศ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น ถือเป็นวิธีการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ที่ดีที่สุด

เยาวชนในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงที่มีพลังมาก ทั้งพลังทางกาย พลังทางความคิด พลังแห่งความมุ่งมั่น ซึ่งล้วนแต่เป็นพลังทางบวกทั้งสิ้น แต่ธรรมชาติสร้างความสมดุลให้เยาวชนช่วงวัยนี้โดยสร้างให้เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความคิดตนเอง ใจร้อน วู่วาม ดังนั้นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทยช่วงวัยนี้ ได้แก่

1. ความสัมพันธ์เชิงบวกของครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดคุยสื่อสารกันเป็นประจำระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทยทุกช่วงวัย

2. สถานศึกษา สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ปรัชญา แนวทางการจัดการศึกษาและระบบการศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทย ให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละ เห็นแก่ส่วนรวม หรือหล่อหลอมให้เป็นผู้ที่ชอบเอาชนะ รักการแข่งขัน มองเห็นเพื่อนเป็นคู่แข่งเสมอก็ได้

3. ครู อาจารย์ เป็นแบบอย่างที่ดีหรือไม่คนที่สร้างแรงบันดาลใจของเยาวชน หรือที่เรียกว่า idol มีพฤติกรรมในการสร้างคุณงามความดีมากน้อยเพียงใด

4. สภาพสังคม วัฒนธรรม ทำให้เกิดการปฏิบัติตาม ซึ่งธรรมชาติวัยรุ่นในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นผู้ที่ชอบ “เกาะติดกระแส” เป็นเหตุให้การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในจิตใจของวัยรุ่นไทยได้ง่าย

5. สื่อ เทคโนโลยี ที่ไร้การควบคุมจากภาครัฐ ขาดการจัดการ ความนิยมในการเผยแพร่สิ่งที่ไม่ดีงามมากกว่าการนำเสนอสิ่งดีงาม

6. การขาดภูมิคุ้มกันในตัวเองของเยาวชนไทย

Abstract

Title: Virtue cultivation to youth via Chinese literature

Field : Social – Psychology

Name : Mr. Thanchai Roongjiraroj **Course** NDC (SPP) **Class** 7

Nowadays study in every subjects, Thai subject is a basic subject to understand a language use and be a tools for communication, moreover, it used for searching a knowledge and experiences in any information sources for improving student's capability. At present a Thai curriculum is determined that all students must study a literature that can make them developing an analytical thinking and a good virtue but a Chinese literature namely Samkok is included in its despite of the contents that relate to China history and political war. Samkok is a complex contents so it maybe not appropriate for students. So it is a teacher duties to make their student get it correctly. In episode that Guan yu worked in the Cao Cao's government service, It has a lots of virtue values for example a honest, gratefulness and truthfulness by using an outstanding of each characters that have a different personality for passing on a story so deeply; however, It also has a contents about war strategies that can make them develop a negative conscious. Thus, literature contents should be considered about pros and cons that can be analyze from main characters by interpreting a context in a textbook, refer to a purposive of basic Thai curriculum yearly 2544.